

בנק ירושלים

**דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 בדצמבר 2017**

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il> כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

2	תוכן העניינים
3	אינדקס טבלאות הגילוי
5	מטרה ועקרון הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
7	רקע – תיאור הפרופיל העסקי של הבנק
8	סקירת התמצית של פרופיל הסיכון של הבנק
9	מסגרת הוראות רגולטוריות
13	מבנה ההון
27	הלימות ההון
28	תכנון וניהול ההון
31	מידע נוסף על נכסים משוקללים בסיכון
33	יחס מינוף
36	חשיפות סיכון, הערכה וניהול הסיכונים
37	סיכון אשראי
57	סיכויי אשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
59	סיכויי שוק
67	סיכון תפעולי
73	סיכון ריבית בתיק הבנקאי
74	מידע נוסף על סיכונים אחרים
79	יחס כיסוי הנזילות
82	ניהול סיכון הנזילות וסיכון מימון
87	תגמול
95	נספחים

אינדקס טבלאות הגילוי

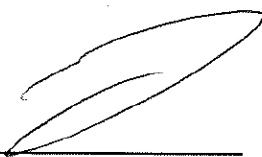
טבלה מס'	נושא	עמוד
טבלה 1:	יחסים פיקוחיים עיקריים [אחר]	8
טבלה 2:	הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון [נדבך 3]	16
טבלה 3:	חישוב יחס ההון [נדבך 3]	17
טבלה 4:	הרכב ההון הפיקוחי [נדבך 3]	18
טבלה 5:	הרכב המאזן הפיקוחי [נדבך 3]	24
טבלה 6:	דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי [EDTF]	26
טבלה 7:	פירוט לגבי הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי [נדבך 3]	27
טבלה 8:	רכיבי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי [נדבך 3]	30
טבלה 9:	נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילות עסקיות [EDTF]	31
טבלה 10:	תנועה בנכסים משוקללים בסיכון [EDTF]	32
טבלה 11:	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף [נדבך 3]	34
טבלה 12:	יחס המינוף [נדבך 3]	35
טבלה 13:	התפתחות ביצועי האשראי לדיר [אחר]	44
טבלה 14:	נתונים כלליים על ביצועי משכנתאות לדיר [אחר]	44
טבלה 15:	חשיפות סיכון אשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי [נדבך 3]	45
טבלה 16:	סך החשיפות העיקריות למדינות זרות [נדבך 3]	46
טבלה 17:	פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים	47
טבלה 18:	חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריות [נדבך 3]	48
טבלה 19:	הלוואות פגומות, הלוואות בפיקוח, יתרות הפרשה פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי [נדבך 3]	49
טבלה 20:	תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי [נדבך 3]	51
טבלה 21:	מיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומי המוכרות [נדבך 3]	52
טבלה 22:	סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי [נדבך 3]	53
טבלה 23:	סכום חשיפות האשראי ברוטו לאחר הפחתת סיכון אשראי [נדבך 3]	54
טבלה 24:	פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי [נדבך 3]	56
טבלה 25:	פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים [נדבך 3]	58
טבלה 26:	דרישות ההון בגין סיכונים שוק [נדבך 3]	61
טבלה 27:	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה [אחר]	63
טבלה 28:	פירוט החשיפה במונחי VAR	66
טבלה 29:	היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו [נדבך 3]	71
טבלה 30:	השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגין [נדבך 3]	72
טבלה 31:	רגישות הון הבנק לשינויים מקביל בעקומי הריבית [נדבך 3]	73
טבלה 32:	ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק [EDTF]	74
טבלה 33:	יחס כיסוי נזילות [נדבך 3]	80
טבלה 34:	מלאי נכסים נזילים [EDTF]	84
טבלה 35:	סוגי פיקדונות לפי סוג המפקיד על בסיס מאוחד [אחר]	85
טבלה 36:	פיקדונות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד [אחר]	86
טבלה 37:	סיכום נכסים משועבדים ולא משועבדים [EDTF]	86
טבלה 38:	התגמול של נושאי המשרה הבכירה בגין שנת הדיווח	94
טבלה 39:	מילון מונחים [EDTF]	95
טבלה 40:	אינדקס [EDTF]	101

הדוח על הסיכונים - כללי

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2017 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים, ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ.

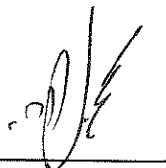
הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון, תהליכי הערכת הסיכון.

דפנה לנדאו
סמנכ"ל, מנהלת סיכונים ראשית

גיל סופז
מנהל כללי

זאב נהרי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 27 פברואר 2018

מטרה ועקרונות הגילוי

המידע שנכלל בדוח זה כולל דרישות הגילוי שפורסמו על ידי ועידת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר).

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון משפטי, סיכון ציות, סיכון רגולטורי וסיכון סביבתי;
- מידע איכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח המלצות כאמור.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדיסקטוריון וההנהלה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח על הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח 1968.

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף המטבע והאינפלציה וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מהיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מיחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק והן מהיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות" וכן במשפטים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם. המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:

- מיזוגים ורכישות במערכת הבנקאית והשפעתם על מבנה התחרות בענף.
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או

על רוחניות הבנק.

- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו.
- תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק.
- תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של אנליסטים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו.

האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות התכניות העסקיות או להביא לשינוי בתכניות אלה.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

רקע – תיאור הפרופיל העסקי של הבנק

בנק ירושלים בע"מ (להלן: "הבנק") נוסד בשנת 1963 כחברה ציבורית, כהגדרתה על פי פקודת החברות נוסח חדש התשמ"ג – 1983, בשם בנק ירושלים לפיתוח ולמשכנתאות בע"מ. בשנת 1992 הציע הבנק את מניותיו לציבור, ובהתאמה הפך לחברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ. בשנת 1996 שונה שם הבנק לשמו הנוכחי. הבנק הינו תאגיד בנקאי, בעל רישיון בנק על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981, ופועל כבנק מסחרי החל משנת 1998. הבנק נשען על בסיס לקוחות רחב של משקי בית, תושבי ישראל ותושבי חוץ ופועל בתחומי המשכנתאות, אשראי צרכני, חסכונות ופיקדונות, מימון בניה למגורים, אשראי מסחרי אחר ופעילות בשוק ההון. הנהלת הבנק שוכנת בקרית שדה התעופה (איירפורט סיטי). נכון לתאריך פרסום הדוח הבנק פועל באמצעות 24 סניפים הפזורים ברחבי הארץ. הבנק פועל ומספק מגוון שירותים בנקאיים מספר קווי פעילות עיקריים המפורטים להלן:

- **בנקאות קמעונאית** – הכוללת מגזר משקי הבית, בנקאות פרטית. לקוחות מגזר הבנקאות הפרטית הינם לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה, אשר השירותים להם ניתנים באמצעות סניף המתמחה בבנקאות פרטית בעיקר לתושבי חוץ (רובם מארצות צפון-אמריקה, אנגליה וצרפת).
- **בנקאות עסקית** – מתמקד במתן שירותים פיננסיים לחברות בניה, קבלנים וחברות נדל"ן, לקוחות עסקיים, תאגידים ועמותות.
- **שוק ההון וניהול פיננסי** – המגזר כולל את ניהול ההון הפיננסי הפנוי של הבנק והפוזיציות, ניהול תיק הנוסטרו של הבנק וחדרי עסקאות, פעילות מול בנקים בארץ ובחו"ל ומול בנק ישראל, וכן ביצוע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים.

לפירוט בדבר תוצאות הפעילות העסקית של הבנק לפי קווי הפעילות ולפי מגזרי הפעילות השונים המשתייכים לכל קווי הפעילות ולהתפתחויות שחלו בעסקי הקבוצה ו/או במבנה הקבוצה, [ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה של דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017 של הבנק.](#)

תחולת היישום [נדבך 3]

תחולת היישום מתייחסת לאופן היישום של מסגרת עבודה שנקבעה על ידי ועדת באזל למדידה והלימות הון וכן דרישות נוספות שנקבעו על ידי בקשר ליחס המינוף ויחס כיסוי הנזילות.

הבנק הינו חברת האם של קבוצת בנק ירושלים והוא נדרש ליישם באופן מלא את הוראות הפיקוח על הבנקים לרבות הוראות הדיווח לציבור והוראות ניהול בנקאי תקין בכל הקשור להלימות ההון ודרישות נוספות של ועדת באזל בנושא יחס המינוף ויחס כיסוי הנזילות, כפי שאומצו בהוראות והנחיות הפיקוח על הבנקים. כל החברות בנות אינן בנקאיות ולא חלות עליהן הוראות בנקאיות או מסגרות רגולטוריות.

הדרישות הרגולטוריות, לרבות דרישות הלימות ההון, מינוף ונזילות מחושבות על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו ומכסות את כלל הפעילויות של הבנק.

ליום 31 בדצמבר 2017, לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כמו כן, לבנק אין השקעות מהותיות במוסדות פיננסיים שלא אוחדו בדוחות הבנק או טופלו בדרך של ניכוי מההון.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה.

לפרטים נוספים בדבר חברות מוחזקות עיקריות של הבנק [ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים לשנת 2017](#) ומידע נוסף בפרק על ממשל תאגידי. למגבלות הקבועות בהיתר בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק ובהוראות בנק ישראל, בקשר עם חלוקת עודפים, [ראה ביאור 25א' \(הון עצמי\) בדוחות הכספיים לשנת 2017.](#)

סקירת התמצית של פרופיל הסיכון של הבנק

הבנק קובע סטנדרטים מחמירים לניהול הסיכונים וכן קובע את תאבון הסיכון במונחי מדדי ביצוע מרכזיים כסט של מגבלות מחייבות לניטור הסיכונים. הביצועים והמדדים המרכזיים של הבנק כפי שמוצגים להלן הינם בהלימה עם תיאבון ומגבלות הסיכון.

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים:

[מידע אחר]

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	על בסיס מאוחד, ליום: הון זמין (במיליוני ש"ח)
800.4	822.9	הון עצמי רובד 1
795.6	819.4	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
800.4	822.9	הון רובד 1
795.6	819.4	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
352.1	407.6	הון רובד 2
1,152.5	1,230.5	הון כולל
1,147.7	1,227.0	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
		נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)
7,923.5	8,097.5	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
		יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
10.1%	10.2%	יחס הון עצמי רובד 1
10.0%	10.1%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.1%	10.2%	יחס הון רובד 1
10.0%	10.1%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
14.5%	15.2%	יחס הון כולל
14.5%	15.2%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.8%	9.9%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
0.3%	0.2%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
		יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים ⁽²⁾
14,973.1	14,414.2	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
5.3%	5.7%	יחס המינוף (באחוזים)
5.3%	5.7%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
		יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים ⁽³⁾
2,026.9	2,336.3	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
458.4	991.2	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
458%	243%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

(1) לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1.1.2017.

(2) ראה להלן בפרק "יחס המינוף" להרחבה בנושא.

(3) ראה להלן בפרק "יחס כיסוי הנזילות" להרחבה בנושא.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון של הקבוצה כולה.

החל מיום 1 בינואר 2014 הבנק מיישם את הוראות המדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות באזל III (להלן: "באזל III") של ועדת באזל לפיקוח על הבנקים, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211.

להלן מפורטים שינויים מרכזיים מסוימים בכללים חשבונאים ו/או בדרישות רגולטוריות שהשפיעו או עשויים להשפיע על מגבלות רגולטוריות או על תוצאות פעילות הבנק:

1. יעד ההון בהתאם לגודל תיק ההלוואות לדיור – הוראת ניהול בנקאי תקין 329

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" קובעת כי על התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד ההון הכולל בשיעור המבטא 1% מיתרת תיק האשראי לדיור, מעבר ליעדים שקבע המפקח ליחס הון עצמי רובד 1 עבור התאגידים הבנקאיים וליחס הון כולל.

2. על פי האמור, הסתכם בחישוב מצטבר, ליום 31 בדצמבר 2017 סך של כ- 70 מיליוני ש"ח המהווים כ- 0.9% תוספת לדרישת הון עצמי רובד 1 וההון הכולל. לפירוט נוסף [ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017](#). קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון, כאשר יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית והאסטרטגיה העסקית של הבנק. בהמשך לאמור לעיל ובמסגרת דיוני, הנחה הדירקטוריון את ההנהלה להכין תכנית פעולה ארוכת טווח הכוללת מתווה עולה בו יחס הון רובד 1 יגיע במדורג לשיעור של 10.5% בסוף שנת 2019.

3. תיקונים להוראות בנוגע להלוואות לדיור

- **מגבלות למתן הלוואות לדיור** - במהלך הרבעון הרביעי לשנת 2017 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 ולקובץ השאלות והתשובות בנושא. עיקר השינויים נועדו לחדד את אופן חישוב המגבלות במקרה של הלוואה לדיור שהועמדה לחברי קיבוץ, וכן לספק הקלות מסוימות בחישוב המגבלות להלוואות לדיור שהועמדו במסגרת התכנית למשתכן החדשה. לתיקונים להוראות אין השפעה מהותית על פעילות הבנק.

- **נהלים למתן הלוואות לדיור** - ביום 6 בנובמבר 2017 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451, במסגרתו הוחלט להאריך את תוקף האישור העקרוני הניתן במסגרת תהליך של קבלת הלוואה לדיור מ-12 ימים ל-24 ימים, זאת בהתחשב בכך שתקופת זמן של 12 ימים הינה תקופה קצרה אשר הלקוחות מתקשים לעמוד בה. יצוין כי הלוואות בהן אין צורך לבצע שעבוד חדש הוחרגו מכלל זה ותקופת האישור העקרוני עבור הלוואות אלה נותרה 12 ימים.

- ביום 13 בספטמבר 2017 פורסמה הוראה A329 שעניינה "יועצי משכנתאות".

ההוראה מטילה על הבנק חובות שונות לעניין אופן ההתנהלות מול יועצי משכנתאות, לרבות כתיבת מדיניות שתתייחס בין היתר לקריטריונים שעל פיהם לא תתאפשר עבודה מול יועצים מסוימים, ולתהליכי העבודה של הבנק במתן הלוואות לדיור באמצעות יועץ משכנתאות. כן כוללת ההוראה איסור על הבנק לסרב לפעול מול נציג הלקוח, בשום שלב בתהליך לקיחת הלוואה לדיור, אלא אם כן מצוי בידי הבנק מידע המעלה חשש סביר לפגיעה בלקוח או בבנק.

ההוראה נכנסה לתוקפה ביום 31 באוקטובר 2017. הבנק מיישם את ההוראה.

4. מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

ביום 22 באוקטובר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקאים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313. בהתאם לחוזר, עלה הצורך לעדכן את הגדרת "חבות" ו"ניכויים" בהוראה, זאת כתוצאה מעדכונים שבוצעו לאחרונה באופן חישוב דרישות

להקצאת הון בגין חשיפות לצדדים מרכזיים לצרכי מדידת הלימות ההון ובעקביות עם הדרישות של ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנושא. כמו כן, באופן עקבי לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 315 בנושא מגבלת חבות ענפית, לפיו הוכרה חלקית הגנת אשראי כשירה גם לצרכי מדידת החשיפה לענף, עלה הצורך לעדכן את ההוראה. להלן העדכונים שבוצעו במסגרת החוזר:

■ הגדרת חבות:

- חישוב התחייבויות התאגיד הבנקאי למסלקת מעו"ף [סעיף (5) להגדרת חבות] יבוצע על פי הגישה המיושמת לחישוב סכום החשיפה לצדדים נגדיים מרכזיים כאמור בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין 203. התיקון בוצע לצורך אחידות בין ההוראות השונות.
- נוסף סעיף (8)(ב) להגדרת "חבות" - ערבות של חברת ביטוח. ערבות של חברת ביטוח, שהוכרה כניכוי ושניתן להיפרע ממנה בגין חבות ה"לווה", נוספה להגדרת "חבות", ותשוקלל במלוא הסכום. לאור העובדה שבתיקון להוראה 313 הוחלט לאפשר ניכוי מסוים בגין שיפוי של חברת ביטוח לחבות ישויות מסוימות (ראו בהמשך עדכון לסעיף 5 להוראה), הניכוי האמור ייחשב חבות של ספק ההגנה.

■ הגדרת ניכויים מותרים:

- הכרה בשיפוי מחברת ביטוח כ"ניכוי" מהחבות - הורחבו ה"ניכויים" לצורך מגבלת חבות של לווה, כך שניתן יהיה להפחית מסכום חבות גם שיפוי של חברת ביטוח, שמשקל הסיכון שלה לפי הוראה מס' 203 הוא 50% לכל היותר. גובה הניכוי מהחבות יהיה 70% מהסכום המוכר כמפחית סיכון אשראי בהוראה מס' 203.
- תחילת העדכונים הינה מיום פרסום החוזר. הבנק עומד במגבלות המעודכנות בהתאם לתיקון.

5. חקיקה אמריקאית

בשנת 2011 נחקק בארה"ב חוק ה-FATCA (The Foreign Account Tax Compliance Act) לפיו נדרשים המוסדות הפיננסיים בעולם לזהות את כל לקוחותיהם האמריקאים ולהעביר דיווח לגבי נתוני לקוחות אלו למס הכנסה האמריקאי (ה-IRS). בחודש ינואר 2013, התפרסם הנוסח הסופי של התקנות המסדירות את הנושא ואשר נכנסו לתוקף ביום 1 ביולי 2014.

הבנק מיישם את הוראות החוק והוראות המפקח על הבנקים, ובכלל זה נרשם הבנק באתר ה-IRS. ביום 1 ביולי 2014 נחתם הסכם בין מדינת ישראל לבין משרד האוצר האמריקאי ליישום הוראות ה-FATCA אשר מסדיר העברת מידע לגבי חשבונות המוחזקים בישראל על ידי אזרחי או תושבי ארצות הברית לרשויות המס בארצות הברית, באמצעות רשות המיסים בישראל (להלן: "הסכם ה-FATCA").

הבנק העביר את המידע לרשויות המיסים בישראל בהתאם להוראות החוק והתקנות, ומיישם את הוראות חקיקת ה-FATCA.

בהתאם למדיניות הבנק, הבנק נמנע ממתן כל ייעוץ או סיוע בנושא מיסוי, ובכלל זה יעוץ הקשור לאופן זיהוי החשבון כאמריקאי או בקשר עם מיסוי אמריקאי, ובכלל זה כל עצה בנוגע ל-FATCA.

כמו כן, לאור החקיקה הקיימת בארצות הברית, מוסדות פיננסיים שאינם בעלי רישיון אמריקאי מתאים, מנועים מלתת את מגוון השירותים בניירות ערך ללקוחות שהינם תושבי ארצות הברית. לפיכך, נדרש בנק ירושלים לתת שירותים בניירות ערך ללקוחותיו שהינם תושבי ארצות הברית רק במגבלות החקיקה האמריקאית בנושא זה.

6. חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים – Standards For Automatic Exchange of Financial Account Information – OECD

ארגון ה-OECD פרסם נוהל לחילופי מידע אוטומטי לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). תקן זה נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי מדינות ה-OECD. התקן האמור מורכב ממודל ה-CRS המטיל חובות זיהוי ודיווח על מוסדות פיננסיים לגבי חשבונות המתנהלים אצלם, וממודל ה-CAA המהווה את הבסיס להסכמים המשפטיים שיחתמו לעניין זה בין המדינות. ב-21 ביולי 2014 פרסם ה-OECD מדריך ליישום התקן.

ביום 24 לנובמבר 2015 הצטרפה ישראל לאמנה המולטילטרלית בדבר סיוע מנהלי הדדי בענייני מס. ביום 13 במאי 2016 חתם מנהל רשות המיסים, על הצטרפותה של ישראל להסכם רשויות מוסמכות ליישום האמנה המולטילטרלית לחילופי מידע אוטומטי הנוגע למידע פיננסי וליישום האמנה המולטילטרלית לדיווח בין מדינות. ההסכם והתקן האמורים מסדירים בין היתר את סוג המידע שהמדינות תעבירה, מועד העברת המידע, והגופים הפיננסיים עליהם תחול חובת העברת המידע לרשויות המס. מועד תחילת היישום של ההסכם והתקן הינו בינואר 2017 כאשר הדיווח הראשון על ידי מדינת ישראל צפוי להיות בספטמבר 2018. לצורך יישום התקן, חוקק ביום 26 בנובמבר 2015 חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 207), אשר הסמיך את משרד האוצר לחתום על ההסכמים עם המדינות האחרות, לחייב את הגופים הפיננסיים להעביר את המידע לרשות המיסים, ולהעביר בעצמו את המידע למדינות הרלוונטיות. בינואר 2017 הופצה להערות טיוטת תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים) (התשע"ז – 2017), אשר מסדירות את החובות המוטלות על המוסדות הפיננסיים לצורך יישום הוראות התקן. בנק ירושלים נערך לעמידה בדרישות התקן לחילופי מידע אוטומטיים ולומד את טיוטת התקנות בנושא.

7. **תיקון מספר 13-2016 לקודיפיקציה של ה-FASB בדבר מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי**

הפרשות להפסדי אשראי צפויים CECL – Current Expected Credit Loss שינוי זה בוצע בארה"ב כחלק מהליך הפקת לקחי המשבר הפיננסי הגלובלי. מטרתו לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי, באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות ההפרשות, שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים, ושמחזק את הקשר בין האופן בו מנהלים סיכוני האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. בהתאם למודל ה-CECL יש להכיר בהפרשה להפסדי אשראי כך שהעלות המופחתת של המכשיר הפיננסי תשקף את הסכום אותו צופה הבנק לגבות. ההפרשה תתבסס על הפסדי האשראי החזויים לאורך כל חיי הנכס וכן על איכות אשראי לפי מועדי בציר העמדת ההלוואות (vintage), נתונים אלו עשויים לכלול לדוגמה את מאפייני כל הלוואה, מועד יצירתה ופירוט המועדים והסכומים בקורות שינויים בסיווג, ארגונים מחדש, מחיקות חשבונאיות, וגביות של סכומים שנמחקו חשבונאית. בנוסף באומדן הפסדי האשראי נדרש לשקף תחזיות באשר לאירועים כלכליים עתידיים. עבור תקופות עתידיות לגביהן לא ניתן לבצע תחזיות.

התיקונים בעדכון זה יחולו בארה"ב מתקופות שנתיות המתחילות לאחר יום 15 בדצמבר, 2019 הפיקוח על הבנקים טרם קבע מהו האופן והמועד לגבי יישום הכללים האמורים, אך הבנקים התבקשו בשלב זה לאסוף נתונים מסוימים לצורך יישום עתידי של התקן.

8. **חוק להגברת התחרות וצמצום הריכוזיות במערכת הבנקאית בישראל**

ביום 31 בינואר 2017 פורסם החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017. החוק מעגן בחקיקה את המלצות הועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים אשר הוקמה ביום 3 ביוני 2015 ("ועדת שטרומ"), במטרה להסיר חסמים שקיימים כיום במערכת הבנקאית, להביא ליצירת שחקנים עצמאיים וחדשים שיוכלו להתחרות במערכת הבנקאית הקיימת ולחולל תחרות בשוק השירותים הבנקאיים והפיננסיים למגזר הקמעונאי. במקביל לכך, פרסם הפיקוח על הבנקים מדיניות חדשה להסרת חסמי כניסה לבנקאות תוך הגדרת מתווה להקמת בנק חדש בישראל. מדיניות זו יחד עם המלצות ועדת שטרומ מצטרפים לחוק נתוני אשראי, שאושר בכנסת בחודש אפריל 2016. חוק נתוני אשראי קובע כי יוקם מאגר נתוני אשראי מרכזי, תחת אחריותו של בנק ישראל, אשר יכיל נתונים על משקי בית ועסקים קטנים. מאגר זה יסייע להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, ירחיב את הנגישות לאשראי ויאפשר הרחבת המידע העומד לרשות נותני האשראי בבואם להעריך את רמת סיכון האשראי של הלקוח. הבנק בוחן את השלכות החוק על פעילותו. חלק מהוראות החוק צפויות להגביר את התחרות בשוק הבנקאי, ויכולות

להוות הזדמנות עבור הבנק. לפרטים נוספים ראו [בפרק עדכוני חקיקה בדוח ממשל תאגיד ופרטים נוספים לשנת 2016](#).

9. **הקמת מאגר נתוני אשראי מרכזי בישראל**

הבנק נערך ליישום חוק "נתוני אשראי" שאושר בכנסת בחודש אפריל 2016 ובוחן את ההשלכות החוק על פעילותו. חלק מהוראות החוק צפויות להגביר את התחרות בשוק הבנקאי.

לפירוט נוסף ראה פרק "ממשל תאגיד" בדוח הדירקטוריון וההנהלה של [הדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017](#).

10. **תיקון חוק ניירות ערך בנושא שינוי מבנה הבורסה**

ביום 6 באפריל 2017 פורסם ברשומות תיקון מס' 63 לחוק ניירות ערך בעניין שינוי מבנה הבורסה. להלן סיכום הוראות התיקון הרלוונטיות לבנק:

הבורסה עברה שינוי מבני באישור בית המשפט. והפכה מחברה מוגבלת בערבות, לחברה בעלת הון מניות, אשר התחלק בין חברי הבורסה.

מכיוון שהתיקון לחוק קובע כי בנק לא יוכל להחזיק ביותר מ-5% ממניות הבורסה, אזי החל מהמועד שבו אישר בית המשפט את השינוי המבני הנ"ל, אחזקותיהם של חברי הבורסה הקיימים (לרבות אחזקות הבנק), שהינן מעבר לשיעור של 5%, יורדמו ולא יקנו להם כל זכות.

הבנק מחזיק לאחר השינוי המבני הנ"ל 5.73% ממניות הבורסה. נכון ליום 31 בדצמבר 2017, הבנק מציג מניות אלו במאזן בעלות של 0.

ביום 18 בינואר 2018 החליט דירקטוריון הבנק לאשר הגשת הצעה לבורסה למכירת סך מניות הבנק בבורסה. לפירוט ראה פרקים "ממשל תאגיד" ואירועים לאחר תאריך המאזן [בדוח הדירקטוריון וההנהלה של הדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2017](#).

11. **שיפור השימושיות של הדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים לשנת 2017-2018**

ביום 31 בדצמבר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר סופי בנושא "שיפור השימושיות של הדוחות לציבור של תאגידים בנקאיים לשנים 2017 ו-2018", אשר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי מתוך מטרה להציג מידע שימושי ונגיש יותר לציבור, ולאור התפתחויות בדרישות הגילוי שחלות על בנקים בעולם. עיקרי התיקונים שנכללו בחוזר:

- משפרים את שימושיות הגילוי בכך שהם מדגישים מידע חשוב יותר ובר השוואה, באופן פשוט יותר להבנה;
- מחדדים את ההבחנה בין תכלית דוח הדירקטוריון וההנהלה לבין דוח הסיכונים, על ידי העברת מידע מפורט יותר על סיכונים לדוח הסיכונים, ומבטלים כפילויות מיותרות שקיימות היום בגילוי שניתן בפועל על ידי התאגידים הבנקאיים;
- מצמצמים את תדירות הגילוי המפורט שניתן היום בדוח לציבור (חלק משמעותי מהמידע הכמותי המפורט הנדרש בדוח הסיכונים ידווח על בסיס שנתי בלבד);
- קובעים מתכונות גילוי מחייבות במצבים מסוימים, כדי להגביר את השימושיות וההשוואתיות של המידע;
- כרוכים בעלויות היערכות והכנה ראשוניות שאינן משמעותיות, מאחר ועיקר השינויים הוא באופן ההצגה והגילוי של נתונים קיימים.

ההוראות שנקבעו יחולו החל מהדוחות לציבור ליום 31.12.2018 ואילך, למעט עדכונים מסוימים לדוח הדירקטוריון וההנהלה ועדכונים מסוימים לדוחות הכספיים, אשר יחולו החל מהדוחות לציבור ליום 31.12.2017 ואילך, וגילוי בדבר "מדדי ביצוע רגולטוריים עיקריים" ו-"מימון ממונף" אשר יחולו מיום 01.01.2018 ואילך. הבנק נערך ליישום דרישות הגילוי החדשות, ע"פ לוחות הזמנים שנקבעו.

12. **התפתחויות בהוראות באזל**

במהלך חודש דצמבר 2017 סיימה ועדת באזל את עבודה לעדכון המסגרת הכוללת להלימות ההון כחלק מהפקת הלקחים של משבר האשראי האחרון. במסגרת העדכונים, אשר מכונים לעיתים "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון בגין כלל הסיכונים שוועדת באזל מחייבת לחשב דרישות הון בגינם. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי

הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת סיכויי שוק. על פי הוראות ועדת באזל, שינויים אלה אמורים להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022. חשוב לציין כי בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה בישראל. הבנק לומד את משמעויות ההוראות הנ"ל והשפעתן הפוטנציאלית על יחסי הלימות ההון.

13. עדכונים נוספים של הפיקוח על הבנקים

במהלך הרבעון הרביעי לשנת 2017 פורסמו על ידי הפיקוח על הבנקים עדכונים להוראות הבאות:

- חוזר סופי לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא "ניהול סיכון אשראי" - ביום 22 לאוקטובר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא ניהול סיכון אשראי. ההוראה עודכנה בעקבות השינוי בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א-1981, לפיו חל איסור על הבנק לסרב סירוב בלתי סביר לשעבוד נוסף ומימוש. לאור זאת, נוסף להוראה סעיף 32א, אשר מנחה את התאגיד הבנקאי המחזיק בשעבוד ראשון על נכס, לקחת בחשבון את ההשלכות הנובעות מזכותו של הלווה לשעבד את הנכס בשעבוד נוסף נחות בדרגתו לטובת נושה אחר, אלא אם כן לתאגיד הבנקאי נימוקים סבירים לסרב לשעבוד נוסף. תחילת העדכונים הינה מיום פרסום החוזר;

14. הרחבת ועדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 411 בנושא ניהול סיכויי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים

ביום 9 למרץ 2017 פורסמה הוראת נב"ת 411 מעודכנת בנושא איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, שמטרתה להתאים את הרגולציה הישראלית לסטנדרטים הבינלאומיים בנושא איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור של ארגון ה-FATF. להלן עיקרי החובות הנוספות המוטלות על הבנק על פי הוראות התיקון:

- בקביעת מדיניות הבנק ונהליו יש להביא בחשבון גורמי סיכון רבים נוספים המפורטים בהוראה.
 - נקבעו פרמטרים על פיהם נדרש הבנק לבצע "הערכת סיכונים" של לקוחותיו, וכן פורט בסיס המידע שעל הבנק לאסוף מגורמים פנימיים וחיצוניים על מנת לגבש את הערכת הסיכונים האמורה.
 - נדרש למכן את שאלון "הכר את הלקוח", ולהשתמש בו ככלי להערכת רמת הסיכון הנשקפת בפעילות מול הלקוח בהתבסס על משתני הסיכון שפורטו בהוראה.
 - הורחבה הגדרת "לקוחות חשופים מבחינה ציבורית" כך שתכלול גם אישי ציבור מקומיים ובעלי תפקיד בכיר בארגון בינלאומי. הבנק נדרש לרכוש מאגר אישי ציבור מקומיים על מנת לעמוד בדרישה זו.
 - נדרש לפתח בקורות שונות, לצורך ניטור פעולות חשודות בחשבונות לקוחות הבנק.
- תחולת ההוראה: ביום 1 לינואר 2018, הבנק מיישם את ההוראה.

15. מכתב המפקחת על הבנקים בנושא ניהול "גמ"ח קטן" בבנק

ביום 3 ביולי 2017 פרסמה המפקחת על הבנקים מכתב לבנקים בנושא ניהול חשבונות בנק עבור גמ"ח קטן. עיקרי המכתב הינם כדלהלן:

- במכתב הוגדר כי "גמ"ח קטן" הינו מי שעונה לשלושת התנאים המצטברים להלן – 1. מוסד פיננסי. 2. מנהל ללקוחותיו חשבונות פיננסיים אשר הסכום בכל אחד מהם לא עולה על \$50,000. 3. היקף נכסיו אינו עולה על 50 מיליון \$.
- נקבע כי הבנק לא ימנע מלפתוח חשבון לגמ"ח קטן, אשר יציג אישור מרשות המיסים כי מסר לה טופס הצהרה (בנוסח שנקבע על ידיהם) לגבי פעילותו והכנסותיו.
- הבנק נדרש להתאים את מדיניותו ונהליו בתוך 90 יום להנחיה האמורה, ולאפשר לגמ"חים לפעול בחשבונותיהם בבנק. יחד עם זאת, הורתה המפקחת כי אין באמור לעיל כדי לגרוע מחובתו של הבנק לנהל את הסיכונים הנובעים מניהול חשבון גמ"ח.

הבנק התאים את מדיניותו ונהליו לאמור במכתב.

16. חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (תיקון מס' 5) התשע"ז – 2017 (חוק אשראי הוגן)

ביום 9 לאוגוסט 2017 פורסם חוק הסדרת הלוואות חוץ בנקאיות (תיקון מס' 5) התשע"ז – 2017, לפיו בין השאר שונה שמו ל"חוק אשראי הוגן". להלן עיקרי התיקון לחוק:

1. עד לתיקון לחוק, בנקים ותאגידי עזר הוחרגו לחלוטין מתחולתו. עם כניסתו לתוקף של התיקון לחוק, כל מי שנותן הלוואה (לרבות בנקים ותאגידי עזר) יכלול תחת הגדרת "מלווה". כמו-כן, נוספה הגדרה של המונח "הלוואה" אליו מתייחס החוק כך שהיא כוללת כל עסקת אשראי לרבות ניכיון שטרות.
2. החוק קובע תקרות חדשות לעניין שיעור העלות המרבית של האשראי ולעניין שיעור ריבית הפיגורים המרבי.
3. בנוסף קובע התיקון לחוק "ריבית פלילית" שהיא ריבית בנק ישראל (או ריבית הליבור במידה ומדובר בהלוואה הניתנת במטבע חוץ) בתוספת 30%. מי שילוה מעל תקרת הריבית הפלילית צפוי מאסר עד שלוש שנים.
4. נקבעה הוראה דומה לזו הקיימת בחוק הבנקאות (שירות ללקוח) בדבר חובת משלוח התראה לפני העמדה לפירעון מיידי 21 יום לפני מועד ההעמדה לפירעון כאמור.
5. הורחבו חובות הגילוי והפירוט במסגרת הסכם ההלוואה ביחס לדרישות הקודמות שחלו על הלוואות חוץ בנקאיות.
6. התיקון לחוק קובע לראשונה סנקציות עונשיות וכן נקבעו סנקציות להפרות שונות של הוראות חוק אשראי הוגן הכוללות עיצומים כספיים, קנסות ואף מאסר.

התיקון לחוק יכנס לתוקף בתוך 15 חודשים מיום פרסומו והוא יחול רק על הלוואות שנכרתו מיום תחולתו ואילך. הבנק יבצע את ההתאמות הנדרשות במסמכיו ובנהליו על מנת ליישם את הוראות החוק.

17. תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע) תשע"ז - 2017

ביום 8 במאי 2017 פורסמו תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע) תשע"ז-2017, אשר מפרטות את אופן יישום חובת אבטחת המידע על פי חוק הגנת הפרטיות על כל גורם המנהל או מעבד מאגר של מידע אישי. כמו כן קובעות התקנות מנגנונים ארגוניים ודרישות מהותיות שמטרתם הפיכת אבטחת המידע לחלק משגרת ניהול הארגון. טיוטת הנחיה שיצאה מרשות ההגנה על הפרטיות (רמ"ט לשעבר), ואשר צפויה להפוך בימים הקרובים להנחיה מחייבת, החריגה גופים מפוקחים, וביניהם בנקים, מהחובה לקיים חלקים מהתקנות. עם זאת, חובות כמו למשל תיעוד ודיווח אירועי אבטחה ל"רשם של רשות ההגנה על הפרטיות" והוראות לעניין התקשוריות למיקור חוץ לצורך קבלת שירות הכרוך בגישה למאגר המידע, נותרו על כנן ויחייבו גם את הבנקים. התקנות יכנסו לתוקף שנה מיום פרסומן, ביום 8 במאי 2018. מרבית הוראות התקנות מיושמות כיום בבנק, מכאן שהוראות הפיקוח על הבנקים בנושא זה. הבנק נערך לעמידה מלאה בהוראות התקנות החלות עליו.

18. תקנות (General Data Protection Regulation) GDPR

חוק חדש של האיחוד האירופאי הקובע סייגים וכללים לשמירה על פרטיות ואבטחת המידע של תושבי האיחוד האירופאי. החוק יכנס לתוקפו ב-25 במאי 2018 (במקביל לתקנות הגנת הפרטיות (אבטחת המידע) תשע"ז – 2017). החוק החדש יחול על כל גוף הנותן שירות דיגיטלי ואוסף תוך כדי כך מידע התנהגותי ופיננסי על תושב האיחוד האירופאי. החובות אותן מטיל ה-GDPR הינן בעיקרן - החובה לתת לתושב האיחוד האירופאי את הזכות להישכח, החובה למנות נציג מקומי (אותה ניתן למלא באמצעות יפוי כוח אם אין לארגון נוכחות במדינות האיחוד), דרישה למינוי קצין הגנת המידע בנפרד מקצין אבטחת המידע, דרישה לעדכון חוזים ותהליכים מול ספקי משנה השותפים בעיבוד המידע, החובה לעדכן תהליכי עיבוד מידע הנאסף על מנת להתאימם לדרישות החדשות, דיווח לרשויות האיחוד האירופי על פריצות וזליגת המידע תוך 72 שעות, היערכות לעמידה בביקורת הרשויות כשיידרש תוך שת"פ מלא, ועוד. נציין כי הרגולציה הישראלית החלה כיום על הבנק בנושא הגנת הפרטיות (חוק הגנת הפרטיות, התשע"א – 1981 והתקנות הנלוות לו וכן חלק מהוראות בנק ישראל), מכסים כבר כיום חלק ניכר מדרישות ה-GDPR. יחד עם זאת, ההוראות האירופאיות מוסיפות נדבכים נוספים בהם ידרש הבנק לעמוד. הבנק נערך לעמידה בהוראות ה-GDPR החלות עליו.

מבנה ההון [נדבך 3]

מבנה ההון הרגולטורי

ההון הרגולטורי הינו הבסיס לחישוב יחס הלימות ההון שמחושב כיחס בין סך ההון הרגולטורי הכשיר לבין נכסים משוקללים בסיכון. מדידת ההון הרגולטורי מבוססת על חלוקת ההון להון עצמי רובד 1 ולהון רובד 2. ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי, מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% החל מיום 1 בינואר 2014 אשר עולה בכל שנה עוקבת בשיעור של 20% עד להכרה באופן מלא מיום 1 בינואר 2018. עיקר הניכוי בפועל בבנק הוא מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (ראה טבלה 4 להלן).

הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי וכן מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים. מכשירי ההון וכתבי התחייבות אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 299 בנושא ההון הפיקוחי – הוראות מעבר, מכשירי ההון וכתבי התחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב- 10% נוספים עד להפחתה מלאה ביום 1 בינואר 2022 או בתקופה מוקדמת יותר בתנאים מסוימים.

לאור האמור לעיל, נכון לשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 80% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 50%.

מגבלות על מבנה ההון

כדי להבטיח כי עיקר ההון הרגולטורי של הבנק הינו ברמת איכות גבוהה, נקבעו בהוראות מגבלות על מבנה ההון. בפרט, בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו המגבלות הבאות:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ההון המוחשי (Tangible Common Equity) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

ההון המוחשי מייצג סך הון המניות של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים, מוניטין ומניות בכורה ככל שקיימות. יחס ההון המוחשי הינו השיעור של ההון המוחשי מתוך הנכסים המוחשיים של הבנק (סך הנכסים של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין). לבנק קיימת יתרת מוניטין בסכום זניח בגין עסקאות מיזוגים ורכישות שבוצעו בשנים קודמות, כך שהון הבנק, רובו ככולו, מהווה הון מוחשי לתאריך הדיווח. נציין כי לבנק תמהיל פעילות לא מורכב יחסית ליתר הבנקים במערכת ולאור זאת הבנק כמעט לחלוטין אינו מושפע מהוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנוגע ליישום הוראות באזל III. יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק בהנחת יישום מלא של הוראות באזל III ליום 31 בדצמבר 2017 הינו 10.2% וזהו ליחס ההון המדווח בהתאם להוראות היישום הנוכחיות שעומד על שיעור של 10.1% (ביום 31 בדצמבר 2016 עמד יחס הון עצמי רובד 1 ביישום מלא על 10.0% וביישום הנוכחי על 10.1%).

טבלה מספר 2 - הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון:

[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח	
226.8	226.8
582.3	612.2
(0.8)	(1.7)
-	-
(7.9)	(14.4)
800.4	822.9
-	-
800.4	822.9
263.3	316.9
88.8	90.7
-	-
352.1	407.6
1,152.5	1,230.5

הון עצמי רובד 1

הון מניות רגילות נפרע ופרמיה

עודפים

רווח כולל אחר

מרכיבי הון נוספים

סכומים שהופחתו מהון עצמי רובד 1

סך הכל הון עצמי רובד 1

הבדלים בין הון עצמי לבין הון עצמי רובד 1

סך הכל הון רובד 1

הון רובד 2

מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים

הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס

סכומים שהופחתו מהון רובד 2

סך הכל הון רובד 2

סך הכל הון כולל

טבלה מספר 3 - חישוב יחס ההון:

[נדבך 3]

דרישות ההון מחושבות בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-209 ובכפוף להוראות המעבר כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח	

הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים

800.4	822.9	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
-	-	הון רובד 1 נוסף, לאחר ניכויים
352.1	407.6	הון רובד 2, לאחר ניכויים
1,152.5	1,230.5	סך הכל הון כולל

יתרות משוקללות של נכסי סיכון

7,148.4	7,286.2	סיכון אשראי
21.2	42.8	סיכונים שוק
753.9	768.5	סיכון תפעולי
7,923.5	8,097.5	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

באחוזים

10.1	10.2	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.5	15.2	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.8	9.9	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
13.3	13.4	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾

(1) דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% ויחס הון כולל בשיעור 12.5%, בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה נוספת זו יושמה בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שיידרש ע"י המפקח על הבנקים ליום 31 בדצמבר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 9.9%- ו-13.4%, בהתאמה. כאמור בפרק מסגרת הוראות רגולטוריות לעיל, דירקטוריון הבנק הנחה את ההנהלה להכין תכנית פעולה ארוכת טווח הכוללת מתווה עולה בו יחס הון רובד 1 יגיע במדורג לשיעור של 10.5% בסוף שנת 2019.

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי:

[נדבך 3]

	ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2017	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202	יתרה
הפניה למאזן הפיקוחי	בהתאם לבאזל 3	במיליוני ש"ח	בהתאם לבאזל 3	

הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1+2	-	226.8	226.8	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
3	-	582.3	612.2	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
4	-	(0.8)	(1.7)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	-	-	-	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
	-	808.3	837.3	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
6	-	-	-	התאמות יציבותיות להערכות שווי מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי
7-8	-	(0.8)	(0.4)	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם
9	(4.8)	(7.1)	(3.5)	מיסים נדחים לקבל שמימוש מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
10	-	-	-	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינן מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
	-	-	-	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
	-	-	-	גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח
11	-	-	-	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
12-13	-	-	-	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שיוסולקו אם הנכס יופוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור
	-	-	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל הת' לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)

[נדבר 3]

הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדרך
הליבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי
עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי
התאגיד הפיננסי
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדרך
הליבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי
עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד
הפיננסי
זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מה
עצמי רובד 1
מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם
עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה
מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות
הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון
עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי
מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות
שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים
מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח
הבנקים
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו
במסגרת מעיפים לעיל
התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול המנהל
לפני יאנואר 2022 בהתאם לבאזל III
ניכויים החליים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1
והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים
סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1

[נדבר 3]

הון רובד 1 נוסף: מכשירים
מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו
מזה: מסוג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
מזה: מסוג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
מכשירי הון רובד 1 נוסף, שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'
מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף
הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
הון רובד 1 נוסף: ניכויים
השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף השקועות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקות התאגיד הבנקאי איננה עלה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקות התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו לעיל
ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 38. א.
ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים
סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף
הון רובד 1 נוסף
הון רובד 1

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי: (המשך)

[נדבך 3]

	ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2017	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה
הפניה למאן הפיקוחי	במיליוני ש"ח			
18A	-	128.9	-	234.9
18B	(134.4)	134.4	(82.0)	82.0
19	-	-	-	-
	-	-	-	-
20	-	88.8	-	90.7
	<u>(134.4)</u>	<u>352.1</u>	<u>(82.0)</u>	<u>407.6</u>
הון רובד 2: מכשירים והפרשות				
מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו				
מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר				
מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'				
מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של תאגיד הבנקאי והמחוזקים על ידי משקיעים צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2				
הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס				
הון רובד 2 לפני ניכויים				
הון רובד 2: ניכויים				
השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף				
החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים				
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי				
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי				
ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים				
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים				
מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף לעיל				
התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III				
סך כל הניכויים להון רובד 2				
	<u>(134.4)</u>	<u>352.1</u>	<u>(82.0)</u>	<u>407.6</u>
	<u>(139.2)</u>	<u>1,152.5</u>	<u>(85.5)</u>	<u>1,230.5</u>
		4.8		3.5
		4.8		3.5
		<u>7,923.5</u>		<u>8,097.5</u>

סך נכסי סיכון משוקללים

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי : (המשך)

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2016	ליום 31 בדצמבר 2017	
באחוזים		
10.1%	10.2%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
10.1%	10.2%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
14.5%	15.2%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
<u>דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים</u>		
9.8%	9.9%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
9.8%	9.9%	יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
13.3%	13.4%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי : (המשך)

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2016		
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	
במיליוני ש"ח				
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	45.8	-	-	54.6
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
-	88.8	-	-	90.7
-	89.2	-	-	91.1
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר				
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
170.6	-	204.7	-	-
-	-	-	-	-

השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה

השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה

זכויות שירות למשכנתאות

מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה

הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה

התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית

הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה

התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים

סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר

סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה

סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר

סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה

סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר

סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

טבלה מספר 5 - הרכב המאזן הפיקוחי :

[נדבר 3]

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחיים	ליום 31 בדצמבר 2016	ליום 31 בדצמבר 2017	
	במיליוני ש"ח		
	2,522.0	2,659.0	נכסים
	1,434.5	858.3	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	-	-	ניירות ערך
	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאין עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאין עולות על סף הפחתה
14	1,434.5	858.3	מזה: ניירות ערך אחרים
	-	-	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	9,892.6	9,772.4	אשראי לציבור
	(102.5)	(101.7)	הפרשה להפסדי אשראי
20	(88.8)	(90.7)	מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
	(13.7)	(11.0)	מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	9,790.1	9,670.7	אשראי לציבור, נטו
	157.8	150.6	בניינים וציוד
	0.8	0.4	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
6	-	-	מזה: מוניטין
7	0.8	0.4	מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	151.1	64.0	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	145.7	150.6	נכסים אחרים
	80.5	83.5	מזה: נכסי מס נדחה
9	73.4	69.5	מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
8	-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	7.1	14.0	מזה: נכסי מס נדחה אחרים
12	-	-	מזה: עודף עתודה על יעודה
	65.2	67.1	מזה: נכסים אחרים נוספים
	14,202.0	13,553.6	סך כל הנכסים

טבלה מספר 5 - הרכב המאזן הפיקוחי : (המשך)

[נדבך 3]

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחיים	ליום 31 בדצמבר 2016	ליום 31 בדצמבר 2017	
	במיליוני ש"ח		
	10,868.3	10,560.1	התחייבויות והון
	36.5	33.6	פיקדונות הציבור
	1.1	0.5	פיקדונות מבנקים
	590.4	34.4	פיקדונות הממשלה
	1,582.1	1,872.2	ניירות ערך שהושאלו
	201.7	180.1	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
	263.3	316.9	מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
	128.9	234.9	מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי
18A	134.4	82.0	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
18B	146.7	66.2	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
11	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
	168.6	149.3	מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
13	-	-	התחייבויות אחרות
	13,393.7	12,716.3	מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה
			סך כל ההתחייבויות
	808.3	837.3	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
	808.3	837.3	מזה: הון מניות רגילות
1	226.8	226.8	מזה: הון מניות רגילות ופרמיה
3	582.3	612.2	מזה: עודפים
4	(0.8)	(1.7)	מזה: רווח כולל אחר מצטבר
	0.7	(1.5)	מזה: רווחים בגין התאמות בגין הטבות לעובדים
	(1.5)	(0.2)	מזה: רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך למכירה לפי שווי הוגן
10	-	-	מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
	-	-	מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
2	-	-	מזה: קרנות הון
	-	-	מזה: הון מניות בכורה
15A	-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
15B	-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	מזה: מכשירים הוניים אחרים
16A	-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
16B	-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	זכויות שאינן מקנות שליטה*
5	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
17	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
19	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
	808.3	837.3	סך כל ההון העצמי
	14,202.0	13,553.6	סך כל ההתחייבויות וההון

טבלה מספר 6 - דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי:

[EDTF]

דוח זה נועד לספק מידע בדבר התנועות שחלו במהלך תקופת הדיווח ברכיבי ההון הפיקוחי. הדוח מבוסס על יתרות שנכללו במסגרת הדוח הכספי ומוצג בהתאם ליתרות רכיבי ההון המשמשות לחישוב ההון הפיקוחי בכפוף להסדרי הוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
778.6	800.4	הון עצמי רובד 1
-	-	יתרת פתיחה לתחילת התקופה
55.6	37.0	הון מניות רגילות שהונפק על-ידי התאגיד הבנקאי
(13.8)	(7.1)	רווח השנה המיוחס לבעלי מניות האם
(17.5)	(0.9)	דיבידנד שחולק
-	-	תנועה ברווח כולל אחר
(17.5)	1.3	מזה: הפרשי תרגום
-	(2.2)	מזה: זמין למכירה
0.4	0.4	מזה: התאמות בגין הטבות לעובדים
(2.9)	(6.9)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים אחרים
-	-	מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי,
-	-	למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
-	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף
800.4	822.9	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
		יתרת סגירה
292.1	352.1	הון רובד 2
(66.2)	(52.4)	יתרת פתיחה לתחילת התקופה
128.4	106.0	ירידה במכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון
(2.2)	1.9	הפיקוחי בתקופת המעבר *
-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון
352.1	407.6	הפיקוחי בתקופת המעבר
1,152.5	1,230.5	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
		התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
		יתרת סגירה לתום התקופה
		סך הכל הון כולל

* מוצג בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III כפי שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

הלימות ההון [נדבך 3]

בהתאם להוראות בנק ישראל נדרשים הבנקים ליישם את מסגרת העבודה של ועדת בבאזל בנושא הלימות ההון כפי שמתעדכנת מעת לעת והכל בהתאם להוראות והנחיות של בנק ישראל ובהתאם להוראות מעבר שנקבעו על ידו לצורך היישום. הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות אלו מיושמות בהתאם להסדרי מעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299.

הוראות באזל III, בדומה להוראות באזל II שקדמו להן, מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי.
- נדבך שני – תהליך ה-ICAAP ותהליך סקירת הפיקוח (SREP).
- נדבך שלישי - משמעת שוק.

הנדבך הראשון מאפשר, לצורך חישוב דרישות ההון, שימוש במספר גישות למדידת רכיבי סיכון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים: הגישה הסטנדרטית (Standardized Approach) או גישות מתקדמות יותר, המבוססות על מודלים פנימיים של דירוג לקוחות ואמידת סיכונים תפעוליים. הגישות המתקדמות כפופות לאישור מפורש של המפקח על הבנקים.

טבלה מספר 7 - פירוט לגבי הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי:

[נדבך 3]

קטגוריה	גישת הבנק לחישוב ההון
סיכון אשראי	גישה סטנדרטית
סיכונים שוק	גישה סטנדרטית
סיכון תפעולי	גישה סטנדרטית
סיכון אשראי צד נגדי	גישת החשיפה הנוכחית

הנדבך השני שם דגש על ניהול סיכונים אינטגרטיבי. במסגרת זו נדרשים הבנקים לקבוע מתודולוגיות, תהליכים ונהלים אשר נועדו להבטיח את הלימות ההון בטווח הארוך, תוך בחינת כל הסיכונים המהותיים להם חשוף כל בנק. הבנקים נדרשים להוכיח את יישום המתודולוגיות הנדרשות להבטחת הלימות ההון. הפיקוח על הבנקים נדרש להעריך תהליכים אלו, ולהטיל אמצעי פיקוח בהתאם לצורך ולתוצאות ההערכה.

הנדבך השלישי מתייחס לרמת שקיפות ודרישות גילוי שתיושמה בדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים, כחלק משלים לנדבך השני. דרישות אלו נועדו לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את הלימות ההון של הבנק ואת המידע הנוסף הכלול בדוחות אלו לגבי ההון של הבנק, החשיפה לסיכונים השונים ותהליכי הערכתם. בנוסף, מיישם הבנק דרישות הגילוי שנקבעו על ידי ועדת EDTF כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

יחס ההון לרכיבי סיכון [נדבך 3]

ביום 30 במאי, 2013 פרסם בנק ישראל הוראות נוהל בנקאי תקין מעודכנות המאמצות את המלצות באזל II ובאזל III החל מיום 1 בינואר 2014 במערכת הבנקאית בישראל (הוראות ניהול בנקאי תקין 201 – 211).

כאמור, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.2% בהשוואה ליחס של 10.1% בסוף שנת 2016. בהתאם להנחיות המפקח המצוינות לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 מזערי הנדרש מהבנק ליום 31 בדצמבר 2017 הינו 9.9%.

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר, יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק. בהמשך לאמור לעיל ובמסגרת דיוניו, הנחה הדירקטוריון את ההנהלה להכין תכנית ליחסי הלימות הון ארוכי טווח הבנויים על מתווה עולה בו יחס הון רובד 1 יגיע לשיעור של 10.5% בסוף שנת 2019.

תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) ותכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית האסטרטגית וניהול הסיכונים של

הבנק בראייה צופת פני עתיד. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש על ידי התאגיד. יעדי ההון השמרנים שנקבעו מסכמים את הערכת הדייקטוריון על נאותות ההון של הבנק בהתייחס לתכנית העסקית צופה פני עתיד, הסיכון שהוגדר, סביבת הסיכונים, הממשל התאגידי, והמצב הכספי של הבנק. בין השיקולים שהובילו את הדייקטוריון להחלטה על יעדי ההון הנ"ל נכללה התכנית האסטרטגית להמשיך ולהתמקד בפעילות העסקית במגזר משקי הבית המהווה כ- 90% מהפעילות. והינו בעל פרופיל סיכון נמוך, בעיקר בשל גובה האשראי הממוצע ללווה והפיזור הרב בתיק האשראי. בנוסף, כ- 90% תיק האשראי של הבנק מובטח בבטחון ממשי, בעיקר דירות מגורים, ביחסי LTV נמוכים. כמו כן בשל גודלו הבנק הוא אינו מהווה סיכון סיסטמי. יעדי ההון נקבעו בהתחשב בתיאבון הסיכון וברצון הבנק לעמוד ביחסי ההון המזערי גם לאחר התממשות תרחישי קיצון, בראייה צופת פני עתיד והמביאה בחשבון את דרישות בנק ישראל.

הון רובד 2

יתרת כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו לציבור ופיקדונות נדחים שגויסו ממשקי בית ומלקוחות מוסדיים, הנכללת בהון רובד 2 לאחר ניכויים לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון, הסתכמה ב-31 בדצמבר 2017 ב- 317 מיליוני ש"ח, לעומת 263 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016.

ביום 9 ביוני 2016 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ, חברת בת בשליטה ובבעלות מלאה של הבנק (להלן: "חברת הבת"), 128.4 מיליוני ש"ח כתבי התחייבות נדחים מותנים, סדרה 11 מסוג COCO (Contingent Convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן.

ההון רובד 2 כלל ב-31 בדצמבר 2017 בנוסף 91 מ' ש"ח הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת מס.

כתבי ההתחייבות עומדים בתנאי הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 202 ומוכרים על-ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2. לפירוט נוסף בדבר תנאי הכתב ופרטי ההנפקה [ראה את הדוח על הסיכונים לשנת 2017](#).

חלוקת דיבידנד

לפירוט בדבר מדיניות ומגבלות בחלוקת הדיבידנדים [ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

תכנון וניהול ההון [EDTF]

התהליך הפנימי לתכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופה פני עתיד. תכנון הון נאות מאפשר להתאים את הון הבנק לסיכונים הצפויים להיווצר לאור האסטרטגיה של הבנק ויעדי העסקיים ולהבטיח את הלימות ההון הדרושה. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש של התאגיד. במסגרת זו, משמשים יעדי ההון, מדיניות חלוקת דיבידנד והמקורות המתוכננים לתוספת להון (תחזית הרווח וגיוסים מתוכננים) כמגבלה הקובעת את גבולות היעדים העסקיים. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף" הבנק מתייחס בתהליך תכנון ההון שלו גם לעמידה ביחס המינוף.

ביום 18 בינואר 2018, אישר דירקטוריון הבנק את התהליך הפנימי להערכת הנאותות ההונית (ICAAP – Internal Capital Assessment Adequacy Process) לשנת 2017. במקביל לתהליך ה-ICAAP, מבצע המפקח על הבנקים תהליך סקירה והערכה (הקרוי SREP – Supervisory Review Evaluation Process) במסגרתו נדרש הפיקוח לחוות את דעתו על הלימות הונו של התאגיד הבנקאי ועל נאותות תהליך הערכת הלימות ההון שלו (ICAAP) ביחס לחשיפותיו לסיכון (פרופיל הסיכון), תוך התחשבות במסגרת הממשל התאגידי של הבנק. תהליך זה נועד לסייע למפקח בגיבוש דעתו לגבי רמת ההון המתאימה, הצעדים הפיקוחיים ופעולות מפחיתות סיכון נוספות ביחס לנאותות ההונית של הבנק.

הבנק גיבש מדיניות תכנון הון ואסטרטגיה שמטרתה לתאר את העקרונות המנחים את תהליכי גיבוש האסטרטגיה ותכנון ההון בבנק, להסדיר ולפרט את הסמכויות והתפקידים של השותפים בבנק לתהליכים אלו. המדיניות מובנית במסגרת תפיסת ניהול סיכונים כלל תאגידית, המאגדת את תפקידי פונקציות הפיקוח, הניהול, הבקרה והביקורת בתהליכי ניהול הסיכונים (בהתאם לתפיסת שלושת קווי ההגנה).

המדיניות כוללת התייחסות לתיאבון לסיכון האסטרטגי ומסדירה ומפרטת את תהליכי הניטור והבקרה על הסיכון ועל תכנון ההון, כמו גם את מסגרת הדיווח.

תהליך תכנון ההון והאסטרטגיה, שמתבצע בתדירות שנתית לכל הפחות, כולל שלושה שלבים עיקריים:

- **שלב ראשון:** קביעת יעדי ההון במסגרת הגדרת התיאבון לסיכון ותהליך הערכת הנאותות הפנימית (לשנה הקרובה, ולשנתיים העוקבות) והדרישות הרגולטוריות.
- **שלב שני:** תחזית בסיס ההון (כולל השפעות אפשריות של תרחישי קיצון).
- **שלב שלישי:** הערכת ההון הפנימי הראוי בגין הסיכונים.

בסיס ההון וההון הפנימי בגין סיכונים הנדבר הראשון מחושבים בהסתמך על מודל רב שנתי הלוקח בחשבון את יכולות הבנק לביצועי האשראי בתחומי הפעילות השונים ולגיוס מקורות מתאימים. המודל מביא בחשבון את השפעת הביצועים על המרווח ועל הרווחיות ומתבסס על תכניות והנחות עבודה מפורטות.

ניטור ההון - הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון, ניטור ומעקב אחר הגידול ביתרות נכסי הסיכון והגידול בהון הפנימי הנדרש, בהתאמה, אל מול תחזיות השינוי בהון והעמידה ביחס הלימות ההון, מתבצעים באופן שוטף. באגף הכספים מתבצע מעקב שוטף אחר יחסי הלימות ההון והשינויים בו הנובעים מקצב התממשות היעדים העסקיים מחד ומההתפתחות בהון מאידך. דיווחים שוטפים מתבצעים להנהלה ולדירקטוריון.

הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון וההתפתחות בפועל אל מול התחזית מתבצעת באופן שוטף כחלק מניהול ההון והסיכונים של הבנק.

תרחישי קיצון [EDTF]

מעבר לבחינת הלימות ההון במצב עסקים רגיל נבחנת הכרית ההונית גם תחת תרחישים הוליסטיים כגון תרחיש משבר נדל"ן המלווה במיתון כבד ותרחיש מלחמה מתמשכת המהווים מערכת אירועים שלמה בעלת מגוון השפעות ושינויים בפרמטרים שונים אשר עלולים להוביל לנזקים במגוון פעילויות ותחומים, לרבות משבר כלכלי חמור (גלובלי או מקומי), אירוע בטחוני/מדיני חמור ונזקי טבע.

תרחישים אלו מהווים תרכיב מרכזי בהערכת כרית ההון והנאותות ההונית ומשמשים כ:

(1) כלי מאבחן:

- תורם להבנת פרופיל הסיכון של הבנק
- מאפשר זיהוי סיכונים מהותיים והבנת כלי הניהול והתיאבון לסיכון

(2) כלי צופה פני עתיד – בעזרתו ניתן להעריך את:

- הכרית ההונית של הבנק
- ישימות התכנית האסטרטגית של הבנק

(3) כלי למדידת יכולת הפחתת הסיכון:

- מאפשר לבחון את המגבלות שהציב הדירקטוריון אף בהתקיים התרחיש.

להערכת הבנק, המסתמכת בין השאר על כימות תרחישי קיצון, קיימות כריות הון משמעותיות, אף לאחר התממשות תרחישי קיצון הוליסטיים. הכריות מצביעות על נאותות ההונית של הבנק גם בראייה צופה פני עתיד וגם תחת תרחישי קיצון. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד.

טבלה מספר 8 - רכיבי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי:

[נדבך 3]

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 209-203. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017	
נכסי סיכון	דרישות הון ⁽²⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח			
3.7	28.0	2.3	17.1
0.1	0.4	-	0.3
6.2	46.5	2.4	17.9
-	-	-	-
221.2	1,664.7	207.6	1,546.7
0.5	3.6	0.4	2.9
147.0	1,106.0	154.5	1,151.6
15.2	114.6	15.4	115.0
515.7	3,880.2	550.1	4,099.3
-	-	-	-
39.6	298.0	44.5	331.4
0.9	6.4	0.5	4.0
950.1	7,148.4	977.7	7,286.2
2.8	21.2	5.7	42.8
100.2	753.9	103.1	768.5
1,053.1	7,923.5	1,086.5	8,097.5
	800.4		822.9
	1,152.5		1,230.5

סיכון אשראי

חובות של ריבונות
חובות של ישויות סקטור ציבורי
חובות של תאגידים בנקאיים
חובות של חברות ניירות ערך
חובות של תאגידים
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
חובות קמעונאיות ליחידים
חובות של עסקים קטנים
חובות בגין משכנתאות לדיור
חובות בגין איגוח
נכסים אחרים
סיכון CVA

סך הכל בגין סיכון אשראי

סיכונים שוק

סיכון תפעולי

סך נכסי הסיכון

הון עצמי רובד 1

הון כולל

באחוזים

10.1	10.2
14.5	15.2
9.8	9.9
13.3	13.4

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
יחס הון כולל לרכיבי סיכון
יחס הון עצמי מזערי הנדרש על ידי המפקח
על הבנקים⁽³⁾
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על
הבנקים⁽³⁾

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים בשיעור של 13.4%.

(2) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים בשיעור של 13.3%.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 הינם 9% ו-12.5%, בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 אפריל 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.

מידע נוסף על נכסים משוקללים בסיכון [EDTF]

פעילויות עסקיות של הבנק כפי שתוארו לעיל יוצרות לבנק חשיפות בעלות אופי שונה ומחייבות הקצאת הון שונה. ניתוח כמותי שלהלן מאפשר להבין התפלגות של נכסי הסיכון, פר סוג נכס סיכון, בין קווי הפעילות השונים. לצורך הצגת הקשר שבין פעילויות עסקיות של הבנק כפי שבאות לידי ביטוי בדוח הכספי לבין דרישות ההון של הבנק, הגילוי של נכסי הסיכון לפי חלוקה לפעילויות העסקיות השונות של הבנק בוצע בהתאם לקווי הפעילות של הבנק כפי שהוצגו בביאור 12 בדבר מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים של הבנק.

טבלה מספר 9 - נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילויות עסקיות:

[EDTF]

31 בדצמבר 2017							
במיליוני ש"ח							
מחסי	בנקאות	עסקים	עסקים	גופים	ניהול		
בית	פרטית	קטנים	בינוניים	מוסדיים	פיננסי	סך הכל	
		וזעירים	וגדולים		ואחר		
5,302.8	1.5	1,002.6	551.2	-	428.1	7,286.2	סיכון אשראי
-	-	-	-	-	42.8	42.8	סיכוני שוק
515.1	15.7	99.5	46.2	34.4	57.6	768.5	סיכון תפעולי
5,817.9	17.2	1,102.1	597.4	34.4	528.5	8,097.5	סך הכל

31 בדצמבר 2016							
במיליוני ש"ח							
מחסי	בנקאות	עסקים	עסקים	גופים	ניהול		
בית	פרטית	קטנים	בינוניים	מוסדיים	פיננסי	סך הכל	
		וזעירים	וגדולים		ואחר		
5,082.3	7.4	1,111.8	577.4	-	369.5	7,148.4	סיכון אשראי
-	-	-	-	-	21.2	21.2	סיכוני שוק
479.9	14.4	110.4	42.6	41.9	64.7	753.9	סיכון תפעולי
5,562.2	21.8	1,222.2	620.0	41.9	455.4	7,923.5	סך הכל

טבלה מספר 10 - תנועה בנכסים משוקללים בסיכון:

[EDTF]

הטבלה שלהלן מציגה שינויים שחלו בנכסי סיכון של הבנק במהלך התקופה המדווחת לפי סוג נכס סיכון.

- שינוי ב"היקף התיק" נועד לשקף גידול בחשיפה שנבע מגידול בהיקף הפעילות. במסגרת זו נכללים גם השפעות שע"ח ככל שהיו ומרכיב ה-CVA.
- שינוי ב"איכות התיק" כולל גידול/קיטון באוכלוסיית החובות בכשל ו/או בנכסים לגביהם חלה ירידה בדירוג אשר מחייבת דרישות הון גבוהות יותר.
- "רכישות ומכירות" כוללות פעילות מכירת חשיפות, ככל שהיו, או השפעות מפעילות מכירה או רכישה של חברות מאוחדות.
- "שינויים במתודולוגיה" מתייחס לשינויים שחלו בגין הוראות רגולטוריות חדשות בנוגע להקצאת ההון ו/או שינויים אחרים, כגון שיטות הפחתת סיכון אשראי או קיזוזים שלא יושמו קודם לכן אשר מהווים שינוי מדיניות, ככל שהיו. במהלך התקופה הבנק לא הפעיל שיטות CRM חדשות.

מידע זה נכלל בהתאם לדרישות הגילוי של ה-EDTF.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				יתרת פתיחה ליום 1 בינואר שינוי כתוצאה מגידול בתיק שינוי באיכות התיק רכישות ומכירות שינוי מתודולוגיה אחר יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר
סך הכל	סיכון תפעולי	סיכוי שוק	סיכון אשראי*	
במיליוני ש"ח				
7,923.5	753.9	21.2	7,148.4	
120.6	14.6	21.6	84.4	
53.4	-	-	53.4	
-	-	-	-	
-	-	-	-	
-	-	-	-	
8,097.5	768.5	42.8	7,286.2	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				יתרת פתיחה ליום 1 בינואר שינוי כתוצאה מגידול בתיק שינוי באיכות התיק רכישות ומכירות שינוי מתודולוגיה אחר יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר
סך הכל	סיכון תפעולי	סיכוי שוק	סיכון אשראי*	
במיליוני ש"ח				
8,013.8	740.7	72.0	7,201.1	
(31.6)	13.2	(50.8)	6.0	
(58.7)	-	-	(58.7)	
-	-	-	-	
-	-	-	-	
-	-	-	-	
7,923.5	753.9	21.2	7,148.4	

* סיכון אשראי נמדד בהתאם לחשיפות אשראי משוקללות בסיכון נטו מהשפעת שיטות להפחת סיכון אשראי (CRM).

יחס מינוף [נדבך 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. יחס המינוף נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע תהליכי צמצום מינוף העלולים לפגוע במערכת הפיננסית ובכלכלה, ולחזק את דרישות ההון מבוססות סיכון.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון (מונה) מחולק במדידת החשיפה (מכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.

מדידת ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (ההון הפיקוחי).

מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף תהיה בדרך כלל עקבית עם הערכים החשבונאיים, כאשר:

- חשיפות מאזניות וחשיפות של פריטים שאינם נגזרים ייכללו במדידת החשיפות בניכוי הפרשות פרטניות והתאמות שווי.
- לא יותרו קיזוזי הלוואות ופיקדונות.

תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף כאמור החל מיום 1 בינואר 2018, אלא אם התאגיד הבנקאי עמד בדרישה ליחס מינוף כאמור ביום פרסום ההוראה. לאור זאת, הבנק אינו רשאי לרדת מהסף שנקבע בהוראה.

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 עומד בסוף הרבעון הנוכחי על 5.7%.

טבלה מספר 11 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף:
[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח	
14,202.0	13,553.6
-	-
-	-
41.6	43.8
-	-
648.6	740.5
80.9	76.3
14,973.2	14,414.2

סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או
המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים
פיקוחיים
התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח
לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר
והלוואות מובטחות דומות אחרות)
התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות
לסכומים שווי ערך אשראי)
התאמות אחרות
חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה מספר 12 - יחס המינוף:
[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח	
14,139.7	13,580.3
(7.9)	(14.4)
14,131.8	13,565.9

חשיפות מאזניות
נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות
בטחונות)
סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים
ועסקאות מימון ניירות ערך)

179.5	100
13.2	7.8
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
192.7	107.8

חשיפות בגין נגזרים
עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות
בגין נגזרים
גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן
בהתאם להוראות דיווח לציבור
(ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות
בנגזרים)
(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
(קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי
שנכתבו)
סך החשיפות בגין נגזרים

-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
-	-

חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיצוזים), לאחר
התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו
בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
חשיפות בגין עסקאות כסוכן
סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך

טבלה מספר 12 - יחס המינוף: (המשך)

[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017
במיליוני ש"ח	

1,559.8	1,930.1
(911.2)	(1,189.6)
648.6	740.5

800.4	822.9
14,973.2	14,414.2

יחס המינוף	
באחוזים	

5.3%

5.7%

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

בחישוב יחס המינוף לרוב אין פער בין סך הנכסים במאזן לבין החשיפות המאזניות ששימשו לחישוב יחס המינוף, למעט ההפרשה הקבוצתית אשר הוספה לחשיפות המאזניות לצורך החישוב.

חשיפות סיכון, הערכה וניהול הסיכונים

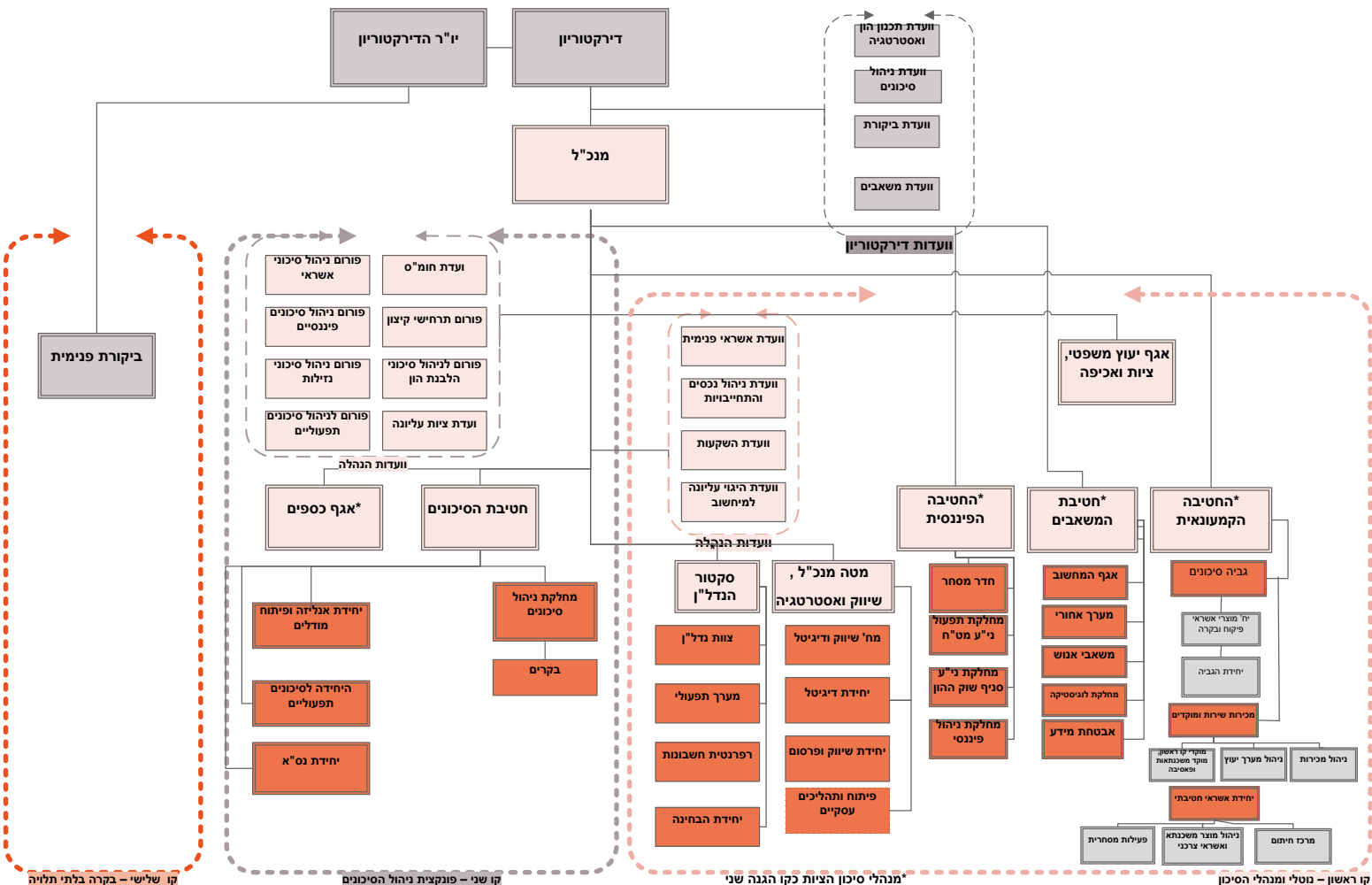
הממשל התאגידי התומך בניהול הסיכונים וההון בבנק מתחלק לשתי רמות: ברמה הראשונה נמצא הדירקטוריון, אשר מחזיק באחריות העליונה לניהול הסיכונים וההון, ברמה השנייה נמצאת הנהלת הבנק הבכירה, אשר מוציאה לפועל את מדיניות ניהול הסיכונים תוך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים כולל את משתתפי מערך ניהול הסיכונים וכולל הגדרת האחריות והתפקידים של כל אחד מהם. מסגרת זו מתבססת על ארבעה קווים מרכזיים, מעגל הפיקוח ושלושה קווי הגנה. במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים במבנה ו/או אופן הפעילות או התפתחויות אחרות בכל הקשור לממשל התאגידי לניהול הסיכונים בבנק.

במהלך התקופה לא חלו שינויים בתרבות הסיכונים ובתאבון הסיכון של הבנק.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים [EDTF]

להלן תרשים המתאר את מבנה וארגון מערך ניהול הסיכונים:

סקירה של הסיכון ושל אופן ניהולו

סיכון האשראי הוא הסיכון לפגיעה בשווי הבנק הנובע מהפוטנציאל שלוה או צד נגדי של הבנק ייכשל בעמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו או עקב הרעה באיכות הלווים ושווי הביטחונות שהועמדו על ידם.

פעילות האשראי לציבור מנוהלת במספר מגזרים עיקריים הנבדלים ביניהם במאפייני הלקוחות והשירותים הבנקאיים הנדרשים להם וכן ביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מסוגי הלקוחות:

- מגזר משקי הבית, לקוחות הפעילות הבינלאומית ולקוחות מסחריים נמצאים באחריות החטיבה הקמעונאית;
- מגזר עיסקי, בעיקר בתחום ליווי פרויקטים בנדל"ן, נמצאים באחריות מחלקת סקטור הנדל"ן הכפופה למנכ"ל הבנק.

סיכון האשראי הוא הסיכון העיקרי של הבנק. מהותיות סיכון זה תואמת את עסקי הליבה של הבנק. הסיכון בא לידי ביטוי בפעילות בעיקר מול לקוחות קמעונאיים, כ-90% מהפעילות, אך גם מול לקוחות עסקיים ובפעילות הנוסטרו. על מנת לנהל את סיכון האשראי, מוגדרות בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי ומדיניות אשראי המאפשרות מדי שנה על-ידי הדירקטוריון.

מדיניות ניהול סיכונים אשראי מתארת את הגורמים היוצרים, מנהלים ומבקרים סיכון זה, את עקרונות ומגבלות ניהול הסיכון, הכלים להפחתת הסיכון וכלי בקרה לניהול הסיכון. כמו כן, מתואר בה תהליך קביעת הסמכויות, תהליך הדיווח הסדור ודיווח חריגות.

מסמך מדיניות האשראי המאושר על-ידי דירקטוריון הבנק, מתווה את מדיניות מתן האשראי של הבנק ומפרט את העקרונות למתן אשראי, כולל המגבלות והביטחונות. במסגרת המדיניות נקבעים גם עקרונות וכללים לניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים והן ברמת ענפי המשק וקווי העסקים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור שינויים מאקרו כלכליים והתפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק, ובהתאמה נערכים בה עדכונים במקרה הצורך.

בתהליך מתן האשראי נבחנים נתוני העסקה בהתאם לקריטריונים שנקבעו בנהלי הבנק. מנגנון חיתום ואישור האשראי הינו היררכי, מרמת הסניף ועד לרמת ההנהלה הבכירה על פי מדרג סמכויות שאושר על-ידי הדירקטוריון.

הבנק פועל במספר מישורים כדי לעקוב ולהפחית את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב חיתום האשראי, אישורו, הביטחונות הנדרשים בהתאם למדיניות האשראי ולנהלים הרלוונטיים ועד למעקב ולבקורות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות המהוות את קו ההגנה הראשון וביחידות הבקרה הייעודיות. הבנק משקיע מאמצים רבים לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים במתן אשראי וניהולו וכן בפיתוח כלים ממוחשבים שיסייעו בניהולו היעיל, כמו כן, הוכנסו שיפורים בתהליכי הגבייה.

מערכות מדידה ומעקב

לצורך ניהול ובקרה של סיכון האשראי הבנק עושה שימוש במספר מערכות ממוחשבות. מערכות המחשב מספקות כלי בקרה לקו ההגנה הראשון וכן לקו השני והשלישי, לאיתור סיכונים אשראי.

בין המערכות העיקריות ניתן למנות את מערכת האשראי הקמעונאי והמסחרי, מערכת ניהול המשכנתאות, מערכות תומכות לקבלת החלטות אשראי קמעונאי ומערכות לדירוג פנימי של תיק האשראי.

לבנק מספר מערכות פנימיות לדירוג לווי התומכות בקבלת החלטות אשראי: בתחום ליווי הפרויקטים משלבת המערכת פרמטרים מדוחות החשיפה של הפרויקטים כגון בחינת קצב ההתקדמות, מצב הנזילות, שחיקת הרווחיות, שווי המלאי ועוד. באשראי קמעונאי מדורג הלקוח בהתאם למודלי דרוג המתבססים על מאפייני הלקוח בעת בקשת האשראי. הוטמעו בבנק מודלים סטטיסטיים נפרדים ללקוחות קיימים ולקוחות חדשים. המודלים מתוקפים ומנוטרים באופן שוטף.

בנוסף, ברשות הבנק מודלים התנהגותיים באשראי צרכני ובמשכנתאות החוזים את ההסתברות לכשל בתיק האשראי הקיים בבנק. מודלים אלו משמשים למעקב אחר סיכון התיק הקיים ובנוסף היוו בסיס לבניית סולם דירוג פנימי אחיד עבור האשראי המאזני לציבור כנדרש בנהל בנקאי תקין 314.

הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל את כלי המדידה, הדיווח והבקרה לשם קבלת מידע מקיף יותר המסייע בניהול סיכון האשראי.

שיטות להפחתת סיכון האשראי

במסגרת הפחתת סיכון האשראי הבנק דורש בטחונות בהתאם למדיניות האשראי שאושרה. הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן. כמו כן מתקבלים בבנק בטחונות נוספים: שעבוד רכב, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הביטחונות מותאמים לנסיבות ההלוואה.

בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הביטחונות ולעדכון ערכם.

בשנת 2017 הבנק נקט בצעדים נוספים להפחתת סיכון האשראי באמצעות הקשחת מדיניות האשראי, שיפור תהליכי חיתום והידוק מגבלות לחשיפות מסוימות.

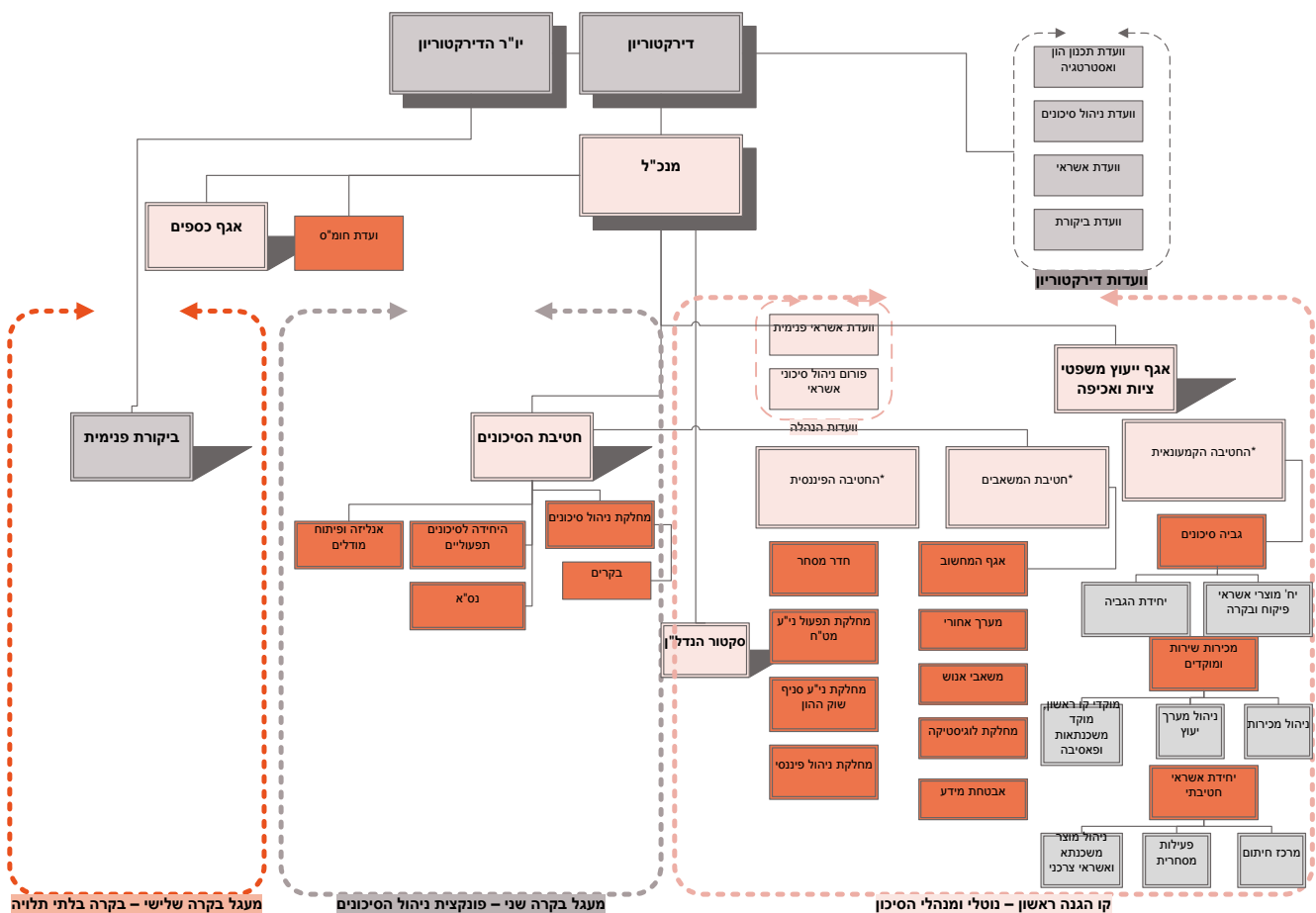
הלימות ההון בגין סיכון אשראי

בחישוב הלימות ההון פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון, ומקזז מהאשראי לציבור ביטחונות המותרים בניכוי על פי הוראות אלו.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחשכונות שהוקמו ומנוהלים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך סחירים.

הפיקדונות והחשכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחשכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

ממשל תאגידי לניהול סיכון אשראי

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על מעגל פיקוח ושלושה "קווי הגנה".

נוטלי ומנהלי הסיכון – קו הגנה ראשון

ועדת אשראי פנימית - ועדה בראשות מנכ"ל הבנק ובה חברים חברי ההנהלה הבכירה בעלי מיומנות פיננסית ומשפטית, ובהם מנהלי אגפי האשראי של הבנק. הועדה דנה בבקשות למתן/חידוש אשראי ללווים/ קבוצות לווים בסכומים שנקבעו ובהתאם לתמהיל הביטחונות כפי שהוגדר בנהלי הבנק אשר אושרו על ידי הדירקטוריון.

ועדת השקעות פנימית - הוועדה, בראשות המנכ"ל, מנהלת מעקב אחר עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים אותן קבע הדירקטוריון, כמו כן הוועדה דנה ומחליטה בדבר כדאיות של הצעות להשקעות חדשות ובשינויים בתיק הנוסטרו וזאת במסגרת המדיניות המאושרת.

מנהל החטיבה הקמעונאית - אחראי לביצוע מדיניות הבנק, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי הקמעונאי והמסחרי ולאישורה במוסדות הבנק. החטיבה הקמעונאית כוללת את פעילות האשראי הקמעונאי והמסחרי המטופלת במסגרת מערך אשראי ותפעול סניפים, את מחלקת המכירות, מחלקת הגבייה ומוקד הלקוחות.

מנהלי האשראי - אחראים לביצוע מדיניות הבנק, כפי שאושרה על ידי הדירקטוריון מעת לעת, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק.

מוסמכי אשראי - תפקידם לאשר בקשות אשראי על-פי קריטריונים שנקבעו במדיניות האשראי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון ונהלי הבנק.

מערך אשראי ותפעול סניפים - פועל כחלק מהחטיבה הקמעונאית ואחראי על חיתום אשראי קמעונאי ומסחרי לרבות קביעת מדיניות האשראי ונהלים בתחום החיתום וכן על ניהול תפעול הסניפים.

מערך החיתום - פועל בחטיבה הקמעונאית ומעלה לאישור, לאחר הערכה ובחינה מחדש, כל בקשת אשראי החורגת מסמכות אישור של מנהל סניף, בפני גורמי האישור הבכירים יותר.

יחידת הנוסטרו - יחידת הנוסטרו מאתרת אגרות חוב לא ממשלתיות להשקעה ואחראית על הנעת תהליך אישור ההשקעה בהם. ההשקעה בני"ע ממשלתיים מתבצעת בהתאם למסגרת ובתנאים הנקבעים במסגרת המדיניות לניהול סיכונים פיננסיים

יחידות הגבייה - פועלות כחלק מהחטיבה הקמעונאית ותפקידן לאכוף את גביית החובות הבעייתיים. יחידות הגבייה עוסקות בסיווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות לחובות מסופקים בתחום האשראי הקמעונאי, העסקי והמסחרי, לרבות נדל"ן.

מחלקת סקטור נדל"ן - מנהל סקטור נדל"ן אחראי לביצוע מדיניות הבנק, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי העסקי ולאישורה במוסדות הבנק. סקטור נדל"ן מתמקד בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור), שיטה זו מקטינה את החשיפה לסיכונים במתן האשראי שכן היא כוללת מעקב שוטף על הפרויקטים הממומנים, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של היזם-הלווה.

מנהל החטיבה הקמעונאית ומנהל סקטור נדל"ן הינם מנהלי סיכון ריכוזיות האשראי בבנק. במסגרת תפקידם הם אחראים על אפקטיביות ועמידה במגבלות הריכוזיות שנקבעו במדיניות האשראי. מנהל הסיכונים הראשי אחראי למעקב רבעוני אחר עמידה במגבלות אלו.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה שני

מנהלת הסיכונים הראשית - הינה חברה / משקיפה בוועדת האשראי, ועדת השקעות וכל הפורומים הרלוונטיים לניהול סיכונים אשראי.

יחידת בקרת אשראי - היחידה לבקרת סיכונים במחלקת ניהול סיכונים, משמשת כפונקציה בלתי תלויה, אשר תפקידה, בין היתר, הינו לספק מידע להנהלה ולדירקטוריון אודות סיכונים אשראי ולחוות דעה כוללת ועצמאית על החשיפות לסיכונים האשראי המאפשרים להעריך את הביצועים של הגורמים העסקיים בתחום האשראי ואת מצב תיק האשראי בכללותו. משימותיה של היחידה מתבצעות בתיאום ובשיתוף פעולה עם נוטלי הסיכונים בתחום האשראי כאשר המטרה העיקרית היא להבטיח שפונקציית מתן האשראי מנוהלת באופן תקין ושחשיפות האשראי הינן ברמות שאינן חורגות מהסטנדרטים שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון.

פורום ניהול סיכונים אשראי - מטרתו לסקור את הדיווחים המתקבלים מנוטלי וממנהלי הסיכון ביחס למצב החשיפה של הבנק לסיכונים אשראי. הפורום דן בפעילות האשראי הקמעונאית לרבות בהתפתחות הפיגורים וההפרשות. כמו כן מדווחים לו ממצאי בקורות בתחום האשראי הקמעונאי, לרבות בקורות חיתום אשראי. בנוסף הפורום דן בסוגיות העולות תוך כדי עבודתם של מנהלי הסיכונים

בקו הראשון ובקו השני. בנוסף מתקיים בפורום דיון מקדים לשינויים מוצעים במדיניות ובנהלים.

יחידת הבחינה המרכזית – בוחנת תיקי משכנתאות עפ"י קריטריונים שקבעה הנהלת הבנק טרם ביצועם בפועל וכן בחינת הלוואות רכב לפני ביצוע. יחידת הבחינה פועלת במערך העורפי שבחטיבת המשאבים, כך שנוצרת הפרדה ניהולית בין תהליך האישור והעברת המסמכים לבין בחינתם.

יחידת האנליזה ופיתוח מודלים – תפקידה של יחידת האנליזה ופיתוח מודלים הנם לפתח מודלים האומדים את סיכון האשראי ולבצע פרויקטים אנליטיים התומכים בבחינת סיכון תיק האשראי בבנק ומעקב אחר התפתחויות עסקיות.

בהיבט המודלים היחידה מתמקדת בפיתוח מודלים האומדים את ההסתברות לכשל במוצרי האשראי השונים ולצד הפיתוח עוסקת בבקורות תקופתיות אחר בחינת כושר הניבוי של המודלים בפועל, בדיקת יציבותם והתאמתם להתפתחויות עסקיות בבנק וקהל לקוחותיו. פיתוח המודלים ומעקב אחר טיבם ותוצריהם משפיעים על החלטות עסקיות בדבר מדינות האשראי וגידור הסיכונים. בנוסף היחידה תעסוק באנליזות שוטפות בהיבט סיכונים האשראי, בהפקת דוחות התומכים בפעילות החטיבה ופיתוח מנגנונים אוטומטים לצרכי ניהול הסיכון.

בקר אשראי ובטחונות בני"ע – נדרש לפקח על קיום הוראות תקנון הבורסה בעניין מתן אשראי (במסגרת פעילות ני"ע), דרישת ביטחונות ומכירות בחסר וכן על קיום הוראות הדירקטוריון בנושאים אלו. הבקרה כוללת בדיקת חסמים והתראות, פעולות קסטודיאן, בקרה על חשבונות מיוחדים, וכן בדיקות נוספות. בנוסף, ינהל הבקר מעקב שוטף אחר חריגות אשראי ובטחונות בפעולות Short בני"ע.

צוות תרחישי קיצון – הצוות ממליץ על תרחישי הקיצון השונים הכוללים תרחישי קיצון הוליסטיים לרבות התרחשות השפעות מדבקות בין השווקים ובהתאם להנחיות באזל ויבחן את תוצאותיהם. במקרה הצורך הצוות ימליץ להנהלה על היערכות נדרשת להתממשות של תרחישי הקיצון.

ועדה פנימית לחובות פגומים – בה נערכים דיונים מקדמיים ללווים/קבוצות לוויים בסכומים שנקבעו במדיניות בטרם מתקיים הדיון בוועדת הדירקטוריון.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה השלישי – הביקורת הפנימית.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות הוא סיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. במטרה לצמצם את סיכון הריכוזיות פועל הבנק לפיזור תיק האשראי בין לוויים רבים מענפי משק שונים.

לסיכון ריכוזיות האשראי בבנק מספר היבטים עיקריים:

- **סיכון ריכוזיות לוויים** – סיכון הנובע מאשראי הניתן ללווה או מספר לוויים המשתייכים לאותה קבוצת לוויים. ככל שהפיזור של תיק האשראי בין הלוויים השונים רחב יותר, סיכון ריכוזיות הלוויים קטן יותר. במסגרת היערכות הבנק לשינויים בסביבה העסקית ומתוך רצון להקטין את חשיפת הבנק ללוויים גדולים, צמצם דירקטוריון הבנק, מעבר למגבלה שנקבעה על-ידי המפקח על הבנקים, את מגבלות לווי בודד ומסגרת לקבוצת לוויים. הבנק מנהל מעקב שוטף אחרי הלוויים הגדולים והעמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון.
- **סיכון ריכוזיות ענפי משק** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללוויים המשתייכים לסקטור כלכלי (ענף משק) מסוים. לצורך הפחתת סיכון האשראי הנובע מריכוזיות ענף הבניה בתחום ליווי הפרוייקטים הבנק משתף פעולה עם חברות ביטוח המנפיקות פוליסות מכר לרוכשי הדירות בפרוייקטים ו/או בטוחות לבעלי קרקע בעסקאות קומבינציה וחולקות עם הבנק בטחונות משותפים – "פארי פסו".
- כמו כן הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים, בתחום ליווי פרויקטים, גופים אלה מעמידים אשראי יחד עם הבנק ביחס שנקבע מראש.
- הבנק עומד ומנהל מעקב שוטף אחר עמידה במגבלות בנק ישראל לגבי החשיפה לענפי משק.
- **סיכון ריכוזיות גיאוגרפית** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללוויים המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים או בטחונות המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים.

במדיניות האשראי של הבנק נקבעו מגבלות בנוגע לפיזור גיאוגרפי אשר מטרתן להפחית סיכון זה.

עיקר הריכוזיות בבנק הינו במרכז הארץ ובירושלים רבתי.

■ **סיכון ריכוזיות מגזרי** - סיכון הנובע מחדלות פירעון של לווים השייכים לאותו מגזר אוכלוסייה.

לבנק פעילות רחבה יחסית עם לקוחות המגזר החרדי והערבי.

הבנק בוחן חשיפתו למגזרי האוכלוסייה השונים באופן שוטף ומבצע ניתוחי תרחישים מהם עולה כי לא צפוי לבנק הפסד חריג כתוצאה מחשיפת הבנק למגזר מסוים. תוצאות הבחינה מוגשות לדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני.

תהליך ביצוע האשראי בבנק

רוב תיקי האשראי בבנק מנוהלים בחטיבה הקמעונאית, האשראי בתחום ליווי פרויקטים ומימון בניה, מנוהלים במחלקת סקטור הנדל"ן הכפופה ישירות למנכ"ל. בשתי היחידות קיימת חלוקה ברורה לסמכויות אשראי, סוגי אשראי, סוגי לקוחות וסכומי אשראי. תהליך חיתום האשראי אף הוא מוגדר, וכל בקשת אשראי נבחנת ומאושרת על פי מדרג סמכויות ובהתאם לעקרונות שאושרו על-ידי דירקטוריון הבנק.

בחטיבה הקמעונאית פועל מרכז חיתום, המאשר או מביא לאישור בפני מדרג הסמכויות לאישור האשראי, כל בקשת משכנתא או אשראי צרכני, החורגת מסמכות אישור מנהל סניף.

בנוסף, בבנק קיים מערך בחינה מרכזי הבוחן תיקי משכנתא טרם ביצועו בפועל. תהליך הבחינה מתמקד בסקירת מסמכי מתן האשראי והביטחונות, עמידה בהתניות שנקבעו בעת אישור האשראי, וכל זאת מתוך מטרה לקיים פונקציית ניטור על תהליך הייצור של ההלוואה, להפחית את החשיפה לסיכון התפעולי בפעילות המשכנתאות ולהביא את הבנק כולו לעבודה על פי סטנדרטים אחידים ומבוקרים. מערך הבחינה כפוף לחטיבת המשאבים ובכך קיימת הפרדה ניהולית בין תהליך אישור האשראי והעברת המסמכים לבין בחינתם.

לפרטים נוספים על תהליך מתן האשראי לדיור ראה להלן בפרק סיכונים בתיק ההלוואות לדיור.

הלוואות לפרטיים במסגרת פעילות האשראי הצרכני, לרבות מסגרות בעו"ש ובכרטיסי אשראי, מאושרות ומבוצעות בהתאם למודל דירוג והמלצה לחשיפה הניתנת על ידי מערכת חיתום האשראי. בקשות שאינן בסמכות הסניף מועברות לדיון ואישור מרכז חיתום במטה החטיבה הקמעונאית.

לפרטים נוספים על תהליך מתן האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור) ראה להלן בפרק סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים (שאינו לדיור).

בסקטור הנדל"ן נערכות בקשות האשראי על-ידי צוות בקרה ודוחות, ולא על-ידי הרפרנטים (יוצרי הסיכונים), והן עוברות בחינה של יחידת נס"א (ניהול סיכון אשראי) הכפופה למנהל חטיבת הסיכונים, בטרם הן מוגשות לאישור בוועדות האשראי הרלוונטיות על פי מדרג הסמכויות שנקבע.

במסגרת בחינת תיקי האשראי והביטחונות, יחידת הבחינה בסקטור בודקת את הימצאות כל המסמכים והביטחונות הנדרשים, טרם מתן האשראי, ומאשרת לצוותי האשראי להעמיד אשראי ללקוח. במסגרת ניתוח סיכונים אשראי, יחידת נס"א בחטיבת הסיכונים נותנת חוות דעת נוספת ובלתי תלויה על בקשת האשראי המוגשת לאישור במוסדות הבנק במסמך נפרד ועצמאי (להלן – "מסמך נס"א"). יודגש כי בקשות אשראי אינן מובאות לדיון במוסדות הבנק ללא מסמך נס"א שהוגש במקביל לבקשה.

במחלקת ליווי הפרויקטים ומימון בניה, מתנהל כל פרויקט בליווי צמוד של מפקח בניה, המדווח דיווחים תקופתיים על מצב התקדמות הפרויקט. אשראי נוסף הנדרש לצורך השלמת הבניה מאושר רק לאחר בחינת דוח החשיפה המעודכן של הפרויקט, בהתחשב בקצב ההתקדמות שלו ובתנאי שהלוואה עומד בפרמטרים ובאבני הדרך שנקבעו. בנוסף, במהלך חיי הפרויקט, בדרך כלל אחת לחודש (עם קבלת דוח הביצוע של המפקח), נבדקת איתנותו הפיננסית של הפרויקט על-ידי הרפרנטים באגף.

טיפול באשראי בעייתי

זיהוי וטיפול באשראי בעייתי

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור זיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. המתודולוגיה כוללת תהליך שוטף מסודר ומובנה, שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיקי האשראי, תוך שימוש בקריטריונים המהווים התראה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי.

במסגרת הסקירה מאותרים לקוחות בעלי תסמינים שליליים כגון חוב בפיגור, קשיים תזרימיים המתבטאים בקושי בתשלומי הקרן ו/או הריבית בהלוואות, הרעה בפעילות העסקית וכד', ונבחן הצורך במתן המלצת סיווג חדש ללקוח או שינוי סיווג ללקוח בעל סיווג קיים או הכללתו ברשימת מעקב (לקוחות בעלי תסמינים שליליים, על פי קריטריונים שהוגדרו בנהלי הבנק, ואשר הוחלט כי אין צורך

בסיווגם). ההמלצות מוגשות לוועדות לחובות בעייתיים על פי מדרג הסמכויות שנקבע, אשר דנות בהן ומקבלות לגביהן החלטות על סיווג או ביצוע הפרשה.

בקורות אירועים מהותיים העלולים להשפיע על קבוצת לקוחות או על תיק האשראי, הבנק בוחן את השפעת האירוע על תיק האשראי ומגיב בהתאם. התגובה יכולה להיות בדרך של שינוי המדיניות או בדרך של פעולה מול הלווים הקיימים.

כאשר הלוואה לאנשים פרטיים נכנסת לפיגור – הסניף מטפל בגביית פיגורים בשלבים הראשונים של הפיגור, עם העמקת הפיגור הטיפול בהלוואה מועבר לטיפול מחלקת הגביה. במקרים חריגים בהם יש חשש לזיוף או מרמה העברת התיק על-ידי הסניף למחלקת הגביה מתבצעת מיידית.

כאשר מזהה מחלקת סקטור הנדל"ן או היחידה לבנקאות מסחרית שבמערך אשראי ותפעול סניפים כי לווה נקלע לקשיים או עולה חשש כי הוא עלול להיקלע לקשיים מתקיים דיון מיידי בהשתתפות הגורמים העיקריים המטפלים בלקוח ומתקבלות החלטות מיידיות באם להעבירו לטיפול מחלקת הגביה בבנק, טיפול משפטי מחוץ לבנק, הטלת כינוס, פירוק או עריכת הסדר על החוב.

לעניין הערכות הבנק להוראות ניהול בנקאי תקין 450, ראה בפרק עדכוני חקיקה והוראות בנק ישראל בדוח ממשל תאגידי. מחלקת הגביה מרכזת את כל ההליכים במסגרת פעולת הגביה בבנק, ומפקחת על עבודת עורכי הדין וקבלני המשנה המעורבים בהליכי הגביה.

הבנק שואף להסדיר עם לווים שבפיגור את חובם לבנק ואת ההמשך השוטף של התשלומים החודשיים, ובלבד שבתיק ההלוואה קיימים בטחונות מספיקים.

במקרים בהם הלווים אינם משתפים פעולה ו/או נמנעים מתשלום החוב, יינקטו הליכי כינוס שהם בבחינת מוצא אחרון לסילוק החוב. הבנק פועל בהתאם למערך נהלים מסודר הדן באיתור, סיווג וטיפול בחובות בעייתיים וקיימת מערכת קשרי עבודה משותפים בין מנהלי האשראי למחלקת הגביה.

הדירקטוריון וועדותיו מקבלים דיווחים תקופתיים בדבר התפלגות האשראי, פילוחו למגזרים, לווים גדולים ופרמטרים נוספים המודדים את החשיפה לסיכון האשראי.

הפרשה להפסדי אשראי

כאמור, כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וסיווג חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. לפרטים נוספים וגילוי איכותי נוסף אודות זיהוי וטיפול באשראי בעייתיים והפרשה להפסדי אשראי, ראה [ביאורים 1, 13 ו-30 בדוח הכספי לשנת 2017](#).

הלוואות לאנשים פרטיים ללא הלוואות לדיור

הלוואות צרכניות סולו ניתנות ללקוחות פרטיים, תושבי ישראל המבקשים לקבל אשראי לכל מטרה, לתקופה קצובה. עיקר האשראי ניתן ללקוחות שמנהלים את חשבון העו"ש שלהם בבנק אחר באמצעות ערוצים דיגיטליים או באמצעות סניפי הבנק. לקוחות אלו מדורגים על פי מודל החיתום ביום מתן ההלוואה בבנק.

הפעילות מאופיינת בפיזור רב של לקוחות אשר לכל אחד מהם ניתן אשראי בסכום נמוך יחסית ולכן אין לבנק תלות מהותית בלקוח בודד. במהלך 2017 עודכן מודל החיתום באופן שאפשר הגדלת סכומי החשיפה ללקוח פרטי עד 150 אלפי ש"ח ללווים אשר פרופיל הסיכון שלהם מאפשר זאת על-פי המודל.

הלוואות אלו ניתנות על בסיס ריבית הפריים ולפיכך חשופות לשינויים בריבית. עם זאת, תקופת ההלוואה ככלל הינה עד 6 שנים כאשר המח"מ הממוצע עומד על 2.7 שנים (ללא הנחת פירעון מוקדם) וסכום ההחזר החודשי לרוב נמוך יחסית ולכן חשיפת הלקוח לגידול בתשלומים עקב העלאת ריבית הינה בסיכון נמוך יחסית.

כמו כן, הרוב המוחלט של ביצועי האשראי הצרכני סולו מאופיין ביחס החזר הלוואה מבוקשת להכנסה הכוללת בשיעור של עד 20%. בהתאם למדיניות האשראי של הבנק, הבנק בוחן גם את היחס בין סך ההחזר של כלל התחייבויות הלקוח לבין סך ההכנסה הכוללת של הלקוח.

במהלך השנה, השיק הבנק מיזם למכירת אשראי צרכני בנקודות מכירה קמעונאיות ובכך נותן מענה ללקוחות המבקשים לרכוש מוצרים במימון בנקאי באמצעים דיגיטליים. מהלך זה מאפשר לבנק להרחיב את הפיזור הגיאוגרפי שלו, תוך הגעה לקהל לקוחות

יתרת ההלוואות הצרכניות סולו ללקוחות עו"ש פעילים בבנק ליום 31 בדצמבר 2017 עומדת על כ-145.7 מיליוני ש"ח (כ-15% מיתרת האשראי), לעומת יתרה של 160.8 ביום 31 בדצמבר 2016 (כ-17% מיתרת האשראי).
לפרטים אודות תהליך מתן האשראי להלוואות צרכניות סולו, פירוט על סיכונים בתיק, פיקוח ומעקב אחר מאפייני הסיכון, [ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

אשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן

הבנק נותן אשראי למימון הקמת פרויקטים למגורים בשיטת הליווי הסגור וכן מעמיד ערבויות לסוגיהן בהתאם לצרכים הספציפיים של כל פרויקט ועל פי מאפייניו. בשיטת הליווי הסגור מופרד הפרויקט משאר פעילות הלקוח. לפרויקט נפתח חשבון ייעודי המשמש לצורכי הפרויקט בלבד ואליו מופקדים כספי התקבולים מרוכשי יחידות הדיור, ההון העצמי ואשראי הבנק. כספים אלו משמשים לביצוע הפרויקט ומשוחררים לפי קצב התקדמות הבניה ע"פ דוחות מפקח מומחה. במסגרת מימון הפרויקט לבנייה מעמיד הבנק גם ערבויות ביצוע, ערבויות כספיות וערבויות חוק מכר לרוכשי יחידות בפרויקט. המקרקעין והתקבולים משועבדים לטובת הבנק. במרבית העסקאות מונפקות בטוחות חוק המכר על ידי חברות ביטוח עמן קיים לבנק הסכם שיתוף פעולה. הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים בהעמדת אשראי לפרויקט לצורך ניצול מיטבי של ההון והשאת הרווחיות, תוך פיזור סיכוני האשראי ועמידה במגבלות רגולטוריות נדרשות.

הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. נכון ליום 31 בדצמבר 2017 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה 43.8% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. יצוין כי כל האשראי הקיים בפרויקטים שנמצאים בשלב הקרקע ניתן לפרויקטים הזמינים לבניה תוך 12 חודשים.

ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן לקרקעות שזמן בנייתן הצפוי לא יעלה על 24 חודש מיום מימון הקרקע.

נכון ליום 31 בדצמבר 2017 האשראי שניתן לפרויקטים באזור מרכז הארץ מהווה 63.7% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 13.4% בירושלים רבתי ו-22.9% בשאר הארץ.

הבנק מנהל נכון לסוף 2017 כ-235 פרויקטים מהם בכ-50 פרויקטים הפעילות הינה בשיתוף פעולה עם גופים מוסדיים.

היקף תיק מנוהל כ-6.4 מיליארד ש"ח, מזה כ-1 מיליארד עבור הבנק והיתרה עבור הגופים המוסדיים.

הלוואות לדיור

במסגרת ניהול סיכונים אשראי לדיור, הבנק נוקט אמצעים שונים להפחתת סיכונים הנובעים ממתן האשראי. הבנק קבע במסגרת מדיניות האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. הפרמטרים העיקריים להגדרת תיאבון הסיכון בתחום הלוואות לדיור הינם: שיעור המימון (LTV), מיקום הנכס, יחס החזר מהכנסה (PTI), מטרת ההלוואה ותקופת ההלוואה. הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות לנוכח תיאבון הסיכון שקבע. לפרטים נוספים על האשראי לדיור ראה דוח הדירקטוריון [לדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

טבלה מספר 13 - התפתחות ביצועי האשראי לדיור

2013	2014	2015	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
1,206	1,064	1,053	955	1,244	ביצועים במטבע ישראלי
158	105	190	177	95	ביצועים במט"ח
1,364	1,169	1,243	1,132	1,339	סה"כ ביצוע (2)
(8%)	(14%)	6%	(9%)	18%	אחוז השינוי ביחס לתקופה קודמת

טבלה מספר 14 - נתונים כלליים על ביצועי משכנתאות לדיור

2013	2014	2015	2016	2017	
26%	28%	29%	30%	30%	אחוז ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
215	208	215	245	249	תקופת ההלוואה ממוצעת בחודשים
5,368	5,702	5,796	5,801	5,614	הכנסה לנפש בממוצע בהלוואות במטבע ישראלי (ש"ח) (4)
התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור מימון הנכס (LTV) (2)					
85%	87%	87%	87%	87%	0%-60%
14%	12%	13%	13%	13%	61%-75%
1%	1%	(3)	(3)	(3)	מעל 75%
(2) התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור החזר מהכנסה (PTI) בהלוואות למטרת מגורים					
33%	28%	23%	23%	28%	שיעור החזר מהכנסה (PTI) ממוצע עד 40% (4)
70%	90%	95%	96%	99%	מעל 40% (4)
30%	10%	5%	4%	1%	מזה: אחוז הביצועים בעלי שיעור מימון מעל 60% ושיעור החזר מעל 40% (3)
8%	4%	1%	1%	(3)	
התפלגות מספר הסכמים על פי סכום ביצוע (באלפי ש"ח)					
70%	68%	64%	59%	49%	0-500
21%	21%	24%	28%	35%	500-1,000
9%	10%	12%	13%	16%	מעל 1,000 (1)
500	530	599	624	674	סכום הסכמים ממוצע (4)

הלוואות בסך העולה על 2 מיליון ש"ח להלוואה

51	30	48	30	46	מספר הלוואות
159	107	138	103	131	סכום כולל (מיליוני ש"ח)
(1) הלוואות חדשות בלבד כולל הלוואות לקבוצות רכישה					
(2) הנתונים לפי דיווח 876 לפיקוח על הבנקים					
(3) פחות מ-1%					
(4) מספרי השוואה הוצגו מחדש					

מידע בדבר חשיפות אשראי:

טבלה מספר 15 - חשיפות סיכון אשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי⁽¹⁾:
[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
חשיפות סיכון אשראי ברוטו ממוצעות	חשיפות סיכון אשראי ברוטו ⁽²⁾	חשיפות סיכון אשראי ברוטו ממוצעת	חשיפות סיכון אשראי ברוטו ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח				
12,348.3	12,343.8	11,965.0	12,223.3	הלוואות ⁽³⁾
1,215.7	1,361.6	802.7	640.5	אגרות חוב ⁽⁴⁾
165.0	183.7	116.0	97.5	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ⁽⁵⁾
1,698.4	1,559.8	2,048.5	2,124.3 ⁽⁷⁾	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾
450.4	455.2	505.9	504.2	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
15,877.8	15,904.1	15,437.7	15,589.8	סך הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
(2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
(3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים.
(4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
(5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של המכשירים הנגזרים.
(6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.
(7) כולל התאמות בעקבות יישום הוראות המפקח על הבנקים בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים".

טבלה מספר 16 - סך החשיפות העיקריות למדינות זרות (1) (2):

[נדבך 3]

31 בדצמבר 2017				
סך הכל חשיפה מאזנית	סך הכל חשיפה חוץ מאזנית (3)	סך הכל חשיפה	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות פגומים
במיליוני ש"ח				
305.0	4.8	309.8	-	-
0.2	-	0.2	-	-
24.0	-	24.0	-	-
36.3	6.9	43.2	-	-
20.2	-	20.2	-	-
14.9	-	14.9	-	-
11.0	-	11.0	-	-
67.7	-	67.7	-	-
479.3	11.7	491.0	-	-

מדינה
ארצות הברית
גרמניה
אנגליה
צרפת
קנדה
בלגיה
שווייץ
מדינות אחרות
סך הכל חשיפות למדינות זרות

31 בדצמבר 2016				
סך הכל חשיפה מאזנית	סך הכל חשיפה חוץ מאזנית (3)	סך הכל חשיפה	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות פגומים
במיליוני ש"ח				
358.2	-	358.2	-	-
93.7	-	93.7	-	-
27.7	-	27.7	-	-
35.2	5.3	40.5	-	-
17.5	-	17.5	-	-
114.4	-	114.4	-	-
646.7	5.3	652.0	-	-

מדינה
ארצות הברית
גרמניה
אנגליה
צרפת
בלגיה
מדינות אחרות
סך הכל חשיפות למדינות זרות

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
 (2) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

הבנק פועל בישראל בלבד. לאור זאת החשיפה למדינות זרות הינה באמצעות אשראי לתושבי חוץ, פיקדונות בבנקים והשקעה בניירות ערך זרים.
 על פי מדיניות האשראי של הבנק, ההלוואות מוענקות לתושבים זרים בעלי מעמד סוציו-אקונומי גבוה, אשר הינם תושבי צפון אמריקה ומערב אירופה בעיקרם.

טבלה מספר 17 - פיצול התיק (סיכון אשראי ברוטו) לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים⁽¹⁾

31 בדצמבר 2017				
חשיפת אשראי (2) ברוטו	אחר	מעל 5 שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה
במיליוני ₪				
12,223.3	-	5,062.1	3,101.3	4,059.9
640.5	-	-	219.0	421.4
97.5	-	-	-	97.5
2,124.3(7)	-	122.8	554.8	1,446.7
504.2	150.6	83.5	33.6	236.5
15,589.8	150.6	5,268.4	3,908.7	6,262.1

הלוואות⁽³⁾

אגרות-חוב⁽⁴⁾

נגזרים⁽⁵⁾

חשיפות חוץ-מאזניות אחרות

נכסים אחרים⁽⁶⁾

סך הכל

31 בדצמבר 2016				
חשיפת אשראי (2) ברוטו	אחר	מעל 5 שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח				
12,343.8	-	4,867.9	3,113.3	4,362.6
1,361.6	-	398.2	517.3	446.1
183.7	-	1.1	-	182.6
1,559.8	-	138.2	457.7	964.0
455.2	164.0	80.5	11.4	199.3
15,904.2	164.0	5,485.9	4,099.7	6,154.5

הלוואות⁽³⁾

אגרות-חוב⁽⁴⁾

נגזרים⁽⁵⁾

חשיפות חוץ-מאזניות אחרות

נכסים אחרים⁽⁶⁾

סך הכל

- (1) סיכון אשראי ברוטו, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקולל מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות ביק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.
- (7) כולל התאמות בעקבות יישום הוראות המפקח על הבנקים בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים".

טבלה מספר 18 - חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריות⁽¹⁾:

[נדבר 3]

31 בדצמבר 2017						
עסקאות						
במכשירים						
חשיפות חוץ						
נכסים						
אשראי ⁽³⁾						
אג"ח ⁽⁴⁾						
נגזרים ⁽⁵⁾						
מאזניות ⁽²⁾						
אחרים ⁽⁶⁾						
סך הכל						
במיליוני ש"ח						
3,013.9	-	-	-	639.9	2,374.0	חובות של ריבוניות
0.6	-	-	-	0.6	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
54.7	-	14.7	3.2	-	36.8	חובות של תאגידים בנקאיים
2,349.2	-	1,256.5	94.3	-	998.4	חובות של תאגידים
2.9	-	-	-	-	2.9	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
1,729.9	-	320.8	-	-	1,409.1	חובות קמעונאיים ליחידים
162.0	-	11.0	-	-	151.0	חובות של עסקים קטנים
7,772.5	-	521.3	-	-	7,251.2	חובות בגין משכנתאות לדירור
504.2	504.2	-	-	-	-	נכסים אחרים
15,589.8	504.2	2,124.3	97.5	640.5	12,223.3	סך הכל

סך הכל

חובות של ריבוניות
חובות של ישויות סקטור ציבורי
חובות של תאגידים בנקאיים
חובות של תאגידים
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
חובות קמעונאיים ליחידים
חובות של עסקים קטנים
חובות בגין משכנתאות לדירור
נכסים אחרים

31 בדצמבר 2016					
סך הכל	נכסים אחרים ⁽⁶⁾	עסקאות במכשירים		אג"ח ⁽⁴⁾	אשראי ⁽³⁾
		חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾	נגזרים ⁽⁵⁾		
במיליוני ש"ח					
3,632.8	-	-	-	1,360.9	2,271.9
0.8	-	-	-	0.8	-
104.8	-	-	8.3	-	96.4
2,554.1	-	931.8	175.4	-	1,446.9
3.6	-	-	-	-	3.6
1,762.3	-	396.9	-	-	1,365.5
168.7	-	7.8	-	-	160.9
7,221.9	-	223.3	-	-	6,998.6
455.2	455.2	-	-	-	-
15,904.2	455.2	1,559.8	183.7	1,361.6	12,343.8

סך הכל

חובות של ריבוניות

חובות של ישויות סקטור ציבורי

חובות של תאגידים בנקאיים

חובות של תאגידים

חובות בביטחון נדל"ן מסחרי

חובות קמעונאיים ליחידים

חובות של עסקים קטנים

חובות בגין משכנתאות לדיוור

נכסים אחרים

סך הכל

חובות של ריבוניות
חובות של ישויות סקטור ציבורי
חובות של תאגידים בנקאיים
חובות של תאגידים
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
חובות קמעונאיים ליחידים
חובות של עסקים קטנים
חובות בגין משכנתאות לדירור
נכסים אחרים

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
 (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
 (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים.
 (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
 (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים.
 (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

טבלה מספר 19 - הלוואות פגומות, הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי:
[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2017									
במיליוני ש"ח									
(ב) חובות									
ייתר	מחיקות	הוצאות	חובות	חובות	בעייתי,	לא	סך הכל	סיכון	
הפרשה	חשבונאיות	בגין	בפיגור	בפיגור	לא	בעייתי,	חובות	אשראי	
להפסדי	נטו	הפסדי	של 30	של 90	פגום (ה)	פגום (ד)	חובות	כולל (א)	
אשראי		אשראי	ועד 89 ימים	או יותר					
5.0	0.1	(0.5)	-	-	21.2	-	796.1	1,829.8	בינוי ונדל"ן – בינוי (י)
2.7	(0.2)	(1.0)	0.5	2.7	4.0	2.7	431.6	488.8	בינוי ונדל"ן - פעילות
0.1	-	(0.3)	-	-	-	-	87.2	324.8	בינוי ונדל"ן - פעילות
0.1	-	-	-	-	0.5	0.1	10.3	29.6	שירותים פיננסיים
7.9	(0.1)	(1.8)	0.5	2.7	25.7	2.8	1,325.2	2,673.0	מסחרי-ציבורי אחר
43.4	0.1	(1.3)	26.2	152.4	1.3	152.4	7,124.4	7,800.3	סך הכל מסחרי
53.6	37.4	40.0	14.5	9.9	14.2	20.4	1,106.0	1,291.7	אנשים פרטיים -
104.9	37.4	36.9	41.2	165.0	41.2	175.6	9,555.6	9,772.4	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	2.1	אנשים פרטיים -
-	-	-	-	-	-	-	-	737.3	אחר
104.9	37.4	36.9	41.2	165.0	41.2	175.6	9,555.6	9,772.4	סך הכל ציבורי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בנקים בישראל
104.9	37.4	36.9	41.2	165.0	41.2	175.6	9,555.6	12,504.4	ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך הכל בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	118.7	ממשלות בחו"ל
104.9	37.4	36.9	41.2	165.0	41.2	175.6	9,772.4	12,623.1	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, בישראל ומחוץ לישראל, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות - 9,772.4, אג"ח - 856.6, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 64.1, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 1,930.1.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) לא בפיגור ו/או לא בסיווג השגחה מיוחדת, נחות או פגום.
- (ד) סיכון אשראי מאזני נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ה) לרבות חובות בארגון מחדש של חוב בעייתי.
- (ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה בסך של 187.0 מיליון ש"ח ומסגרות בסך של 292.5 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים לשנת 2017.

לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017.

טבלה מספר 19 - הלוואות פגומות, הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי: (המשך)
[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2016									
במיליוני ש"ח									
(ב) חובות									
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים	חובות בפיגור של 90 או יותר ימים	פגום (ה)	בעייתי, לא פגום (ד)	לא בעייתי (א)	סך הכל חובות	סיכון אשראי כולל (א)
5.6	-	-	-	-	18.6	-	935.2	953.8	1,861.3
3.5	0.1	0.8	2.0	5.1	11.0	6.5	443.4	460.9	471.5
0.4	-	0.1	-	-	-	-	321.2	321.2	702.9
0.1	0.1	(0.2)	-	-	0.6	0.1	18.0	18.7	34.9
9.6	0.2	0.7	2.0	5.1	30.2	6.6	1,717.8	1,754.6	3,070.6
44.8	7.7	(7.7)	29.3	137.4	-	137.4	6,876.7	7,014.1	7,237.4
51.0	31.5	37.4	24.8	10.6	15.7	21.2	1,087.0	1,123.9	1,291.5
105.4	39.4	30.4	56.1	153.1	45.9	165.2	9,681.5	9,892.6	11,599.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,168.4
105.4	39.4	30.4	56.1	153.1	45.9	165.2	9,681.5	9,892.6	12,773.6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	259.2
105.4	39.4	30.4	56.1	153.1	45.9	165.2	9,681.5	9,892.6	13,033.9

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, בישראל ומחוץ לישראל, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל (במיליוני ש"ח): חובות – 9,892.6, אג"ח – 1,428.4, נכסים בגין מכשירים נגזרים – 151.5 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה – 1,561.8.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) לא בפיגור ו/או לא בסיווג השגחה מיוחדת, נחות או פגום.

(ד) סיכון אשראי מאזני נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) לרבות חובות בארגון מחדש של חוב בעייתי.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה בסך של 152.5 מיליון ש"ח ומסגרות בסך של 219.7 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

טבלה מספר 20 - תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

[נדבך 3]

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017						
הפרשה להפסדי אשראי						
במיליוני ש"ח						
אשראי לציבור						
מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
9.6	44.8	51.0	105.4	-	105.4	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2016
(1.8)	(1.3)	40.0	36.9	-	36.9	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(0.5)	(0.5)	(47.8)	(48.8)	-	(48.8)	מחיקות חשבונאיות
0.6	0.4	10.4	11.4	-	11.4	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
0.1	(0.1)	(37.4)	(37.4)	-	(37.4)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	-	-	-	-	אחר
7.9	43.4	53.6	104.9	-	104.9	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2017
2.3	0.4	0.5	3.2	-	3.2	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016						
הפרשה להפסדי אשראי						
במיליוני ש"ח						
אשראי לציבור						
מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
9.1	60.2	45.1	114.4	-	114.4	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2015
0.7	(7.7)	37.4	30.4	-	30.4	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(0.4)	(7.7)	(41.3)	(49.4)	-	(49.4)	מחיקות חשבונאיות
0.2	-	9.8	10.0	-	10.0	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(0.2)	(7.7)	(31.5)	(39.4)	-	(39.4)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	-	-	-	-	אחר
9.6	44.8	51.0	105.4	-	105.4	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2016
2.2	0.2	0.5	2.9	-	2.9	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

חשיפות אשראי ודרישות הון לפי הגישה הסטנדרטית [נדבך 3]

יישום דירוג אשראי חיצוני על פי הגישה הסטנדרטית, אשר מיושמת בבנק, מבוססת על דירוגים חיצוניים. שקלולי סיכון האשראי נקבעים בין היתר, באמצעות ייחוס החשיפה לצד הנגדי לעסקה כפי שנקבע בהוראה, תוך הבאה בחשבון של דירוגי האשראי החיצוני הנקבעים על-ידי חברות דירוגי אשראי חיצוניות (ECAI) ומשמשים למדידת סיכון אשראי באופן סטנדרטי.

דירוג ECAI משמשים לקביעת משקל סיכון של הצדדים הנגדיים הבאים:

- ריבוניות
- סקטור ציבורי
- תאגידים
- תאגידים בנקאיים
- איגודים

למטרה זו, משתמש הבנק בנתוני שתי סוכנויות דירוג Moody's Investors Service ו- Standard and Poor's Rating Group.

טבלה מספר 21 - טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות:

משקל סיכון			דירוג של חברת הדירוג			
ריבוניות	בנקים	תאגידים	AM Best	S&P	Moody's	Fitch
0%	20%	20%	AAA עד AA-	AAA עד AA-	Aaa עד Aa3	AAA עד AA-
20%	50%	50%	A+ עד A-	A+ עד A-	A1 עד A3	A+ עד A-
50%	100%	100%	BBB+ עד BBB-	BBB+ עד BBB-	Baa1 עד Baa3	BBB+ עד BBB-
100%	100%	100%	BB+ עד BB-	BB+ עד BB-	Ba1 עד Ba3	BB+ עד BB-
100%	100%	150%	B+ עד B-	B+ עד B-	B1 עד B3	B+ עד B-
150%	150%	150%	CCC+ או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר	Caa1 או נמוך יותר	CCC+ או נמוך יותר

בתהליך הדירוג מתבצע זיהוי הלקוחות ומציאת הדירוג המתאים על-ידי התאמה בין קובצי חברות דירוג האשראי החיצוניות לבין נתוני הצדדים הנגדיים. הנתונים מוזנים למערכת החישוב ובהתאם לחוקים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים מוקצה משקל סיכון מתאים. בהתאם לכך, נבחר הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי שניתן על-ידי אחת משתי סוכנויות הדירוג האמורות.

כאשר לא קיים דירוג לצד נגדי, מחושב משקל הסיכון לפי הגדרת ברירת המחדל שבהוראות בנק ישראל.

משקל הסיכון לחובות של בנקים ישראלים שמועד פירעונם המקורי הוא עד שלושה חודשים או פחות, והנקובים וממומנים בשקלים חדשים הוא – 20%.

משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הוא מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד או ישות סקטור ציבורי. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

הפחתת סיכון אשראי

הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית המקיפה על מנת לקבוע את שקלולי הסיכון שיחולו על הצד הנגדי. הגישה הסטנדרטית מצריכה שימוש בדירוגים בלתי-תלויים שהוכנו על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות.

הטבלאות שלהן מציגות את פירוט חשיפת האשראי ברוטו על-פי משקולות הסיכון תוך פילוח החשיפה בהתאם לצד הנגדי (סגמנטים) לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחונות מוכרים.

טבלה מספר 22 - סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי:

[נדבך 3]

31 בדצמבר 2017									
חשיפת אשראי ברוטו(1) (2)	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,013.9	-	-	-	-	-	-	85.6	2,928.3	ריבוניות
0.6	-	-	-	-	0.6	-	-	-	סקטור ציבורי
54.7	-	-	-	-	6.5	-	48.2	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,349.2	-	-	2,191.4	-	-	-	157.8	-	תאגידים
2.9	-	-	2.9	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,729.9	-	59.6	186.3	1,484.0	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
162.0	-	0.6	0.5	160.9	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,772.5	-	49.0	338.3	3,160.5	1,251.6	2,973.1	-	-	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
504.2	54.6	-	194.9	-	-	-	-	254.7	אחרים
15,589.9	54.6	109.2	2,914.3	4,805.4	1,258.7	2,973.1	291.6	3,183.0	סך הכל
31 בדצמבר 2016									
חשיפת אשראי ברוטו(1)	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,632.8	-	-	16.8	-	-	-	56.0	3,560.0	ריבוניות
0.8	-	-	-	-	0.8	-	-	-	סקטור ציבורי
104.8	-	-	-	-	75.3	-	29.5	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,554.1	-	-	2,541.5	-	-	-	12.6	-	תאגידים
3.6	-	-	3.6	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,762.3	-	42.5	245.9	1,473.9	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
168.7	-	0.8	0.3	167.6	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,221.9	-	33.6	363.5	2,712.0	1,087.9	3,024.9	-	-	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
455.2	44.3	-	187.2	-	-	-	-	223.7	אחרים
15,904.2	44.3	76.9	3,358.8	4,353.5	1,164.0	3,024.9	98.1	3,783.7	סך הכל

(1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי. לפני המרה לאשראי של רכיבים

חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.

(2) החל מרבעון 1 2017 כולל חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים.

טבלה מספר 23 - סכום חשיפות האשראי ברוטו לאחר הפחתת סיכון אשראי:

[נדבר 3]

31 בדצמבר 2017

חשיפת אשראי (נטו) ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,013.9	-	-	-	-	-	-	85.6	2,928.3	ריבונות
0.6	-	-	-	-	0.6	-	-	-	סקטור ציבורי
64.1	-	-	-	-	16.9	-	47.2	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,178.5	-	-	2,020.7	-	-	-	157.8	-	תאגידים
2.9	-	-	2.9	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,719.7	-	59.6	190.5	1,469.6	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
158.6	-	0.6	0.5	157.5	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,685.3	-	49.0	339.2	3,137.2	1,232.7	2,927.2	-	-	הלוואות לדירור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
504.2	54.6	-	194.9	-	-	-	-	254.7	אחרים
15,327.8	54.6	109.2	2,748.7	4,764.3	1,250.2	2,927.2	290.6	3,183.0	סך הכל

31 בדצמבר 2016

חשיפת אשראי (נטו) ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,632.8	-	-	16.8	-	-	-	56.0	3,560.0	ריבונות
0.8	-	-	-	-	0.8	-	-	-	סקטור ציבורי
110.7	-	-	-	-	81.1	-	29.6	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,094.2	-	-	2,081.6	-	-	-	12.6	-	תאגידים
3.6	-	-	3.6	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,734.4	-	42.5	241.4	1,450.5	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
154.9	-	0.8	0.3	153.8	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,123.3	-	33.6	365.1	2,685.2	1,066.3	2,973.1	-	-	הלוואות לדירור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
455.2	44.3	-	187.2	-	-	-	-	223.7	אחרים
15,309.9	44.3	76.9	2,896.0	4,289.5	1,148.2	2,973.1	98.2	3,783.7	סך הכל

(1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי. לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי.

הפחתת סיכון אשראי: הגישה הסטנדרטית [נדבך 3]

במטרה להפחית את סיכון האשראי הבנק פועל על פי מדיניות, נהלים ותהליכי עבודה לקבלת בטוחות וניהולן, שיעורי הסתמכות על בטוחות, רישום הבטוחות וכד'.

בטוחות - הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן. כמו כן מתקבלים בבנק בטוחות נוספים: שעבוד רכב, צ'קים, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הביטוחות מותאמים לנסיבות ההלוואה.

בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הביטוחות ולעדכון ערכם.

בדיקת נאותות הביטוחות מבוצעות כחלק מתהליך חיתום על ידי קו הגנה ראשון. בנוסף, יחידות ההגנה בקו ההגנה השני והשלישי מבצעות בדיקות נוספות לנאותות הביטוחות.

בחישוב הלימות ההון פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון ומקזז מהאשראי לציבור בטוחות הכשירים בניכוי על פי הוראות אלו. רשימה זו הינה מצומצמת יותר ולא כוללת את כלל הביטוחות שמתקבלים בבנק.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל III, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחשכונות שהוקמו ומנוהלים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך.

הפיקדונות והחשכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחשכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

טבלה מספר 24 - פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי:

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2017					
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על ידי ביטחון פיננסי ⁽²⁾	סך הכל סכומים שנגרעו	סך הכל סכומים שנוספו ⁽³⁾	חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾	
במיליוני ש"ח					
3,013.9	-	-	-	3,013.9	ריבוניות
0.6	-	-	-	0.6	סקטור ציבורי
54.7	(1.1)	-	10.5	64.1	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,349.2	(160.2)	(10.5)	-	2,178.5	תאגידים
2.9	-	-	-	2.9	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,729.9	(10.2)	-	-	1,719.7	קמעונאיות ליחידים
162.0	(3.4)	-	-	158.6	עסקים קטנים
7,772.5	(87.2)	-	-	7,685.3	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	איגוח
504.2	-	-	-	504.2	אחרים
15,589.9	(262.1)	(10.5)	10.5	15,327.8	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2016					
חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה על ידי ביטחון פיננסי ⁽²⁾	סך הכל סכומים שנגרעו	סך הכל סכומים שנוספו ⁽³⁾	חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾	
במיליוני ש"ח					
3,632.8	-	-	-	3,632.8	ריבוניות
0.8	-	-	-	0.8	סקטור ציבורי
104.8	(1.0)	-	6.9	110.7	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,554.1	(452.9)	(6.9)	-	2,094.2	תאגידים
3.6	-	-	-	3.6	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,762.3	(27.9)	-	-	1,734.4	קמעונאיות ליחידים
168.7	(13.8)	-	-	154.9	עסקים קטנים
7,221.9	(98.6)	-	-	7,123.3	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	איגוח
455.2	-	-	-	455.2	אחרים
15,904.2	(594.2)	(6.9)	6.9	15,309.9	סך הכל

- (1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול לא מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
- (2) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (3) כולל תוספת מקדם ביטחון המתאים לחשיפת ניירות ערך שהושאלו.
- (4) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול לא מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי.

סיכוני אשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים [נדבך 3]

סיכון סליקה הוא הסיכון שצד נגדי לא יקיים את חלקו ולא יעביר לבנק במועד הקבוע לכך את הסכום הנדרש בעת סליקת עסקה, זאת על אף שהבנק מילא את חלקו בעסקה והעביר לצד הנגדי את התשלום. הסיכון קיים רק כאשר התמורות בעסקה לא מועברות סימולטנית. החשיפה לסיכון סליקה היא למשך זמן קצר ובדרך כלל היא תוך יומית.

סיכון צד נגדי הינו סיכון שהצד הנגדי לעסקה יהיה בכשל לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה. ערך השוק של העסקה, שיכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים, תלוי למעשה בתנודות בגורמי השוק. רק במידה שהעסקה תהיה בעלת שווי הוגן חיובי לבנק והצד הנגדי יהיה בכשל - עשוי להיגרם הפסד כלכלי לבנק בעת הכשל. החשיפה לסיכון צד נגדי יכולה להיווצר במשך כל חיי העסקה.

עד לחודש ספטמבר 2007, השתמשה המערכת הבנקאית בסליקת ממסרים, בעיקר באמצעות מערכת מס"ב, בנוסף למערכת סליקת שיקים. בנוסף, החל מחודש ספטמבר 2007, החלה המערכת הבנקאית להפעיל את מערכת RTGS, שהיא מערכת לסליקת תנועות כספיות בזמן אמת. סכום התנועה המחייב העברה ב RTGS -נקבע על ידי בנק ישראל ל- 1 מיליון ש"ח. מערכות אלו מפחיתות את הסיכון בהעברות רגילות במידה משמעותית.

המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכונים סליקה הינו סליקת עסקאות בנגזרים (OTC). הבנק אינו פועל מול לקוחותיו בנגזרות OTC, אלא במכשירים נגזרים הנסחרים בבורסות שונות, בהם סיכון הסליקה מזערי. הבנק חשוף לסיכונים סליקה בפעילותו עבור עצמו ואולם היקפי הפעילות הללו אינם מהותיים. בנוסף, לבנק חשיפה לסיכונים סליקה הנובעים ממסחר בניירות ערך זרים המתבצע מול ברוקרים באמצעות תהליכי סליקה שאינם במקביל לתשלום (Non-Delivery Versus Payment) Non-DVP. היקף עסקאות אלו קטן יחסית.

עיקר חשיפות הבנק לסיכון צד נגדי מתהווה מול בנקים בארץ ובחו"ל ומוסדות פיננסיים מוכרים בחו"ל בגין סליקת עסקאות בנגזרים (OTC) ומול ברוקרים ונותני שירות קסטודיאן בניירות ערך בגין סליקת עסקאות בניירות ערך זרים. מסגרות הפעילות עם מוסדות אלו מאושרות לפחות אחת לשנה בדירקטוריון הבנק כחלק ממסגרות האשראי של אותם מוסדות. בשנת 2017 לא התממשו סיכונים סליקה או סיכון צד נגדי בבנק.

במהלך יישום הנדבך הראשון, אימץ הבנק שיטת מדידה המבוססת על חישוב עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערך עסקאות לשווי השוק, והוספה של מקדם תוספת ("add-on") לסכום זה, כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי העסקה.

הפחתת סיכון - הבנק חתם על הסכמי ISDA ועל נספחי CSA מול רוב הבנקים מולם מתבצעת הפעילות בנגזרים. הדבר מאפשר קיזוזים של העסקאות, כך שהסכום שיעבור בין הצדדים לעסקה הוא סכום החשיפה נטו, ועל ידי כך להקטין את החשיפה של כל אחד מהצדדים. נספחי CSA מסדירים העברות של כספים בין הצדדים לעסקה כל אימת שהחשיפה מגיעה להיקף מסוים שנקבע מראש, ועל-ידי כך קטנה החשיפה לצד הנגדי.

ביום 28 בדצמבר, 2016, פרסם המפקח על הבנקים מכתב בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". במסגרת מכתב זה, אושר המשך חישוב סכום החשיפה בגין לקוחות הפעילים בבורסת המעו"ף על פי גישת התרחישים, וזאת עד ליישום בישראל של הגישה החדשה ליישום (גישת SA-CCR). הבנק מיישם את ההוראה. ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה לא הייתה השפעה מהותית על יחס ההון העצמי של הבנק.

ביום 2 ביולי, 2017, פרסם פיקוח על הבנקים מכתב בו אישור את סיווג מסלקת הבורסה ומסלקת מעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים, כאמור בנספח ג' להוראה 203.

בנוסף לאמור לעיל, ביום 23 באוקטובר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (הוראה מס' 330) בנושא ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך. הדרישות בהוראה נועדו לחזק ולשפר את אופן ניהול הסיכון בתאגידים הבנקאיים, על מנת לצמצם את ההסתברות לכשלים עתידיים בתחום. דגש מיוחד ניתן בהוראה לאופן ניהול הסיכון של לקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית (לקוחות בעלי פעילות מסחר בנגזרים ובניירות ערך בהיקפים משמעותיים וברמת סיכון גבוהה במיוחד). עם כניסתה לתוקף של ההוראה זו, תבוטל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 335

(עסקאות עתידיות).

ההנחיות בהוראה זו יכנסו לתוקף ביום 1 ביולי 2018. דרישות החלות ברמת עסקה בודדת או עסקאות (לדוגמה, דרישת הביטחונות) יחולו על עסקאות חדשות (לרבות עסקאות שחודשו) לא יאוחר מיום התחילה. דרישות הביטחונות שיחולו על לקוח מפוקח, בנק מרכזי או לקוח אחר שאינו עוסק בפעילות ספקולטיבית ייקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים במועד מאוחר יותר. הבנק נערך ליישום ההוראה ובוחן את השלכותיה על פעילות הבנק.

טבלה מספר 25 - פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים:

[נדבר 3]

ליום 31 בדצמבר 2017					
סך הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית
במיליוני ש"ח					
95.6			94.3	1.3	-
1.9	-	-	-	1.9	-
-	-	-	-	-	-
(78.2)	-	-	(77.3)	(0.9)	
19.3	-	-	17.0	2.3	-
ליום 31 בדצמבר 2016					
סך הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית
במיליוני ש"ח					
182.2			175.4	3.1	3.7
1.5	-	-		1.5	-
-	-	-			
(160.3)	-	-	(159.4)	(0.9)	
23.4	-	-	16.0	3.7	3.7

שווי הוגן ברוטו חיובי
ערכי Add On
השפעת הסכמי קיזוז
ביטחון כשיר

חשיפת אשראי, נטו

שווי הוגן ברוטו חיובי
ערכי Add On
השפעת הסכמי קיזוז
ביטחון כשיר

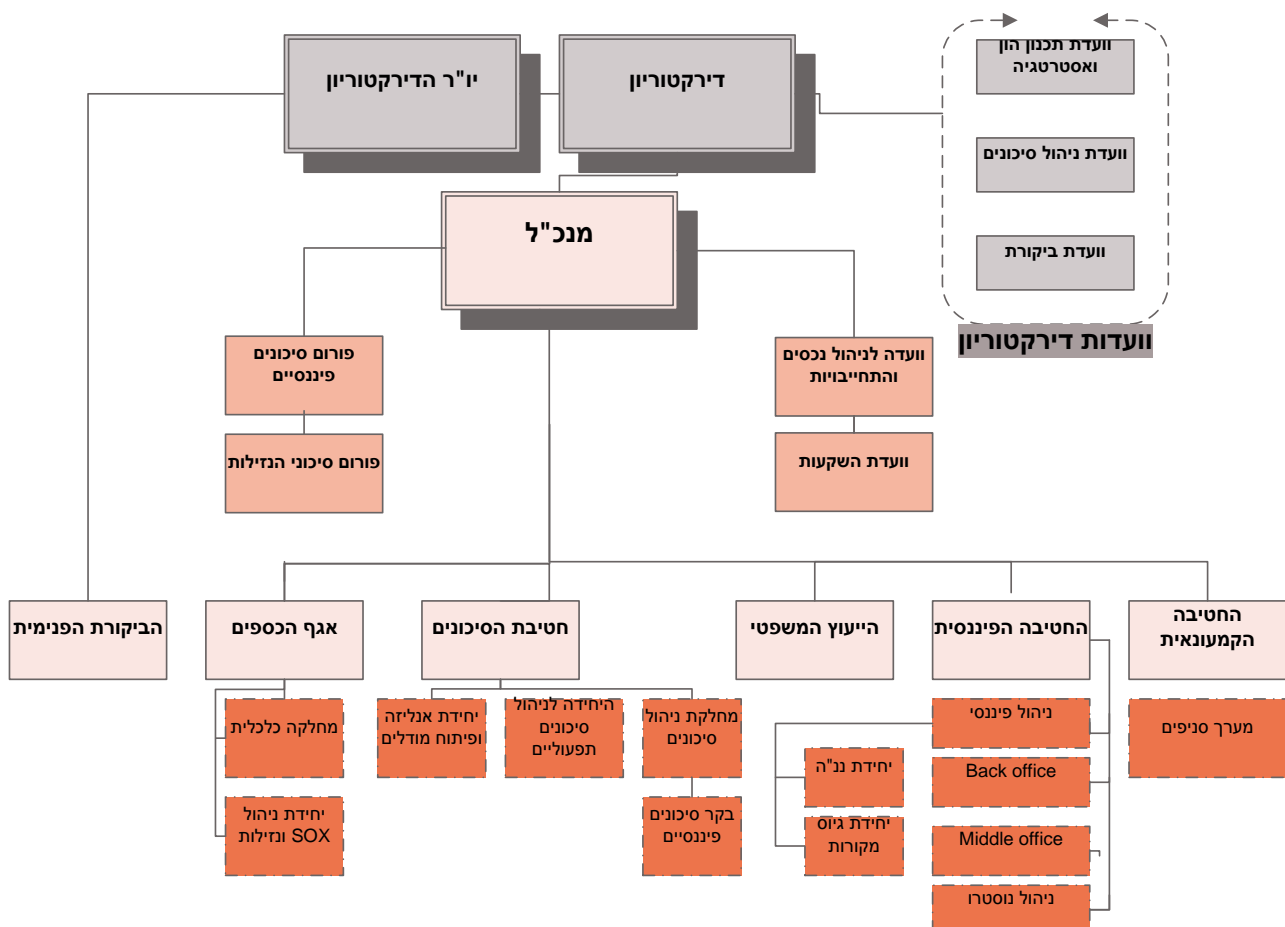
חשיפת אשראי, נטו

ניהול סיכוני שוק:

סיכון השוק הוא הסיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכללית שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. התוצאות העסקיות השווי ההוגן של הנכסים, התחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכוני שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשער החליפין, במדד המחירים, במחירי נירות ערך בארץ ובח"ל ובמדדים כלכליים נוספים. בקבוצת סיכונים זו כלולים מספר סוגי סיכונים ספציפיים, המנוהלים בבנק באופן דומה, על בסיס, על בסיס מסגרת עבודה, מדיניות ומגבלות שקבע הדירקטוריון. הסיכונים הנכללים במסגרת סיכוני השוק הינם:

- **סיכון ריבית** - הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.
 - **סיכון שער חליפין** - הינו החשיפה לרווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
 - **סיכון אינפלציה** - הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.
 - **סיכונים בסיס אחרים** - חשיפה לשינוי של מחירים של מניות, אופציות וכו'.
- במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים במבנה ו/או אופן הפעילות או התפתחויות אחרות בכל הקשור לממשל התאגידי לניהול סיכון השוק ולמדיניות ניהולו בבנק.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים, עמידת הסיכונים ובקרתם

הגופים המפקחים:

ועדה לניהול נכסים והתחייבויות (צוות נכסים) - מתכנסת פעמיים בשבוע, בראשות המנכ"ל, וסוקרת דיווחים במכלול הנושאים הקשורים בניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. הוועדה מנהלת מעקב אחר עמידה ביעדי הבנק, כפי שהוגדרו בתכנית העבודה ואחר העמידה במגבלות החשיפה לסיכונים שוק, כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון. הוועדה מקבלת החלטות אופרטיביות בנושאים שונים וקובעת מחירים ויעדי כמויות עבור כל אחת מהפעילויות העסקיות.

באחריות הוועדה המעקב השוטף אחר כל הדיווחים הקשורים לניהול הסיכונים והנזילות בבנק וניהול תיק הנוסטרו של הבנק.

פורום לניהול סיכונים פיננסיים - מתכנס באופן חודשי על-מנת לסקור את הדיווחים ביחס למצב החשיפה של הבנק לסיכונים השוק. כמו כן, דן הפורום באומדני החשיפה החודשיים ובמסמך הסיכונים (באופן רבעוני) ובסוגיות שעלו תוך כדי עבודתו של החטיבה הפיננסית, המחלקה לניהול סיכונים או הבקר ונושאים נוספים על-פי הצורך.

פורום לניהול סיכונים הנזילות - פורום בראשות מנהל החטיבה הפיננסית. הפורום מקבל סקירה של השינויים במצב ניהול הנזילות ונמסרים דיווחים שונים: דיווח על אירועי נזילות מיוחדים, דיווח על פניות מבנק ישראל, דיווח סטאטוס תיקון ליקויים- מתרגיל חירום בנזילות/ מאירועי נזילות מיוחדים/ מביקורות פנימיות וחיצוניות/ מהמלצות של הפורום.

לפירוט גופי פיקוח נוספים ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

נוטלי ומנהלי הסיכון – קו הגנה ראשון

מנהל חטיבה פיננסית - משמש כמנהל סיכונים שוק ונזילות ואחראי לביצוע מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק. במסגרת תפקידיו הוא יהיה אחראי על גיבוש המלצות להנהלה, לדירקטוריון ולוועדת הדירקטוריון באשר לסוג המכשירים הפיננסיים שישימשו ליצירה ולגידור של סיכונים.

לפירוט פונקציות נוטלי ומנהלי סיכונים שוק נוספים בקו ההגנה הראשון ראה פרק "קו הגנה ראשון – נוטלי ומנהלי הסיכון" לעיל.

פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה - קו הגנה שני

חטיבת סיכונים בראשות מנהל הסיכונים הראשי - עוסקת בגיבוש מודלים להערכת החשיפה לסיכונים שוק ונזילות, פיתוח טכניקות לניהול סיכונים ותמיכה בניהול השוטף של החשיפות לסיכונים שוק. כן ממליצה החטיבה לוועדה הפנימית בנושאים הקשורים לכדאיות ניהול החשיפות תוך התחשבות במרכיבי ההכנסה הצפויה מחשיפות אלו ועלויות גידור החשיפות ובבדיקת כדאיות ורווחיות של מוצרים פיננסיים חדשים ו/או קיימים.

באחריות החטיבה לבצע את המעקב השוטף אחר עמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות השונות.

בקר סיכונים פיננסיים - בקר הסיכונים משמש כבקר על פעילות בחדר עסקאות ניירות ערך ומט"ח, מערך הייעוץ ללקוחות בהשקעות ני"ע, השקעות הנוסטרו, עשיית שוק ופעילות עובדים בניירות ערך.

קו הגנה השלישי – הביקורת הפנימית.

האופן וההיקף של מערכות הדיווח

הבנק מנהל את סיכוניו בין השאר בעזרת מערכת ALM, המערכת חולשת על תזרימי המזומנים של הבנק, הנגזרים ממגוון פעולותיו הפיננסיות. מערכת זו מאפשרת ניהול נכסים והתחייבויות (Asset and Liability Management – ALM) ובין היתר מאפשרת כימות של סיכונים השוק על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון - VaR. בנוסף המערכת מאפשרת מעקב אחר מדדי סיכון נוספים כגון: חשיפות ריבית ובסיס ומבחני קיצון (Stress Testing).

ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכונים השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש על פי תנאי השוק שנצפו בעבר. החישוב בבנק מבוצע, אחת לחודש, לתקופת החזקה של 10 ימים וברמת מובהקות של 99%. הבנק מודד את הסיכון הכולל שלו באמצעות ה-VaR של סך התיק הבנקאי וכן את החשיפה לסיכון של התיק למסחר שלו באמצעות מערכת זו. בנוסף לניהול ובקרה באמצעות מודל ה-VaR, משתמש הבנק גם במודלים אחרים לכימות הסיכונים.

התוצאות העסקיות, השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, ההון העצמי, תזרימי המזומנים וערך הבנק חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים, במחירי ניירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים.

מדיניות גידור והפחתת סיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים של הבנק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכונים שוק ונזילות על ידי קביעת מגבלות כמותיות. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות כוללים בין השאר: קנייה ומכירה של ניירות ערך סחירים (בעיקר אגרות חוב של ממשלת ישראל), גיוס של פיקדונות לא סחירים (מלקוחות פרטיים ומוסדיים), גיוס פיקדונות סחירים ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.

טבלה מספר 26 - דרישות ההון בגין סיכונים שוק:

[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016 (2)			31 בדצמבר 2017 (1)		
סך בכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	סך בכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי
במיליוני ש"ח					
1.3	1.3	-	3.1	3.1	-
-	-	-	0.5	0.2	0.2
1.5	1.5	-	2.2	2.2	-
-	-	-	-	-	-
2.8	2.8	-	5.7	5.5	0.2

סיכון ריבית
סיכון מניות
סיכון שער חליפין של מטבע חוץ
סיכון אופציות

סך הכל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים בשיעור של 13.4%.

(2) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים בשיעור של 13.3%.

ניתוח של חשיפות בגין סיכוני שוק וניהול פוזיציות [מידע אחר]

תיאור מפורט של סיכוני השוק אליהם חשוף התאגיד הבנקאי

סיכון הריבית הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.

לבנק קיימת חשיפה לסיכון זה בעיקר במגזר הלא צמוד והצמוד למדד, שכן חלק ניכר מהנכסים ומהתחייבויות במגזרים אלו, הינם בריבית קבועה לטווח ארוך יחסית.

במגזר המט"ח וצמוד מט"ח עיקר פעילות הבנק הינה בריבית משתנה ולטווח קצר, עם זאת בשנים האחרונות הבנק החל לבצע משכנתאות במט"ח בריבית קבועה (או לחילופין משתנה כל 5 שנים).

סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) – הינו הסיכון לתזוזה מקבילה של עקומי הריבית. הבנק בוחן בהקשר זה את החשיפה לעלייה וירידה מקבילה של עקומי הריבית (BPV) לתרחישים 1%, 2%, 3% ו-4%.

סיכון עקום תשואה (Yield Curve Risk) – בנוסף לבחינת סיכון התמחור מחדש, הבנק בוחן גם את סיכון עקום התשואה. כלומר, החשיפה במקרה שהשינוי הלא צפוי בשיעור הריבית יחול רק על חלק מסוים מעקום הריבית ועקום התשואה ישנה את צורתו. ניתוח זה כולל ניתוח של Time Buckets.

סיכון בסיס הריבית / סיכון מרווח (Spread) – מחירי גיוס של הבנק יעלו מבלי יכולת להעלות באופן מקביל את הריבית בשימושים (הן כתוצאה מתחרות והן כתוצאה מהעובדה שהאשראי ניתן לתקופה ארוכה). הסיכון הינו עלייה במרווח (Spread) הגיוסים, כלומר בעלייה במחירי הגיוס מעבר למה שתוכנן. בנוסף, קיים סיכון בסיס הריבית מפעילות בנגזרים (IRS), מכיוון שיש בפועל הבדל בין עקום ה-IRS לעקום הממשלתי.

סיכון בסיס – החשיפה לסיכון הבסיס יכולה לנבוע משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין ובקצב האינפלציה. מדיניות הבנק היא לנהל את הסיכונים הנובעים מחשיפת הבסיס באופן מבוקר, במסגרת המגבלות שקבעה הדיקטוריון.

הבנק מנהל באופן שוטף את הפוזיציות במגזרי ההצמדה השונים באמצעות מגוון הכלים הפיננסיים שלרשותו, זאת תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים ובקרה שוטפת על הסיכונים הנובעים מחשיפה זו. המגבלות נקבעו תוך שמירה על גמישות הבנק ויכולתו לשנות את הפוזיציות השונות בתקופה קצרה בהתאם לתחזיות הכלכליות. כדי להגביל את החשיפה לסיכון זה, קבע דירקטוריון הבנק את שיעוריה המרביים בכל מגזר הצמדה.

סיכון אופציות – סיכון האופציות אליו חשוף הבנק הינו הפירעונות המוקדמים. כאמור לעיל, הבנק מנהל את סיכון הריבית בהתחשב בקצב פירעונות המוקדמים. הבנק עוקב לאורך השנים על כלל הגורמים המשפיעים על הפירעון המוקדם ובפרט על הקשר בין שיעור הריבית לפירעון המוקדם. שיעור פירעון המוקדם שנלקח עבור המודלים לחישוב סיכון הריבית נקבע על-פי ניתוח מגמות העבר ועל בסיס הנחות לגבי התפתחות עתידיות.

תיאור מדיניות התאגיד הבנקאי בניהול סיכוני שוק [מידע אחר]

מדיניות הבנק לניהול סיכוני השוק מאושרת מידי שנה בדיקטוריון ומגדירה את מערכת המגבלות, תהליכי הפיקוח והבקרה, מתכונות הדיווח, מדרג סמכויות ואחריות של פונקציות ניהול סיכוני השוק בבנק וכן את עקרונות ניהולו. החשיפה לסיכוני השוק מוגדרת במדיניות למערכי מגבלות שונים בעיקר, במונחי VaR ותרחישי קיצון, כאשר המגבלות מתייחסות לחשיפה כלכלית, חשבונאית (רווח והפסד) והונית.

מטרת המדיניות הינה להוות תשתית לניהול סיכוני השוק בבנק, באופן שיתרום לניהול מיטבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרי שוק ולהציג תמונת סיכונים מייצגת למקבלי ההחלטות. ניהול הסיכון מכון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

מסמך המדיניות מגדיר את מסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדיקטוריון ותוך הבנת פרופיל סיכון השוק של הבנק והבטחה, כי קיימת נאותות הונית התואמת פרופיל סיכון זה.

התיאבון לסיכוני שוק כפי שהוגדר במדיניות משקף את רצונו של הבנק ליטול סיכוני שוק במטרה להשיג את יעדיו האסטרטגיים.

טבלה מספר 27 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה:

[מידע אחר]

31 בדצמבר 2017					
מטבע חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	אחר	דולר של ארה"ב	צמוד למדד המחירים	לא צמוד
			במיליוני ש"ח		
2,659.0	-	20.1	64.3	-	2,574.6
858.3	1.7	76.6	110.3	14.3	655.4
9,670.7	-	201.8	695.4	3,130.9	5,642.6
150.6	150.6	-	-	-	-
0.4	0.4	-	-	-	-
64.0	60.3	3.2	-	-	0.5
150.6	55.7	-	-	7.1	87.8
13,553.6	268.7	301.7	870.0	3,152.3	8,962.9
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים					
ניירות ערך					
אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾					
בניינים וציוד					
נכסים בלתי מוחשיים					
נכסים בגין מכשירים נגזרים					
נכסים אחרים					
סך הכל נכסים					
התחייבויות					
פיקדונות הציבור					
פיקדונות מבנקים					
פיקדונות הממשלה					
ניירות ערך שהושאלו					
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים					
התחייבויות אחרות					
סך הכל התחייבויות					
הפרש					
10,560.1	-	389.9	867.8	1,519.8 ⁽³⁾	7,782.6
33.6	-	-	-	33.6	-
0.5	-	-	-	-	0.5
34.4	-	-	-	10.8	23.6
1,872.2	-	-	-	1,529.9	342.3
66.2	60.3	0.2	-	2.0	3.7
149.3	55.7	-	4.9	-	88.7
12,716.3	116.0	390.1	872.7	3,096.1	8,241.4
837.3	152.7	(88.4)	(2.7)	56.2	719.5
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים⁽⁴⁾					
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)					
סך הכל כללי					
-	-	93.3	13.8	(279.0)	171.9
837.3	152.7	4.9	11.1	(222.8)	891.4

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.

(3) כולל תכניות חסכון עם רצפה שקלית בסכום של 303.0 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.2016 – 314.2 מיליוני ש"ח).

(4) אינם מגדרים גידור חשבונאי.

טבלה מספר 27 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה: (המשך)

[מידע אחר]

31 בדצמבר 2016					
מטבע חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	דולר של ארה"ב		צמוד למדד המחירים	לא צמוד
		אחר	במיליוני ש"ח		
2,522.0	-	28.6	75.6	-	2,417.8
1,434.5	6.1	143.8	149.1	10.5	1,125.0
9,790.1	-	187.5	893.3	3,403.8	5,305.5
157.8	157.8	-	-	-	-
0.8	0.8	-	-	-	-
151.1	144.4	0.3	3.9	-	2.5
145.7	44.5	-	-	5.6	95.6
14,202.0	353.6	360.2	1,121.9	3,419.9	8,946.4
10,868.3	-	399.9	1,129.0	1,899.7 ⁽³⁾	7,439.7
36.5	-	-	-	36.5	-
1.1	-	-	-	-	1.1
590.4	-	-	-	175.3	415.1
1,582.1	-	-	0.3	1,153.2	428.6
146.7	144.4	0.5	0.7	-	1.1
168.6	44.7	0.4	12.0	-	111.5
13,393.7	189.1	400.8	1,142.0	3,264.7	8397.1
808.3	164.5	(40.6)	(20.1)	155.2	549.3
-	-	45.3	26.2	(50.0)	(21.5)
808.3	164.5	4.7	6.1	105.2	527.8

נכסים

מזומנים ופיקדונות בבנקים

ניירות ערך

אשראי לציבור, נטו⁽²⁾

בניינים וציוד

נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בגין מכשירים נגזרים

נכסים אחרים

סך הכל נכסים

התחייבויות

פיקדונות הציבור

פיקדונות מבנקים

פיקדונות הממשלה

ניירות ערך שהושאלו

אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים

התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

התחייבויות אחרות

סך הכל התחייבויות

הפרש

מכשירים נגזרים שאינם מגדרים⁽⁴⁾

מכשירים נגזרים (למעט אופציות)

סך הכל כללי

לפירוט הערות השוליים ראה את הטבלה של התקופה השוטפת לעיל.

ניהול פוזיציות בתיק למסחר

[מידע אחר]

במסגרת ניהול פוזיציות בתיק למסחר, הבנק קבע מגבלות לניהול החשיפה. המגבלות שנקבעו לפעילות הנוסטרו כוללים הן מגבלות על גודל התיק והן מגבלות על החשיפה (VaR, תרחיש וכו'). המערכת המסחרית של הבנק (FMR) תומכת בבקרה ממוכנת בזמן אמת על מגבלות של גודל תיק. כמו כן, ניתן לעקוב באמצעות מערכת המסחר אחרי כל הפעולות ששודרו ביום המסחר (פעולות שבוצעו, פעולות שטרם בוצעו ופעולות שהתבטלו). מעקב מלא אחרי מגבלות תיק הנוסטרו מתבצע בתחילת כל יום על יתרות הסגירה של יום המסחר הקודם. מעבר למעקב השוטף של מנהלי הנוסטרו, בחטיבת הסיכונים מתבצע מעקב (לפחות אחת ליום) אחרי הפעולות ששודרו במערכת המסחר. באם נעשו פעולות משמעותיות מתבצעת בקרה מלאה על כל המגבלות גם במהלך יום המסחר. באחריות מנהלי הנוסטרו (הן הפנימי והן החיצוני) לעדכן את הגורמים הרלוונטיים בחטיבת הסיכונים בעת ביצוע פעולות כאמור.

התייחסות לאירועים לאחר תאריך המאזן

[מידע אחר]

לא היו אירועים חריגים בתיק למסחר לאחר תאריך המאזן.

מידע נוסף על חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים אחר

[מידע אחר]

לבנק מערכת ALM (לניהול נכסים והתחייבויות) הכוללת בתוכה מערכת לניהול סיכונים באמצעות מודל ה-VaR. ה-VaR הוא אומדן שמכמת סיכון כולל של כל התיק הנובע ממספר רב של גורמי סיכון שונים, וזאת לאחר התחשבות במתאמים ביניהם. בנוסף, הוא מוצג במונחים כספיים, דבר שהופך אותו למדד נוח להשוואה ולמעקב וידידותי מאוד. ל-VaR מספר חסרונות:

- בשימוש ברמת מובהקות של 99% מתעלמים מהפסדים שעשויים להתרחש מעבר לרמת המובהקות.
- השימוש באופק של עשרה ימי עסקים מניח, כי ניתן לגדר ולמכור את הפוזיציות, תוך עשרה ימי עסקים. במוצרים ייחודיים, בהיקפי שוק גדולים או בתקופות משבר יתכן ובעיות הנזילות בשוק לא תאפשרנה סגירה, או גידור מלא, של הפוזיציות בפרק זמן זה.
- הסימולציה ההיסטורית מניחה, כי ההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון תחזור על עצמה בעתיד, דבר שעלול לא להתקיים.

לכן, ה-VaR איננו יכול להחליף את כל מדדי הסיכון שקדמו לו. לפיכך ה-VaR משמש כמדד נוסף במדיניות ניהול הסיכונים ולא כמדד בלעדי.

ניתן להסתכל על ה-VaR בשני אופנים - בראיה כלכלית או בראיה חשבונאית. כלומר מה ההפסד הכלכלי לשווי ההוגן של נכסי הבנק והתחייבויותיו נטו, ומנגד מה עלול להירשם בספרי הבנק. עיקר ההבדל בין שתי גישות אלו נובע מה-VaR של החשיפה לסיכון הריבית של כלל מוצרי הבנק שאינם נרשמים לפי שווים ההוגן (מרבית המוצרים למעט התיק למסחר ונגזרים). הבנק מנהל מעקב אחר ה-VaR בשתי הגישות.

בנוסף נקבעו מגבלות על ס"ה סיכונים שוק שמחושבים על-ידי תרחיש קיצון. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מחמירים יותר ממודל ה-VaR בשני אופנים: הראשון הפרמטר הנלקח עבור כל גורם סיכון מחמיר יותר והשני בשונה ממודל ה-VaR אין קיזוזים מקורלציות שליליות. בדומה למגבלות על ה-VaR נקבעה מגבלה על החשיפה הכלכלית ומגבלה נפרדת על החשיפה החשבונאית. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מפורטים להלן בפרק הנוסטרו. קיימת מגבלה נוספת על תרחיש הונו, לפיו מוגבלת החשיפה בהונ של הבנק (אף אם הפגיעה היא דרך קרן ההון) במקרה של שינויים בשוק.

המגבלות להלן המבוססות על ה-VaR מוצעות במדיניות זו הינן על כלל התיק הבנקאי (קרי כל התזרימים הנובעים מנכסי הבנק ומהתחייבויותיו).

הרצת מערכת ה-ALM מתבצע אחת לחודש. הואיל והרצת המערכת לוקחת זמן רב יחסית. עם זאת, מתבצע חישוב יומי להערכת החשיפות העיקריות באמצעות ניתוח ההשפעה של השינויים בנוסטרו (שמהווים את הגורם התנודתי ביותר בחשיפה). מערכת ה-ALM עברה תיקוף בשנת 2017. בנוסף, הבנק מבצע תהליך של Back Testing לתוניה ה-VaR. תוצאות ה-Back Testing תקינות (כלומר ההסתברות להפסדים הפוטנציאליים בפועל לא חרגו מתוצאות ה-VaR שחושבו).

טבלה מספר 28 – פירוט החשיפה במונחי VaR⁽¹⁾:
[אחר]

לתקופה שהסתיימה ב-				
31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
ערך מקסימלי במהלך התקופה ⁽²⁾	סוף תקופת הדיווח	ערך מקסימלי במהלך התקופה ⁽²⁾	סוף תקופת הדיווח	
במיליוני ש"ח				
8.9	7.9	10.4	8.4	חשיפה בפועל
4.9	0.8	5.7	0.9	מזה: בתיק למסחר
20.0	18.0	18.0	18.0	מגבלת הבנק
6.0	6.0	6.0	6.0	מזה: בתיק למסחר

- (1) חישוב ה-VaR כלכלי היסטורי ומבוסס על 2,000 תצפיות, ברמת מובהקות של 99% ולתקופת אחזקה של 10 ימים.
(2) סופי חודש במהלך התקופה.

סיכון תפעולי [נדבך 3]

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. ככלל, הגדרת הסיכון התפעולי כוללת סיכונים משפטיים וכן סיכונים מעילה והונאה אך היא אינה כוללת סיכונים אסטרטגיים או סיכונים מוניטין.

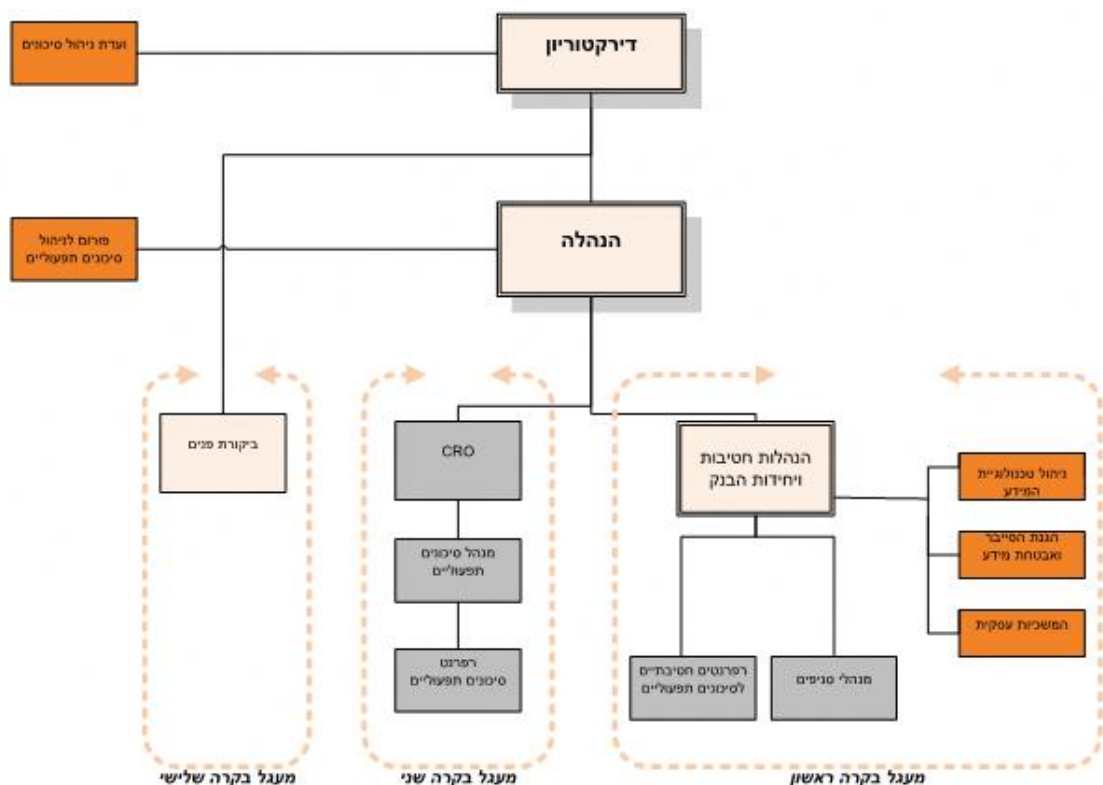
הסיכונים התפעוליים שונים מהסיכונים הבנקאיים האחרים, בהיותם סיכונים פסיביים, שאינם מקושרים ישירות לפעילות המניבה תגמול צפוי, אלא קיימים כחלק טבעי מפעילות הבנק. סיכונים תפעוליים גלומים בכל תהליכי העבודה בארגון, בשל מגוון הפעילויות שבו, בהיות הארגון בעל נכסים, מפעיל מערכות מידע, ובהתקיים קשר עם לקוחות, עובדים וספקים. המרכיבים המהותיים הנדרשים למסגרת עבודה אפקטיבית של ניהול סיכונים תפעוליים בתאגידים בנקאיים הם:

- אסטרטגיות ברורות
- פיקוח ע"י הדירקטוריון וההנהלה הבכירה
- תרבות ארגונית מוכוונת סיכונים תפעוליים
- תרבות בקרה פנימית לרבות תחומי אחריות ברורים והפרדת תפקידים
- דיווח פנימי אפקטיבי
- תכניות להמשכות עסקית

בלב ניהול הסיכונים התפעוליים עומד התהליך המתמשך של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים. יש ליישם תהליך זה עבור כל המוצרים, הפעילויות, המערכות והתהליכים. בנוסף, יש להבטיח, שלפני הפעלת מוצרים, פעילויות, מערכות ותהליכים חדשים, הסיכונים התפעוליים הגלומים בהם יהיו נתונים לנהלי הערכה והפחתה נאותים.

ממשל תאגידי לניהול הסיכון התפעולי

להלן תרשים מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק:

האחריות המרכזית לניהול הסיכונים התפעוליים מוטלת על הנהלות החטיבות ויחידות הבנק, (Risk Owners), יחד עם זאת, כל עובד בארגון מודע באופן תמידי למידת אחריותו לזיהוי סיכונים ולביצוע הבקורות הדרושים. יצירת תרבות ארגונית המדגישה את חשיבות ניהול הסיכון התפעולי תוך הטמעת סטנדרטים גבוהים של התנהגות אתית, הכרחית לצורך ניהול אפקטיבי של הסיכון התפעולי הדירקטוריון והנהלה הבכירה מעורבים באופן פעיל בפיקוח על מסגרת תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים.

הנהלת הבנק מקיימת דיון שנתי לאישור ותיקוף מדיניות ניהול הסיכון התפעולי. הנהלת הבנק מקיימת בנוסף דיון רבעוני או מקבלת דיווח בהתאם לצורך, בנושאים הבאים: דיון באירועי הפסד בגין כשל תפעולי שהתרחשו במהלך תקופת הדיווח, שינויים במפת הסיכונים התפעוליים של הבנק, סקירת הסיכונים תוך דגש על מוקדי סיכון, סיכונים במוצרים ומערכות חדשות.

הפורום לניהול סיכונים תפעוליים, בראשות המנכ"ל, דן במדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים של הבנק לפני הגשתה להנהלה ולדירקטוריון, באישור מוצרים ותהליכים חדשים מהותיים, באישור נוהלי עבודה רלוונטיים הנוגעים לסיכון התפעולי, במעקב אחר יישום ממצאי ביקורת שונים בתחום מעילות והונאות, בפרופיל הסיכון, בסובלנות הסיכון, באופן ובאיכות ניהול הסיכונים והבקורות, בהלימות ההון. הפורום יתכנס אחת לרבעון או במידת הצורך בתכיפות מידית.

לפירוט גופי פיקוח נוספים ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

שלושת קווי הגנה לשם ממשל תאגידי נאות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים הינם:

קו ההגנה הראשון - הנהלות היחידות העסקיות, אשר אחראיות לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם:

מנהל חטיבת המשאבים - במסגרת תפקידו אחראי בנוסף לניהול הסיכונים התפעוליים במחלקות ויחידות הבנק שתחת ניהולו, לניהול סיכוני טכנולוגית המידע.

מערך עורפי - המערך העורפי אחראי על ביצוע פעולות בנקאיות משלימות לפעילות הסניפים כגון בחינת תיקי משכנתאות לפני אישורן או כבקרה לאחר אישורן, טיפול במשכנתאות לאורך חייהן כולל סילוקן, טיפול בפעילויות אחריות בכרטיסי אשראי וכן כל הפעילות המשלימה בעו"ש, עיקולים ופעילות בנקאית אחרת. הבנק, כחלק מתמיכה במימוש האסטרטגיה להרחבת הפעילות הקמעונאית, מוסטות פעילויות המבוצעות כיום בסניפים למערך העורפי. באמצעות כך יוצמזמו הסיכונים, התייעלו תהליכי עבודה הנובעים מהתמחות ותיווצר אחידות בתהליכי עבודה, ביכולת לבקר תהליכים ולשמור על סטנדרט קבוע בפעולות התפעוליות המטופלות במערך.

קו ההגנה השני – פונקציית ניהול סיכון תפעולי תאגידי בלתי-תלויה: החטיבה לניהול סיכונים ובתוך כך - היחידה לניהול סיכונים תפעוליים פונקציה זו משלימה את פעילות ניהול הסיכון התפעולי של קווי העסקים. לפונקציה יהיה מבנה דיווח בלתי תלוי בקווי העסקים בהם קיים סיכון, והיא תהיה אחראית לתכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק. כמו כן קו ההגנה השני כולל גם את הציות, הייעוץ המשפטי, ותהליך ה-SOX המתקיים באגף הכספים:

היחידה לניהול סיכונים תפעוליים - מנהל היחידה משמש כמנהל הסיכונים התפעוליים (לרבות סיכוני מעילות והונאות) ובמסגרת זו הוא אחראי לביצוע מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק, מסגרת זו כוללת: תכנון, ביצוע ועדכון של מתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים, ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים לרבות סקרי מעילות והונאות, הגדרת תהליכי הדיווח לגורמי הניהול השונים, אתגור אופן ניהול הסיכונים התפעוליים ביחידות הבנק ומעקב אחר ביצוע תוכניות להפחתת הסיכון, לרבות אתגור אופן ניהול סיכוני המשכיות עסקית, הגנת הסייבר ואבטחת מידע וטכנולוגית המידע, הנחייה מקצועית של הגורמים השונים, מינוי רפרנטים חטיבתיים לניהול סיכונים תפעוליים והנחייתם, קבלת דיווחים על אירועי כשל ושותפות בתהליכי הפקת לקחים עבור אירועי כשל מהותיים ורוחביים, יצירת מסגרת לדיווח על פרופיל הסיכון התפעולי לדירקטוריון ולהנהלה.

רפרנט חטיבתי לסיכון תפעולי

רפרנט חטיבתי לסיכונים תפעוליים אחראי להטמיע ולשפר את ניהול הסיכון התפעולי בחטיבתו והוא כפוף מקצועית בנושא זה למנהל הסיכונים התפעוליים. תפקידיו הם: סיוע בהכנת תכנית עבודה שנתי לניהול הסיכון התפעולי לרבות תכנית להפחתת

הסיכונים התפעוליים הקיימים בפעילות החטיבה ופיקוח על יישום התוכנית לפי הלו"ז, זיהוי והערכה של הסיכונים והבקורות בתהליכים עסקיים ותפעוליים מהותיים חדשים בחטיבה, שמירה על עדכניות מפת הסיכונים התפעוליים של החטיבה, דיווח על אירועי הפסד וכמעט הפסד למאגר האירועים של הבנק, הנעת תהליך מובנה של הפקת לקחים בגין אירועים, דיווח סטטוס תקופתי למנהלי חטיבות – חשיפות עיקריות, ביצוע תוכנית הפחתה, אירועים שהיו.

קו ההגנה השלישי – הביקורת הפנימית, המבצעת סקירה בלתי תלויה של הבקורות, ואתגור התהליכים והמערכות לניהול סיכון תפעולי בבנק. מבצעי הסקירה והאתגור לא יהיו מעורבים בפיתוח, יישום ותפעול המסגרת. קיימות פונקציות נוספות, הממלאות תפקיד בניהול הסיכונים התפעוליים. פונקציות אילו הכוללות, בין היתר – את הייעוץ המשפטי, אגף הכספים, קצין ציוד, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, מנהל טכנולוגיית המידע, מנהל המשכיות עסקית-אחריות לניהול הסיכון התפעולי בתחומן, וזאת תוך תיאום ושיתוף פעולה עם החטיבה לניהול סיכונים, היחידה לניהול סיכונים תפעוליים.

סיכוני טכנולוגיות מידע

טכנולוגיית המידע הינה מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של הבנק לאור היותו של המידע, על כל היבטיו והשלכותיו בעל השפעה מכרעת על יציבותו והתפתחותו. סיכוני טכנולוגיית המידע חלים על תפעול מערכות מידע בייצור, תהליכי טכנולוגיית מידע רוחביים ופעילויות חדשות (פרויקטים ומערכות).

מנהל טכנולוגיית המידע – מנהל חטיבת המשאבים מוגדר כמנהל טכנולוגיית המידע של הבנק. אגף מחשוב מהווה קו הגנה ראשון בתהליך ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, ומנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע מהווה קו ראשון לנושא אבטחת מידע. ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע מתבצע בהתאם לעקרונות וכללי ניהול הסיכון התפעולי מתוקף הוראת ניהול בנקאי תקין 357, הערכת סיכונים של מערך טכנולוגיית המידע מתבצעת ע"י אגף מחשוב. הערכה זו מתייחסת למכלול הסיכונים הפוטנציאליים הקשורים בניהול מערך טכנולוגיית המידע, לרבות: משתמשי המערכות הפנימיים והחיצוניים, סביבת המערכות, פעילות המערכות והשלכותיה על עסקי הבנק, רגישות המידע ומיקור חוץ. טרם יישום מערכות וטכנולוגיות חדשות מתבצעת הערכת סיכונים מקיפה.

הגנת הסייבר ואבטחת מידע

בשנים האחרונות התרבו סיכוני סייבר בארץ ובעולם והבנק משקיע משאבים רבים להגנת משאבי הבנק מפני סיכונים אלה ופועל עפ"י הנחיות בנק ישראל תוך סיוע של יועצים חיצוניים.

הסיכון מנוהל בקו ראשון ביחידת הגנת הסייבר ואבטחת מידע, אשר פועלת על פי נהלים סדורים תוך שימוש במערכות מידע ייעודיות להפחתת הסיכון וניטורו. קימת הפרדת אנשי אבטחת מידע מאנשי התשתיות. הבנק פועל באופן תמידי להפחתת סיכוני סייבר ומשקיע משאבים רבים בתחום של הגנת הסייבר ואבטחת המידע החל מהטמעה של מוצרי אבטחת מידע, ביצוע בקורות, ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה וחדירות ועוד. כל מוצר חדש או שינוי בתהליך/ פעילות/ מוצר קיים עובר בדיקות מקיפות של אבטחת מידע טרם יישומו.

המשכיות עסקית

ניהול המשכיות עסקית, מהווה מרכיב משמעותי בניהול הסיכון התפעולי. זוהי מסגרת עבודה מקיפה הכוללת מדיניות, נהלי עבודה בתחומי התשתית, ממשל תאגידי וניהול הסיכונים שתכליתם להבטיח הספקת שירותים בנקאיים מרכזיים חרף התממשותם של אירועים הגורמים לשיבושים תפעוליים חמורים במערכותיהם ובפעילותם. יחידת OCIO בחטיבת המשאבים אחראית על בניית מסגרת העבודה הכוללת בנושא ויישומה. מנהלת היחידה משמשת כמנהלת המשכיות עסקית של הבנק. היחידה מהווה קו הגנה ראשון.

הפעילות בנושא מתבצעת על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 355 של בנק ישראל – ניהול המשכיות עסקית. הפעילות כוללת, בין השאר, עדכון שוטף של נהלי עבודה בשעת חירום, ווידוא הקמת ואחזקת מערכות גיבוי לשם הבטחת המשכיות עסקית של הבנק, בצוע תרגולים לפעילות הבנק במצב חירום.

הקצאת הון בגין סיכונים תפעוליים נועדה לשמש כרית ספיגה עבור הסיכונים הבלתי צפויים.

ההון הרגולטורי מחושב לפי הגישה הסטנדרטית של באזל הוא מבוסס על:

- חישוב "הכנסה שנתית גולמית" – היתרה הממוצעת של 12 רבעונים קודמים, במונחים שנתיים.

- רכיבי ההכנסה הנלקחים בחשבון עפ"י נוהל בנקאי תקין 206 – מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי.
- ההון מחושב כ- 12%-18% מההכנסה השנתית הגולמית הממוצעת, בהתאם לקו העסקים.
- חישוב ההון באחריות אגף הכספים.

כדי לאתגר ולתקף את ההון הרגולטורי שהבנק מחזיק בגין סיכונים תפעוליים מבצעת יחידת סיכונים תפעוליים אחת לשנה, במסגרת תהליך ה-ICAAP, הערכת ההון הנדרש לפי פוטנציאל הסיכון אשר מוערך בהתאם למפת הסיכונים התפעוליים של הבנק ותרחישי קיצון תפעוליים.

ביטוח

הבנק רוכש מידי שנה ביטוח נושאי משרה ואחריות מקצועית וכן ביטוח נכסים (ביטוח אלמנטארי). פוליסת הביטוח הבנקאית נותנת מענה לנושאים העיקריים הבאים: סיכוני הונאה חיצונית ופנימית (מעילה), מקרי גניבת כספים ורכוש יקר, נזק פיננסי כתוצאה מזיוף מסמכים כגון: שיקים, שטרי חליפין, אישורי הפקדה, מכתבי אשראי, מכתבי ערבות, שטרי משכנתא ועוד, נזקים כתוצאה מפשעי מחשב לרבות חדירה של גורם עוין למערכות המחשב של הבנק, נזקים לנכסים פיסיים. נזקים פיננסיים שנגרמים ללקוחות או צד שלישי עקב כשל חומרה או תוכנה. החל משנת 2015 רוכש הבנק גם ביטוח סייבר אשר מקנה כיסוי ביטוחי מורחב לנזקים בגין פשעי מחשב ולכשלים בתחום הטכנולוגי.

לפירוט נכסי סיכון ודרישות הון בגין הסיכון התפעולי ראה טבלה 8 לעיל.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי ^[נדבר 3]

למעט מסגרת מצומצמת שקבע הדירקטוריון לתעודות סל על מניות בתיק הזמין, בבנק אין הן מסגרת והן אחזקה בפועל במניות בתיק הבנקאי.

טבלה מספר 29 - היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו:
^[נדבר 3]

31 בדצמבר 2017				
הערך במאזן	עלות	חוחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן במיליוני ש"ח	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן
-	-	-	-	-

**מניות
של אחרים**

31 בדצמבר 2016				
הערך במאזן	עלות	חוחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן במיליוני ש"ח	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן
6.1	5.7	0.4	-	6.1

**מניות
של אחרים**

* לפרטים נוספים ראה ביאור 4 [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

טבלה מספר 30 - השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגין*:
[נדבר 3]

31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2017		
דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	
במיליוני ש"ח				
-	-	0.2	1.7	השקעות המסווגות בתיק למסחר ⁽³⁾
1.2	6.1	0.2	-	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
1.2	6.1	0.5	1.7	סך הכל השקעות במניות
-	-	0.2	1.7	מזה: נסחר בבורסה
1.2	6.1	-	-	מוחזק באופן פרטי
0.1	0.4	-	-	רווחים שטרם מומשו הכלולים בהון הפיקוחי

* לפירוט ראה ביאור 12 [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

- (1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 13.4% ליום 31 בדצמבר 2017 ובשיעור של 13.3% ליום 31 בדצמבר 2016. יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 הינו 12.5%. ליחס זה, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.
- (2) כולל הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי וסיכון שוק כללי.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי [נדבר 3]

סיכון הריבית בתיק הבנקאי מנוהל במסגרת ניהול של סך סיכונים השוק בכלל וסיכונים הריבית בפרט. בנוסף דירקטוריון הבנק קבע מגבלות ספציפיות לחשיפה לסיכון ריבית בתיק הבנקאי. לפירוט אופן ניהול סיכון הריבית, ראה פרק סיכון שוק לעיל.

טבלה מספר 31 - רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)⁽¹⁾

[נדבר 3]

בטבלה להלן מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הון המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים.

מינימום בתקופה		מקסימום בתקופה		31 בדצמבר 2017	
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%
במיליוני ש"ח					

12.0	(33.5)	37.7	(10.0)	12.6	(10.0)
(19.6)	(5.0)	7.5	20.3	(18.8)	18.3
(6.7)	(7.3)	8.0	6.0	4.1	(3.8)
(2.1)	(20.1)	23.6	4.5	(2.1)	4.5
(1.6)	(20.5)	25.3	4.1	(1.6)	4.1
(10.8)	(1.3)	3.0	10.2	(0.5)	0.5

תרחיש

תזוזה בריבית צמודה למדד:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריבית לא-צמודה:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות בסך מגזרים:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
מזה: בתיק הבנקאי
בתיק למסחר

מינימום בתקופה		מקסימום בתקופה		31 בדצמבר 2016	
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%
במיליוני ש"ח					

(13.7)	(9.7)	11.2	12.9	10.0	(8.4)
(0.2)	(17.7)	20.3	1.5	3.2	(1.5)
(6.4)	(2.1)	1.7	5.5	1.6	(2.0)
(10.6)	(19.6)	22.8	10.9	14.8	(11.8)
(11.0)	(18.4)	21.7	11.1	14.4	(11.5)
(3.4)	(3.3)	4.1	3.0	0.4	(0.3)

תרחיש

תזוזה בריבית צמודה למדד:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריבית לא-צמודה:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות בסך מגזרים:
סך הכל תיק בנקאי ולמסחר
מזה: בתיק הבנקאי
בתיק למסחר

(1) חישובי החשיפה כוללים הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפרעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבויות לזמן ארוך. כמו כן קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות משמעותית לתוצאות החשיפה.

סיכונים מובילים ומתפתחים

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר הסיכונים אליהם חשוף הבנק. ניטור זה נועד להבטיח היערכות מתאימה לניהול הסיכון, מניעת התממשותו וניטור הימצאות הבנק בתחום המגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובנק ישראל. בנוסף, הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלות או עשויים לחול או להשפיע על הבנק, ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים. בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר מזוהים באופן הבא:

- **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו או ההסכמים שהבנק צד להם אשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או חמורה יותר. לפירוט בדבר הסיכונים ודירוג מידת החשיפה/השפעה על הבנק ראה [דוח הדירקטוריון והנהלה לדוח כספי לשנת 2017](#).
- **סיכון מתפתח** - הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה. במהלך התקופה לא חלו שינויים מהותיים בסיכונים המתפתחים ומובילים בבנק. באשר להמלצות ועדת שטרם ראה פרק 2.1 "מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים" [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

טבלה מספר 32 - ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון רגולטורי	השלכות הרגולציה בכל הקשור להטלת מגבלות משמעותיות על פעילות הבנק והצבת דרישות מכבידות
סיכון ציות	הסיכון שעל תאגיד תוטל סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות צרכניות, חוקי מיסוי, ודרישות בתחום הלבנת הון ומימון טרור.
סיכון סייבר	אפשרות תקיפת הסייבר על מערכות IT של הבנק ואתרי הבנק
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון משקי	סיכון שהבנק עשוי להיות מושפע ממנו בעקבות הרעה בנתונים מקרו כלכליים בישראל וסיכונים משקיים אחרים ובעיקר בגין שיעורי האבטלה

■ **סיכון רגולטורי:** בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בין היתר, יישום הוראות באזל 3, הטלת מגבלות על מתן הלוואות לדיור ודרישות בנוגע ליחס המינוף של הבנק. דרישות נוספות או לחילופין הקשחת הדרישות הקיימות בתחומים אלה עלולות להוות מגבלה אפקטיבית במידה ויפעלו באופן נוקשה על הבנק ועשויים להקשות להוציא אל הפועל את האסטרטגיה העסקית של הבנק.

הבנק מנהל את הפעילות העסקית במסגרת תכנון הון המותאם בהתאם לדרישות הפיקוח תוך שמירה על יעדי הון מעבר לדרישה המזערית הנדרשת. במקביל, פועל הבנק ליישום כלים להפחתת נכסי הסיכון, שיפור פרקטיקות ניהול הסיכונים ולהפחתת דרישות ההון. למידע בדבר תכנון ההון של הבנק ראה להלן פרק הון והלימות הון.

בנוסף, קיימות יוזמות של הפיקוח על הבנקים שמטרתן, בין היתר, הגברת התחרותיות והתייעלות תפעולית במערכת הבנקאית בישראל. היוזמות והמגמות הרגולטוריות עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק.

■ **סיכון ציות:** המשך מגמת הטלת קנסות ועיצומים על בנקים בהקשר להפרות של הנחיות רגולטוריות, כגון בדבר סיוע בהעלמות מס ומניעת מימון טרור והלבנת הון מהווה מוקד תשומת הלב של הנהלת הבנק בכל הקשור למאמץ מתמשך של הבנק בחיזוק הפרקטיקות לניהול סיכונים אלה ומניעתם. בנוסף, הבנק מקדיש תשומת לב מוגברת לסיכון ההולך ומתגבש בכל הקשור ליחסי בנק-לקוח ופרקטיקות של פניה יזומה ללקוחות ומתן שירות ללקוח (conduct risk). לבנק פונקציית ציות אשר אמונה לפעול למניעה וניהול סיכונים אלה בעקביות עם מדיניות ממשל תאגידי של הבנק ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

■ **סיכון סייבר:** הבנק, כמו יתר הבנקים במערכת הבנקאית בישראל חשופים להתקפות סייבר ותקריות קיברנטיות. זהו אחד הסיכונים הלא פיננסיים המהותיים אליהם חשופים הבנקים בשל אפשרות תקיפת הסייבר על מערכות IT של הבנק ואתרי הבנק, אשר עשויה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות, גניבת כספים ופגיעה במוניטין הבנק. הנזקים בגין אירועים אלה עשויים להיות גם חשיפת הבנק לתביעות משפטיות ו/או פגיעה בבסיס הלקוחות.

לפרטים בדבר תביעה בגין אירוע סייבר שהתרחש בשנת 2016 ראה [ביאור 26 לדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

■ **סיכון מאקרו כלכלי וסיכון משקי:** פעילות הבנק תלויה בעיקר בסביבה העסקית ומקרו-כלכלית בישראל. מצב הכלכלה בישראל, מצב המדינה והביטחוני של ישראל ושל האזור וכפועל יוצא רמת ההכנסה של משקי הבית ושיעור האבטלה הם גורמי הסיכון המרכזיים לאיכות תיק האשראי בבנקים שפועלים באשראי קמעונאי ואשראי לדיור. בשלב זה הבנק סבור שלא נשקף סיכון משמעותי, זאת לאור מדדים מקרו כלכליים טובים של ישראל. עם זאת, התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק ומודלים לביצוע תרחישי קיצון, מביאים בחשבון, בזהירות המתחייבת את הסיכונים שעדיין קיימים בכלכלה במשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי ביצועים לתכנון הון שמרני וזהיר וכן בין שיקולי תשואה לסיכון.

הגנת סייבר ואבטחת מידע

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 361, קיים בבנק מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, הכפוף למנהל חטיבת המשאבים. באחריות מנהל אבטחת המידע להמליץ על מדיניות אבטחת המידע ולהביאה לאישור מוסדות הבנק, לפתח תכנית אבטחת מידע, לעקוב אחר יישומה וכן לטפל באירועים חריגים בתחום אבטחת מידע.

ניהול סיכוני אבטחת מידע תומך במענה לאיומים ולסיכונים ובשמירה על נכסי המידע ומערכות טכנולוגיית המידע של הבנק. בשנתיים האחרונות הורחבה משמעותית בבנק היערכות בתחום אבטחת המידע נוכח התגברות האיומים ומתקפות טרור קיברנטי בעולם. הבנק רכש כלים מיכוניים לניטור אבטחת מידע ואף הגדיל את מספר העובדים ביחידת אבטחת מידע. כל מערכת חדשה או תהליך/מוצר חדש הרלבנטי ל-IT עובר בחינה של מנהל אבטחת מידע, כולל סקרי חדירות – ולא מתבצעת הפעלת המוצר טרם אישור מנהל אבטחת המידע.

מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע כפוף למנהל חטיבת המשאבים ומהווה חלק מקו הגנה ראשון. תפקידו של מנהל הגנת הסייבר הנו לממש את מערך אבטחת המידע, לקבוע תהליכים ובקורות למניעת נזקים לשלמות ו/או נכונות, סודיות וזמינות המידע ולהגדיר עקרונות אשר ישמשו כבסיס לפיתוח, ליישום, להטמעה ולקיום בקורות, נהלים ומנגנוני אבטחת מידע בטכנולוגיות המידע המשמשות את הבנק, תפקידו של מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע הינו לקבוע תהליכים ובקורות למניעת פגיעה בנכסי הבנק, דרך או באמצעות רכיבים במרחב הסייבר, תוך הרחבה והעמקה של יכולות ההתמודדות של מערך אבטחת המידע הכולל משימות, כלים, טכנולוגיות, תהליכים ובקורות שמטרתם לנהל את סיכוני הסייבר בבנק ירושלים. מנהל הגנת הסייבר אחראי על יישום מדיניות הגנת הסייבר, בין היתר, באמצעות תכלול הפעילות המבוצעת על ידי גורמים רלוונטיים אחרים בבנק בהתאם לתחומי אחריותם. בנוסף, ראשי מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע להסתייע בגופים חיצוניים ככל שידרשו.

מנהל הגנת הסייבר ינחה גופים משיקים בבנק, הרלבנטיים למערך הגנת הסייבר דוגמת קווי העסקים, אבטחת מידע, מערכות מידע, אבטחה פיזית, המשכיות עסקית, משאבי אנוש, מעילות והונאות, דוברות, רכש ייעוץ משפטי וכדומה. מנהל הגנת הסייבר יהיה אחראי להגדרת האיומים ולהערכת ההסתברות להתרחשות אירוע סייבר בבנק ולאישורם בהנהלה. באחריות מנהל ההגנה בסייבר, יחד עם גורמים רלבנטיים בבנק, טכנולוגיים ועסקיים, לבצע ניתוח והערה של רמות הסיכון המובנה בפעילות, את הבקורות הנדרשות ובהתאם, את רמות הסיכון השיורי והחשיפות לאיומי סייבר בבנק. מנהל הגנת הסייבר ירכז את תכנית העבודה לצמצום סיכוני הסייבר ויעקוב אחר יישום וניטור תוכנית זו. האחריות על תכנון מפורט ויישום של הבקורות הינה של כל אחד מן הגופים המעורבים לרבות אגף המחשוב, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון, משאבי אנוש, המשכיות עסקית, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון. מנהל הגנת הסייבר יהיה אחראי על העלאת המודעות לאיומי הסייבר וההתמודדות עמם בקרב עובדים, ספקים, שותפים ולקוחות הבנק.

ייזום וביצוע תרגולים להבטחת מוכנות הבנק להתמודדות עם אירועי סייבר. הגדרת פרמטרים לבקרת אירועי סייבר חריגים אודותיהם יש לספק התראה לחברי ההנהלה, לרבות בזמן התרחשות האירוע בפועל.

ניתוח אירועי סייבר משמעותיים בישראל ובעולם, הפקת לקחים לבנק ויישום המסקנות הרלוונטיות. ריכוז הטיפול באירועי סייבר בעת התרחשותם וביצוע הפקת לקחים לאחר סיום הטיפול בהם. אחראי על ביצוע סקר בטיחות לגבי מערכות, תהליכים ושירותים חיוניים המוגדרים בעלי סיכון גבוה כאשר חלים שינויים משמעותיים במערכות, תהליכים, ושירותים חיוניים או בסביבה הטכנולוגית בה המערכות פועלות, ולפחות אחת ל-18 חודשים. מערכות חדשות ילוו ע"י הגנת הסייבר ואבטחת מידע ליישום האבטחה, וייעברו מבדק חדירה לקראת הכנסתן לייצור.

קווי דיווח ואחריות דיווחית:

- הצגת תכנית עבודה שנתית בוועדת הדיקטוריון לניהול סיכונים.

- אירועי סייבר ואיומי סייבר ואבטחת מידע ידווחו ליחידה לניהול סיכונים תפעוליים בהתאם לנוהל דיווח אירועים.
- פעילויות שבוצעו לניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע, כולל ממצאי מבחני חדירה שבוצעו ברבעון הנסקר, אירועי הפסד או כמעט הפסד ופעילויות להפחתת הסיכון ידווחו אחת לרבעון במסגרת מסמך הסיכונים לסיכונים תפעוליים המועבר לדירקטוריון.

סיכון רגולטורי

הסיכון הרגולטורי הינו סיכון להפסד הנובע מהוראות חקיקה או הוראות פיקוח חדשות, אשר גורמות לשינויים בסביבה העסקית של הבנק ובעקבותיהן נדרש הבנק לשנות התנהלות בנושא מסוים. שינויים אלו עלולים להשפיע על יכולתו של הבנק להציע שירותים בנקאיים מסוימים ללקוחותיו, או לחיבו לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת. בכל אחד מתחומי העסקים אותם מנהל הבנק והשירותים אותם הוא נותן ללקוחותיו, עשוי להתממש הסיכון והרגולטורי, כתוצאה מכל אחד מהגורמים השונים המפורטים לעיל.

- פעילות הבנק בתחומי הפעילות השונים כפופה לרגולציה רבה, הן בהיותו תאגיד בנקאי, הן בהיותו חברה ציבורית, חבר בורסה, או חברה בכלל ובהיותו מצוי תחת פיקוח הדוק של הפיקוח על הבנקים, רשות ני"ע ועוד.
 - הסביבה הרגולטורית דינאמית, ונתונה לשינויים רבים.
 - הטלת מגבלות חוקיות על פעילות הבנק.
- עלול להיווצר לבנק סיכון רגולטורי כתוצאה מגורמים חיצוניים אשר אינם תלויים בבנק, כגון: שינוי הוראות חוק, תקנות או הוראות פיקוח שונות (הוראות המפקח על הבנקים, הוראות רשות ניירות ערך, הרשות לאיסור הלבנת הון וכד'), או פסיקה חדשנית של בית המשפט לפיה נדרש הבנק לפעול בנושא מסוים באופן שונה מהאופן בו נהג לפעול.
- מעצם אופיו של הסיכון הרגולטורי, כמתואר לעיל, קיימת לבנק חשיפה גבוהה להתממשותם של סיכונים רגולטוריים, בתחומי פעילותו השונים, דהיינו: הסיכון השורשי של הבנק בגין סיכונים רגולטוריים הינו גבוה. מאידך, לבנק יש תיאבון אפסי לסיכון רגולטורי. בנוסף, ולצורך הקטנת חשיפת הבנק לסיכון רגולטורי, הבנק מלווה מקרוב את הליכי החקיקה והליכי התקנת ההוראות הרגולטוריות (במסגרת איגוד הבנקים, השתתפות בשיבות ועדות הכנסת, והשתתפות בוועדה לנהלים תקינים של בנק ישראל).

סיכון ציות

סיכון הציות הינו הסיכון שתוטל על התאגיד סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית למכלול הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק, או על נהלים הפנימיים.

ההוראות החלות על הבנק מחולקות למספר קבוצות עיקריות:

- **הוראות חוק כלליות**- הבנק הינו תאגיד הפועל בישראל וחלים עליו מגוון חוקים, לרבות דיני עבודה, הגבלים עסקיים ועוד.
- **הוראות דיני תאגידים**- הבנק הינו תאגיד נסחר ובשל כך חלים עליו דיני החברות, חוק ני"ע והתקנות שתוקנו מכוחו ועוד.
- **הוראות בנקאיות**- הבנק הינו תאגיד בנקאי וככזה חלות עליו הוראות דין ייעודיות לרבות פקודת הבנקאות, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), הוראות הדין בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור הוראות המפקח על הבנקים וכן הוראות דין זרות כגון ה- FATCA וה- CROSS BORDER.

הבנק מנהל את סיכוני הציות בהתאם לחלוקה הבאה:

- **הוראות צרכניות**- מכלול ההוראות המסדירות את הפעילות הבנקאית בישראל בכל הנוגע ליחסים שבין הבנק לבין הלקוח.
- **אכיפה מנהלית**- הוראות החקיקה בתחום האכיפה המנהלית בתחום ני"ע, תחום הביטוח, דיני העבודה, פעילות עובדים ברשתות חברתיות וסיכונים סביבתיים.
- **הוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור**- ההוראות החלות על תאגידים בנקאיים שעניינן מניעת הלבנת הון ומימון טרור, לרבות, הוראות בתחום ה- FATCA, CROSS BORDER והסיכונים הכרוכים בהתקשרות עם גורמים מוכרזים ברשימת הסנקציות הבינלאומיות בקשר עם המשבר באוקראינה.

הבנק מבצע פעילויות עסקיות שונות היוצרות סיכוני ציות, שעיקריהן מפורטות להלן:

- **פעילות הבנק במימון שוק הנדל"ן:** הבנק מעניק הלוואות לדיור (משכנתאות) מזה שנים רבות וכן נותן ליווי פרויקטים לבנייה, מימון נדל"ן מסחרי ואשראי עסקי.
- סיכוני הציות הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחום ההוראות הצרכניות הנוגעות להלוואות לדיור.
- **פעילות קמעונאית:** חשבונות עו"ש, אשראי צרכני ופיקדונות. פעילות זו גדלה בשנים האחרונות כחלק מיישום התכנית האסטרטגית של הבנק.

סיכוני הציות הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחומים הבאים:

- תחום ההוראות הצרכניות
- פעילות חוצת גבולות של לקוחות (CROSS BORDER) לרבות הסיכון של סיוע ללקוח להעלים מיסים (TAX EVASION)
- חובות הדיווח שנקבעו ע"י ה-OECD (CRS)
- היבטי איסור הלבנת הון הנובעים ממתן הלוואות Back To Back, פתיחת חשבונות באינטרנט
- חשבונות המנוהלים ע"י מיופי כוח, לרבות עורכי דין (חשבונות נאמנות). יש לציין שהסיכון בגין פעילות תושבי החוץ התגבר בשנים האחרונות כתוצאה ממדיניות אכיפה של רשויות ברחבי העולם ושיתוף פעולה בינלאומי בנושא. בנוסף, העברת כספים בין חשבונות בני משפחה המבוצעת בידי לקוחות בעלי עושר פיננסי, מהווה סיכון בהיבט של העלמות מס ומקשה על זיהוי מקור הכספים.
- **פעילות בניירות ערך:** פעילות בניירות ערך מחולקת לייעוץ ורכישת ני"ע עבור לקוחות פרטיים בארץ ובחו"ל ורכישת ני"ע עבור לקוחות מוסדיים. חלק מפעילות זו מבוצעת באמצעות ירושלים ברוקראז' שנרכשה מכלל פיננסים ומוזגה לתוך הבנק. סיכוני הציות הגלומים בפעילויות אלה מתרכזות בעיקר בחוק הייעוץ הישראלי.
- כחלק מניהול סיכון הציות מגובשת המדיניות לניהול הסיכון האמור, מבוצע מיפוי של סיכוני הציות, מטופלים מקרים של הפרות ציות, וכן מתנהל פיקוח שוטף על יישום מכלול הוראות החוק הנהלים והרגולציה החלים על הבנק.
- ניהול סיכון הציות מיושם בהתאם להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין החלים על הבנק בהקשר זה, ובכלל זה בהתאם לנוסחו העדכני והמורחב של נב"ת 308 שהינו בתוקף מיום 1.1.2016.
- למידע נוסף על ניהול סיכון הציות ראה דו"ח מפורט על הסיכונים, באתר האינטרנט של הבנק במסגרת האכיפה הפנימית, מנוהל סיכון ה-FATCA וסיכון ה-CRS.
- על פי הוראות תקנות ה-FATCA, הבנק מינה Responsible Officer (RO) אשר אחראי על הטמעת התקנות בבנק, להוות איש הקשר מול רשויות המס ולתת הצהרות שונות בשם הבנק. לאחר תאריך הדוח, דירקטוריון הבנק קבע כי קצין הציות של הבנק ישמש גם כ-RO לעניין ה-FATCA (חלף ה-CRO אשר כיהן בתפקיד עד לאותו מועד).
- דיווח FATCA של המוסדות הפיננסיים בישראל לרשות המיסים בוצע ביום 4 לספטמבר 2017 בגין יתרות סוף שנה של החשבונות ברי דיווח לשנת 2016. הבנק העביר את המידע לרשויות המיסים בישראל בהתאם להוראות החוק והתקנות. כמו כן, הבנק נערך ליישום תקן ה-CRS ולדיווח על תושבי חוץ בעלי חבות מס זרה, לקראת כניסתן הצפויה של תקנות מס הכנסה בנושא זה.
- במרץ 2015 הוציא המפקח על הבנקים חוזר בנושא "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות" CROSS BORDER. חוזר זה טומן בחובו חובות המוטלות על התאגיד הבנקאי בכל הנוגע לחביות המס של לקוחותיו. האחריות לניהול סיכוני ה-CROSS BORDER מוטלת על קצין הציות הכפוף ליועצת המשפטית כחלק מיישום ההוראה נבנתה מדיניות לניהול סיכון חוצה גבולות, נקבעו כללים לזיהוי לקוחות בעלי סיכון גבוה ונבנתה תכנית עבודה.
- בעקבות פרסום חוק יעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אומץ בבנק ירושלים מנגנון אכיפה מנהלי, אשר חוסה תחת דיני ניירות ערך ואומץ גם בתחומים נוספים כגון שוק ההון (ביטוח), דיני עבודה, הגבלים עסקיים, הגנת הפרטיות, סיכונים סביבתיים ושימוש עובדים ברשתות חברתיות.
- בהתאם לעקרונות שהותוו על-ידי רשות ניירות ערך, גיבש הבנק תוכנית אכיפה פנימית מקיפה אשר נועדה למזער את חשיפת הבנק לסיכון כי יוטלו על הבנק סנקציות כספיות או אחרות בגין אי ציות של הבנק ו/או עובדיו להוראות הדינים החלים עליו.
- ניהול סיכוני הציות בבנק מתבצע ע"י קצין הציות, הכפוף ישירות למנהלת האגף ליעוץ משפטי ציות ואכיפה, שהינה חברה בהנהלת הבנק (עד ליום 9 בפברואר 2017 היה כפוף למנהל הסיכונים הראשי שהינו חבר הנהלה).

יחס כיסוי הנזילות [נדבך 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" של הפיקוח על הבנקים אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן חישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות פעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה).

תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס.

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית נקבעה על 60% וגדלה ל-80% ביום 1 בינואר 2016 ול-100% ביום 1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטבעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס נדרש לדווח באופן מדי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תכנית לעמידה בדרישה המזערית.

ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 243%, כאשר הדרישה המזערית היא 100% (בתקופה של רבעון שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 היחס הממוצע עמד על 458%). הירידה ביחס היא כתוצאה מקיטון ביתרת הניירות ערך המושאלים.

הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא.

טבלה מספר 33 – יחס כיסוי הנזילות

[נדבר 3]

תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*:

סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ⁽¹⁾	סך ערך משוקלל (ממוצע) ⁽²⁾	במיליוני ש"ח
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:		
פיקדונות יציבים	8,902.8	484.9
פיקדונות פחות יציבים	536.1	26.8
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים	2,085.5	269.6
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:	6,281.3	188.4
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	1,555.7	823.2
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)*	0.0	0.0
חובות לא מובטחים	1,474.5	733.8
מימון סיטונאי מובטח	81.2	81.2
דרישות נזילות נוספות, מזה:		
תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	2,008.4	188.9
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	76.9	51.2
קווי אשראי ונזילות	0.0	0.0
מחויבויות מימון חוזיות אחרות	1,714.2	121.1
מחויבויות מימון מותנות אחרות	0.0	0.0
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	244.9	18.6
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	1,497.0	
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	-	-
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	611.3	455.8
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	50.0	50.0
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	661.3	505.8
סך ערך מתואם⁽³⁾		
	2,336.3	
	991.2	
	243%	

- * הערכים מחושבים על בסיס ממוצע משוקלל של 62 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הנוכחי
- (1) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיר תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (2) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרימים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (3) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (א) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרימים נכנס ויוצא ו-(ב) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

טבלה מספר 33 – יחס כיסוי הנזילות (המשך)

[נדבר 3]

תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*:

סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ⁽¹⁾		סך ערך משוקלל (ממוצע) ⁽²⁾
במיליוני ש"ח		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		2,026.9
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:		505.3
פיקדונות יציבים		34.8
פיקדונות פחות יציבים		282.9
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים		187.6
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:		844.6
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים		-
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)*		770.3
חובות לא מובטחים		61.3
מימון סיטונאי מובטח		0.0
דרישות נזילות נוספות, מזה:		247.7
תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות		129.4
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב		0.0
קווי אשראי ונזילות		99.7
מחויבויות מימון חוזיות אחרות		0.0
מחויבויות מימון מותנות אחרות		18.6
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		1,597.5
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)		-
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן		1,080.6
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים		131.2
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		1,394.8
סך ערך מתואם ⁽³⁾		2,026.9
458.4		
458%		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		
יחס כיסוי נזילות (%)		

- * הערכים מחושבים על בסיס ממוצע משוקלל של 55 תצפיות יומיות במהלך הרבעון.
- (1) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיר תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (2) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרימים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (3) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (א) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרימים נכנס ויוצא ו-(ב) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים וגרעון הפיקדונות. בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו, הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית. הבנק הרחיב את סל המוצרים המוצע למשקי בית ושיפר באופן משמעותי את יכולת הגיוס שלו מאפיק זה, בין היתר, על ידי גיוס פיקדונות באמצעות מבצעים ייעודיים למשקי הבית.

ניהול סיכון הנזילות וסיכון מימון [נדבך 3]

ממשל תאגידי של ניהול סיכונים הנזילות

דירקטוריון הבנק קבע את עקרונות ניהול הנזילות, את מדרג האחריות והסמכות ואת מערך ההתראות והטיפול בחריגות מהמגבלות שנקבעו. קביעת המגבלות האמורות מביאה בחשבון הן התרחשות צפויה של אירועים בבנק ובסביבתו העסקית והן את האפשרויות העומדות בפני הבנק לגבי גיוס מקורות חלופיים במקרה הצורך ואת העלויות של מקורות אלו. הערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקידים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים ולשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש.

הבנק הגדיר אינדיקטורים שמטרתן לעזור להנהלה לזיהוי מוקדם של עלייה בסיכון או ברמת הפגיעות של מצב הנזילות או בצרכי הנזילות. אינדיקטורים אמורים לזהות מגמות שליליות ולגרום להנהלה לערוך תהליך של הערכת מצב ונקיטת פעולות לצמצום הסיכון. האינדיקטורים כוללים מדדים כמותיים ומדדים איכותיים. כמו כן האינדיקטורים כוללים מדדים מאקרו כלכליים המשמשים לזיהוי פוטנציאל של משבר מערכתי ונתוני מיקרו של הבנק לזיהוי פוטנציאל של משבר נזילות. לכל אינדיקטור הוגדרו שלושה טווחי נתונים ירוק (רגיל) / צהוב (החמרה קלה) / כתום (החמרה בינונית).

חשוב לציין, שמטרת האינדיקטורים אינה להחליף את שיקול הדעת של המנהלים בבנק, אלא הם מהווים כלי עזר להערכת מצב הנזילות של הבנק. מנהל החטיבה הפיננסית או לחילופין מנהל חטיבת הסיכונים אחראים לקבוע את מצב הכוונות של הבנק. באם יוחלט על קביעת מצב כוונות נמוך מאשר מצב הכוונות שהיה מתקבל על פי האינדיקטורים, תדווח החלטה זו ונימוקה באופן מיידי למנכ"ל הבנק, ה-CRO וליו"ר הדירקטוריון. בנוסף יימסר דיווח על כך לוועדה הדירקטוריונית לניהול סיכונים ולדירקטוריון בשיבתן הקרובה.

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על 3 "מעגלי בקרה":

קו הגנה ראשון - יוצרי הסיכונים, אשר מהווים את הפונקציה העסקית המקבלת החלטות עסקיות הכרוכות בנטיית הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, מדובר בגורמים המנהלים את הנזילות באגף שוק ההון והמט"ח. יש לציין כי ביחס לסיכון הנזילות, כל האורגנים הצורכים נזילות הינם בעצם, יוצרי סיכונים.

קו הגנה שני - גורמי הבקרה במסגרת חטיבת הסיכונים, אשר הינם בלתי תלויים ביוצרי הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, המעגל השני כולל את המחלקה לניהול סיכונים, הבוחנת את מצב הנזילות באמצעות באופן בלתי תלוי.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית.

שימוש במבחני קיצון

הבנק נערך לתחום תרחישי קיצון בנושא נזילות בשני מישורים: 1) שמירה על כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון 2) קביעת תכניות להתמודדות עם תרחישי קיצון.

הוודא שיש לבנק כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון מתבצע באמצעות יחס נזילות המזערי תחת תרחישי הקיצון השונים, כפי שהוצג לעיל. בנוסף באמצעות מגבלת "מינימום כסף חם" הבנק מוודא שיש כסף זמין בקופה (או בבנק שניתן למשיכה תוך יום) ובתיקי נוסטרו עודפי נזילות (הניתנים למימוש מיידי), כנגד כל המקורות שהוגדרו ככסף חם

תיאור כללי של תכניות מימון בשעת חירום

תכנית חירום לטיפול במשבר נזילות מהווה ריכוז של קווי מדיניות, נהלים ותכניות פעולה שנועדו להגיב לשיבושים חמורים ביכולתו של הבנק לממן את כל או חלק מפעילויותיו במועד ובעלות סבירה.

מוסדות פיננסיים משמשים כ"מתווכי נזילות" בתוך המערכת הכלכלית. משום כך, הם אינם יכולים לעולם להימנע מסיכון נזילות, מאחר ועצם פעילותם הפיננסית גורמת לו. כמו כן, סיכון זה קשה לגידור מאחר והבנק אינו יכול להרשות לעצמו להחזיק באופן קבוע יתרות נזילות שיבטיחו הישרדות בעת משבר נזילות קשה או ארוך. מטרתה של תכנית המגירה הינה להגדיר את האמצעים האופטימליים לזיהוי מוקדם של משברי נזילות- אינדיקטורים, וכן את הכלים האופטימליים לניהול משברים אלו. האינדיקטורים

מאפשרים לבנק לקבל התראות על שינויים לרעה במצב הנזילות (פנימיים או חיצוניים) ולהגיב על כל שינוי במהירות האפשרית. חשיבותם נובעת מהעובדה שפעולות לגיוס מקורות שאפשריות בד"כ בשלבים מוקדמים אינן אפשריות כלל בשלבים מתקדמים של משבר. הכלים המיועדים להתמודדות עם משבר נזילות נקבעים בהתאם לגורמים לו ומשכו.

מטרות התוכנית הם כדלהלן:

- שיפור מהירות התגובה בזמן משבר
- שיפור איכות התגובה בזמן משבר
- הגדרת מצב חירום (כולל דרגות שונות)
- חלוקת אחריות ברורה
- הסדרת הדיווח
- הסדרת דרכי התקשורת הפנימיים
- מיפוי מקורות מימון

טבלה מספר 34 - מלאי נכסים נזילים
[EDTF]

ממוצע ל- 3 חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2017	מזומנים רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובות נזילות ניירות ערך רמה 1 ⁽¹⁾ ניירות ערך רמה 2 א ניירות ערך רמה 2 ב
במיליוני ש"ח			
197.5	201.0		
1,447.9	2,054.5		
690.9	731.8		
-	-		
-	-		
2,336.3	2,987.3		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה

ממוצע ל- 3 חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2016	מזומנים רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובות נזילות ניירות ערך רמה 1 ⁽¹⁾ ניירות ערך רמה 2 א ניירות ערך רמה 2 ב
במיליוני ש"ח			
155.2	164.1		
933.0	1,368.6		
938.7	897.0		
-	-		
-	-		
2,026.9	2,429.7		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה

(1) בניכוי ניירות ערך רמה 1 שנמכרו בחסר.

מרבית יתרות הנזילות של הבנק הינם בש"ח, זאת בהתאמה לנפחי הפעילות הגדולים במטבע זה. לבנק יכולת גיוס מוכחת בש"ח וכן נגישות גבוהה לשוק ההון המקומי אשר מאפשרים גמישות רבה בגיוס מקורות וכן התאמה של רמות נזילות בהתאם להתפתחות העסקית של הבנק.

יתרות הנזילות הנקובות במט"ח הינם פיקדונות אשר מופקדים בבנקים מסחריים, בבנק ישראל ובניירות ערך ממשלתיים.

מרבית הנכסים הנזילים של הבנק נשענים על תיק הנוסטרו. מניתוח תיק זה, לאורך זמן, ניתן לראות כי הבנק שומר על שיעור אג"ח ממשלתי גבוה מסך התיק. הסתמכות זו, על אגרות חוב ממשלתיות, מבטיחה לבנק רמת נזילות גבוהה ויכולת נזילות נאותה, גם במקרה של לחצי נזילות בסביבה העסקית. גם גודלו האבסולוטי של התיק ופיזורו באג"ח שונות מאפשר, ברמת ודאות גבוהה, לממשו מבלי להשפיע השפעה חריגה על המחירים בשווקים.

יחס מימון יציב (NSFR)

בנוסף הבנק עוקב אחר נזילות ארוכת הטווח באמצעות מודל יחס מימון יציב בהתאם לעקרונות מודל ה-NSFR (Net Stable Funding Ratio) בהוראות באזל III בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342. יחס המימון היציב עמד ביום 31 בדצמבר 2017 על 116%.

יחס קצר ארוך

מבנה המאזן של הבנק כולל שימושים ארוכים. כ- 74% מתיק האשראי הינו אשראי לדיור המאופיין בתקופות לפדיון ארוכות. מנגד, התקופה לפירעון של המקורות קצרה יותר. ליום הדוח פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות הכספיות על פי לוחות הסילוקין הינו כ-3 שנים. אולם, פער זה אינו לוקח בחשבון מרכיבים התנהגותיים כגון פירעונות מוקדמים ומח"מ אפקטיבי של המקורות, אשר מקטינים באופן מהותי את הסיכון.

כחלק מניהול הסיכון, מדיניות הבנק שמה דגש על גיוס מקורות ממשקי בית. כ-79% מפקדונות הציבור של הבנק הינם של אנשים פרטיים. וכ-54% מפקדונות הציבור הינם בסכום של עד 1 מ' ש"ח. הבנק מנהל את פער המח"מ בין הנכסים והתחייבויות שלו באופן שוטף, על-ידי מודלים ייעודיים לכימות היקף החשיפה. לצורך ניהול סיכון קצר ארוך קבע דירקטוריון הבנק מספר מגבלות, ביניהן: תקרה להיקפי גיוס נדרשים בשלוש השנים הקרובות, מגבלה על ההפסד המרבי בתרחיש של עליית מחיר הפיקדונות, רצפה ליחס פיקדונות ממשקי בית מסך הפקדונות וכדומה.

מידע נוסף - סיכון מימון [EDTF]

מקורות המימון של המערכת הבנקאית בשקלים ובמטבע חוץ הם בעיקר פיקדונות ממשקי בית, מחברות, מגופים מוסדיים, מבנקים בארץ ובחוץ לארץ ומגיוס חוב סחיר בשוק ההון.

המקורות כוללים בין השאר פיקדונות בכל מגזרי ההצמדה, הנושאים ריבית קבועה או משתנה, ומופקדים לתקופות שונות החל מיום ועד לשמונה עשרה שנים.

הבנק קבע לעצמו מדיניות ארוכת טווח של הרחבת גיוס המקורות, תוך שמירת משקל המקורות ממשקי בית מסה"כ פיקדונות הציבור, ושמירה על יכולת גיוס המקורות מלקוחות מוסדיים. גיוס פיקדונות לזמן ארוך נעשה בהתייחס להיקף ביצועי אשראי חדש לזמן ארוך. בנוסף, הבנק, באמצעות החברה הבת ירושלים מימון והנפקות, מגייס פיקדונות על פי צרכי הגיוס של הבנק וכתבי התחייבות נדחים על פי צרכי ההון שלו.

הנהלת הבנק קובעת יעדים ספציפיים לסניפים וליחידות המטה בכל תחומי הפעילות ומנהל מעקב שוטף אחר עמידתם ביעדים. הבנק פועל להשגת היעדים באמצעות גיוון סל המוצרים והתאמתו לצרכי הלקוחות והתנאים המשתנים בשוק. בנוסף, עורך הבנק מבצעים לציבור המפקידים באמצעות פרסום באמצעי התקשורת השונים ודיוור ישיר ללקוחות קיימים ופוטנציאליים. הבנק גם מציע שירות בנקאות במערכת סגורה המאפשר גיוס כספים מלקוחות כל הבנקים כמפורט להלן.

מעבר לאמור לעיל, הבנק רואה חשיבות בשימור הקשר ושיתוף פעולה עם לקוחות מוסדיים כחלק מניהול המקורות והנזילות באופן שוטף.

נכון למועד הדוח יתרת סך פקדונות הציבור של שלושת קבוצות המפקידים הגדולות עומד על כ- 493 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 528 מיליוני ש"ח לסוף שנת 2016.

טבלה מספר 35 - סוגי פיקדונות לפי סוג המפקיד על בסיס מאוחד:

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
		בישראל
		לפי דרישה
1,564.8	1,442.8	אינם נושאים ריבית
746.1	1,470.8	נושאים ריבית
2,310.9	2,913.6	סך הכל לפי דרישה
8,557.4	7,646.5	לזמן קצוב
10,868.3	10,560.1	סך הכל פיקדונות הציבור*
		מזה:
8,450.2	8,320.6	פיקדונות של אנשים פרטיים
1,005.2	727.4	פיקדונות של גופים מוסדיים
1,412.9	1,512.1	פיקדונות של תאגידים ואחרים

טבלה מספר 36 - פיקדונות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד:

31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2017	
במיליוני ש"ח		
5,773.6	5,740.6	עד 1
2,630.3	2,569.7	מעל 1 עד 5
319.4	300.7	מעל 5 עד 10
862.9	1,001.7	מעל 10 עד 50
394.6	133.3	מעל 50 עד 100
887.5	814.1	מעל 100
10,868.3	10,560.1	סך הכל

תקרת הפיקדון במיליוני ש"ח

הנכסים של הבנק מהווים משאב שעשוי לסייע לבנק להסיג מימון. הטבלה שלהלן מציגה נכסים פנויים ונכסים משועבדים של הבנק מכלל הנכסים במאזן הבנק:

טבלה מספר 37 - סיכום של נכסים משועבדים ולא משועבדים**

[EDTF]

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017		
לא משועבדים	משועבדים* במיליוני ש"ח	סך היתרה במאזן
2,644.0	15.0	2,659.0
682.7	175.6	858.3

מזומנים ופיקדונות בבנקים
סך כל ניירות הערך (שווי הוגן במאזן הבנק)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016		
לא משועבדים	משועבדים* במיליוני ש"ח	סך היתרה במאזן
2,502.9	19.1	2,522.0
1,121.1	313.4	1,434.5

מזומנים ופיקדונות בבנקים
סך כל ניירות הערך (שווי הוגן במאזן הבנק)

* כולל נכסים שמופקדים בעודף בחשבונות המשועבדים. רוב רובו של השעבוד הינו למסלקת המעו"ף והבורסה.
** הבנק כפוף למגבלות בנק ישראל בנוגע להיקף הנכסים משועבדים.

1. מדיניות תגמול לנושאי משרה (2016 – 2014)

ביום 20 ביולי 2014, אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק לשנים 2014-2016 לפי סעיף 267א לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות") ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 301A בעניין מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן: "הוראה 301A"). ביום 20 באוגוסט, 2015, אישרה האסיפה הכללית עדכון למדיניות התגמול הנ"ל (להלן: "מדיניות התגמול הקודמת לנושאי משרה").

ביום 13 באוגוסט, 2015, פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה 301A שעיקרה, כדלקמן: (א) הוראות לעניין השבת תגמולים משתנים ששולמו לעובד מרכזי; (ב) הוראה לפיה תגמול יו"ר הדירקטוריון וחברי הדירקטוריון האחרים יהיה תגמול קבוע בלבד. עדכון זה חל על מדיניות תגמול לנושאי משרה הנ"ל, בהתאם להוראות המעבר הקבועות בו (להלן: "התיקון להוראה 301A").

בעקבות אישורו של חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים") והשלכותיו הצפויות על גובה התגמול בתאגידים בנקאיים והרכבו, ביום 29 לספטמבר, 2016, פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה 301A שעיקרה כדלקמן: (א) קבוצת העובדים המרכזיים המינימאלית צומצמה; (ב) אימוץ השינוי שנערך בתוספת הראשונה א' לחוק החברות (חלק ב') בצו החברות (שינוי התוספת הראשונה א' לחוק), התשע"ו-2016 לגבי המנכ"ל, והחלתו גם על יתר העובדים המרכזיים; (3) העלאת רף התגמול המשתנה הפטור מדרישת הדחייה.

מדיניות התגמול הקודמת לנושאי משרה חלה על נושאי משרה כהגדרת המונח בחוק החברות, וכוללת את הדירקטורים, לרבות יו"ר הדירקטוריון, וכן את המנכ"ל, חברי הנהלה ונושאי משרה שאינם חברי הנהלה; מדיניות התגמול הקודמת לנושאי המשרה דנה בתנאי התגמול של נושאי משרה, הכולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה, תנאי פרישה, ביטוח ושיפוי והיא חלה מיום 1 בינואר 2014 למשך תקופה של שלוש שנים (2014-2016), כמפורט בדוח השנתי של הבנק לשנת 2016.

החל מיום 1 בינואר, 2017, חלה מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה לשנים 2017-2019, כמפורט להלן.

2. מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה (2016 – 2014)

ביום 1 ביולי 2014, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת וועדת תגמול, עקרונות למדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה בהתאמה להוראה 301A. מסמך מדיניות מפורט על בסיס העקרונות הנ"ל אושר על ידי דירקטוריון הבנק ביום 11 בנובמבר, 2014, לאחר המלצת וועדת תגמול. ביום 31 במרץ, 2015, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת וועדת תגמול, עדכון למסמך המדיניות כאמור (להלן: "מדיניות התגמול הקודמת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה").

מדיניות התגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה גם על עובדים מרכזיים כהגדרת המונח בהוראה 301A שאינם נושאי משרה (להלן: "עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה"). המדיניות דנה בתנאי התגמול של עובדי הבנק ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, כולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים) ותגמול משתנה, ותנאי פרישה, כמפורט בדוח השנתי של הבנק לשנת 2016.

יצוין, כי התיקון להוראה 301A מיום 13 באוגוסט 2015, כאמור לעיל חל על השבת תגמולים משתנים ששולמו לעובד מרכזי בהתאם ובכפוף להוראות המעבר שנקבעו בו.

מדיניות התגמול הקודמת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה מיום 1 בינואר 2014 למשך תקופה של שלוש שנים (2014-2016). החל מיום 1 בינואר, 2017, חלה מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לשנים 2017-2019, כמפורט להלן.

1. כללי:

1.1 מדיניות תגמול לנושאי משרה לשנים 2017-2019

ביום 21 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק לשנים 2017-2019 (לעיל ולהלן: "מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה"), בהתאם לסעיף 267א ו-267ב לחוק החברות, להוראה 301A ולהוראות חוק התגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים.

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה חלה על נושאי משרה כהגדרת המונח בחוק החברות, וכוללת את הדירקטורים, לרבות יו"ר הדירקטוריון, וכן את המנכ"ל, חברי הנהלה ונושאי משרה שאינם חברי הנהלה; למען הסדר הטוב יובהר כי המונח "נושא המשרה" להלן לא יכול את חברי דירקטוריון הבנק, למעט יו"ר הדירקטוריון, אשר ייחשב כנושא משרה לצורך מדיניות התגמול לנושאי משרה.

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי המשרה דנה בתנאי התגמול של נושאי משרה, הכולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה, תנאי פרישה, ביטוח ושיפוי והיא חלה מיום 1 בינואר 2017 למשך תקופה של שלוש שנים (2017-2019). מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לשנים 2017-2019

ביום 27 באוקטובר, 2016, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת וועדת תגמול, מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה בהתאמה להוראה 301A (לעיל ולהלן: "מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה")

המדיניות דנה בתנאי התגמול של עובדי הבנק ועובדים מרכזיים שאינם נושא משרה, כולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים) ותגמול משתנה, ותנאי פרישה והיא חלה מיום 1 בינואר 2017 למשך תקופה של שלוש שנים (2017-2019).

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה ומדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, יקראו להלן ביחד: "מסמכי מדיניות התגמול הקיימים".

יצוין, כי על פי מסמכי מדיניות התגמול הקיימים דירקטוריון הבנק, יבחן מעת לעת, בין היתר, באמצעות ועדת התגמול את מסמכי מדיניות התגמול הקיימים ואת הצורך בהתאמתם לקבוע בחוק החברות, לעניין נושאי משרה, ולהוראה 301A ויודא שהסמכי התגמול הקיימים ומנגנון התגמול מיושמים על פי המדיניות והנהלים באופן הולם. בכלל זה, יודא הדירקטוריון כי תמריצי התגמול שנקבעו במסמכי מדיניות התגמול הקיימים אינם מעודדים חריגה ממגבלות הסיכון של הבנק וממדיניות ההון של הבנק. בנוסף, ועדת התגמול תוודא, אחת לשנה, ביצוע בדיקה של מנגנון התגמול ותפעולו אשר תיבחן, בין היתר, עמידת מנגנון התגמול במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון.

2. הגופים המפקחים על התגמול בבנק

2.1 למועד דוח זה, ועדת הביקורת המשמשת גם כוועדת התגמול של הדירקטוריון הנה הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול בבנק ותפקידיה לעניין זה הן כמוגדר וכמפורט בחוק החברות, בהוראה 301A, ובמסמכי מדיניות התגמול. הרכב ועדת הביקורת של הבנק המשמשת כאמור גם כוועדת תגמול כולל את חברי הדירקטוריון הבאים: ש. אשל (יו"ר) (דח"צ), י. אורבך (דח"צ), ר. ארד (דח"צ), ר. הרמלך (דירקטור), א. סובל (דירקטורית חיצונית לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 ודירקטורית בלתי תלויה לפי חוק החברות) (מטעמי נוחות, ועדת ביקורת בתפקידה כוועדת תגמול תקרא להלן: "ועדת תגמול").

ועדת התגמול והדירקטוריון הסתייעו בייעוץ משפטי של משרד עורכי הדין יהודה רוזה ושות' ושל עו"ד רונית יפה אשר סייעו בסקירת ההוראות הרלוונטיות מהוראות הפיקוח על הבנקים, וחוק החברות ובגיבוי מסמכי מדיניות התגמול הקיימים. מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה חלה גם על הדירקטורים בבנק (למועד אישור דוח זה, מכהנים בבנק עשרה דירקטורים, לרבות יו"ר הדירקטוריון) ונושאי משרה אחרים שאינם דירקטורים (למועד אישור דוח זה, מכהנים אחד עשר נושאי משרה בבנק שאינם דירקטורים, לרבות המנכ"ל).

2.2 מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה, למועד אישור דוח זה, גם על שתי עובדות מרכזיות שאינן נושאות משרה בהתאם לחוק החברות, כמפורט מטה. נושאי המשרה הבכירה בבנק, כהגדרת המונח בהוראה 301A, כוללים את בעלי התפקידים המנויים במונח זה בהוראה הנ"ל; למועד דוח זה, כל בעלי התפקידים המנויים

בהגדרה זו הנם גם נושאי משרה על פי חוק החברות ולכן חלה עליהם מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה, למעט בעלות התפקידים הבאים שהנן נושאות משרה בכירה כהגדרת המונח בהוראה 301A אך אינן נושאות משרה לפי חוק החברות, כדלקמן: (א) קצינת הציות ואחריות מניעת איסור הלבנת הון (ב) מנהלת מחלקת משאבי אנוש.

למעט נושאות המשרה הבכירה כהגדרת המונח בהוראה 301A כאמור לעיל שכאמור, אינן נושאות משרה בהתאם לחוק החברות, לא סווגו בבנק עובדים נוספים כעובדים מרכזיים; זאת בהתאם להוראות נב"ת 301 A. כמו כן, ובהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת ועדת התגמול, ולאחר שנבחנה פעילותם של בעלי תפקידים שונים בבנק, לא נמצאו בעלי תפקידים אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק או קבוצות של עובדים הכפופות לאותם הסדרי תגמולים ואשר עשויות, במצטבר, לחשוף את הבנק לסיכון מהותי, אפילו אם כל אחד מהעובדים בנפרד לא יחשוף את הבנק לסיכון מהותי. בשנת 2015, ובהתאם להחלטת הדירקטוריון, נדון הנושא שוב בוועדה לניהול סיכונים ולאחר שהוועדה בחנה את פעילותם של בעלי תפקידים שונים בבנק, חזרה ואישרה הוועדה את החלטת הדירקטוריון משנת 2014 דלעיל, ולפיה לא נמצאו בעלי תפקידים אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק.

3. תכנון ומבנה תהליכי התגמול

3.1 מאפייני ויעדי מסמכי מדיניות התגמול הקיימים:

(א) מטרת מסמכי מדיניות התגמול הקיימים הינה, בין היתר, לקבוע כללים לאופן תגמול נושאי המשרה והעובדים המרכזיים שאינם נושאי המשרה בבנק המותאמים לתוכניות האסטרטגיות של הבנק, תכניות העבודה של הבנק, עמידה ביעדים הפיננסיים האסטרטגיים של הבנק הנקבעים מעת לעת בדיוני האסטרטגיה של הבנק, רווחיות הבנק ותנאי השוק בראייה ארוכת טווח וזאת תוך התחשבות ואיזון ראויים בין הרצון ליצור תמריצים ראויים להשגת יעדי הבנק בטווח הקצר והארוך והגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו.

מסמכי מדיניות התגמול הקיימים נערכו בהתחשב בשיקולים כלל ארגונים כגון, עלויות התגמול בכללותן, ובפערי התגמול הרצויים בין הדרגים השונים בבנק, שיפור יחסי היעילות בבנק תוך מתן דגש על מיתון העלויות הקבועות בבנק, גודלו של הבנק והיקף פעילותו לבין הרצון להבטיח עמידה במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק.

(ב) רכיבי התגמול המפורטים במסמכי מדיניות התגמול הקיימים כוללים:

- **תגמול קבוע** - רכיב זה נועד לתגמל את נושאי המשרה, העובדים והעובדים המרכזיים עבור הזמן המושקע על ידם בביצוע תפקידם ולשמרם לאור כישוריהם, הידע והמומחיות שלהם, התואמים את צרכי הבנק וכן לאפשר גיוס כוח אדם איכותי לבנק; רמת השכר תקבע, על ידי האורגנים המוסמכים בבנק, תוך התחשבות בהשכלה, כישורים, מומחיות, ניסיון מקצועי הישגים, תפקיד, תחומי אחריות והסכמי שכר קודמים שנחתמו והיחס בין תנאי כהונה אלה לתנאי כהונה והעסקה של שאר עובדי הבנק.
- רכיבי התגמול הקבוע כוללים: פרמטרים לקביעת המשכורת החודשית של עובדים, עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ונושאי המשרה וכן קביעת תקרת המשכורת החודשית של היו"ר (בהתאם להיקף המשרה) והמנכ"ל; פירוט התנאים הנלווים; תשלום שנתי קבוע למנכ"ל ולחברי הנהלה על פי החלטת ועדת התגמול והדירקטוריון אשר יהיו רשאים להעניק תשלום בגובה של עד משכורת חודשית אחת, לאחר תקופת כהונה של 4 שנות עבודה לפחות כמנכ"ל ו/או חבר הנהלה בבנק; מענק חתימה במקרים מיוחדים, המצדיקים זאת, לנושא משרה חדש בבנק המוגבל לשנת העבודה הראשונה בגובה של עד שתי משכורות חודשיות.
- **תגמול משתנה** - התגמול המשתנה נועד בין היתר לעודד ולהגביר את המוטיבציה של העובדים, עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ונושאי המשרה לפעול למען השגת מטרות הבנק ויעדיו, בראייה ארוכת טווח, תוך יצירת זהות אינטרסים בינם לבין הבנק ובעלי מניותיו ותוך עמידה במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. התגמול המשתנה מורכב ממענק שנתי משתנה ומהענקת מענקים מיוחדים. ככלל, המענק השנתי המשתנה יתבסס על סל מדדים המורכב מעמידה ביעדים האישיים, ביצועי היחידה בבנק עליו נמנה נושא המשרה וביצועי הבנק בכללותו וכמפורט בסעיף 5.3 להלן במדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה נקבעה תקרת מענק השנתי משתנה לכל אחד מהבאים: למנכ"ל, לחברי הנהלה, ולנושאי המשרה שאינם חברי הנהלה.
- **תשלומים בגין סיום העסקה** – במקרה של פיטורים של נושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה הם יהיו זכאים לשיעור של 100% פיצויי פיטורים, אלא אם כן, הסכם ההעסקה של נושא המשרה או העובדים

המרכזיים שאינם נושאי משרה כוללים הוראה לפיה חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 ובמקרה זה תחול הוראה זו. תקופת הודעה מוקדמת – על פי מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה: יו"ר- עד 3 חודשים, מנכ"ל- עד 6 חודשים, נושא משרה - עד 3 חודשים; מענק הסתגלות בתנאים הקבועים במסמכי המדיניות: יו"ר- עד 3 משכורות חודשיות, מנכ"ל- עד 6 משכורות חודשיות, נושא משרה עד 3 משכורות חודשיות.

- בהתאם להוראה 301A תגמולים בגין סיום העסקה מעבר לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק, ייקחו בחשבון את הביצועים בפועל על פני זמן וסיבת סיום ההעסקה ויסווגו בהתאם כתגמול משתנה ויהיו כפופים להסדרי דחיית תשלומים מעבר למועד העזיבה על פני תקופה מינימאלית שלא תפחת מ-3 שנים. על פי מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה נקבע כי מענק הסתגלות עד לגובה של 3 משכורות חודשיות יסווג כתגמול קבוע.
- במסמכי מדיניות התגמול הקיימים נקבעה האפשרות, מטעמים מיוחדים, להפחית את התגמול המשתנה עפ"י שיקול דעת הדירקטוריון לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול.

- במסמכי מדיניות התגמול הקיימים נקבעה התניה שלפיה עובד ו/או עובד מרכזי שאינו נושא משרה ונושא המשרה יחזיר לבנק, בתנאים המפורטים במדיניות, סכומים ששולמו לו כחלק מתנאי הכהונה והעסקה, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק. כמו כן, הוספה התניה כי כל תגמול משתנה יוענק וישולם בכפוף להתניה שהינו בר השבה בהתקיימותם של קריטריונים מוגדרים הקבועים במסמכי מדיניות התגמול הקיימים. בהתייחס לעובדים ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה תקופת ההשבה תהיה קצובה ל-5 שנים ממועד הענקת התגמול המשתנה. לגבי עובדים מרכזיים שהינם נושאי משרה כהגדרתם בחוק החברות, תוארך תקופת ההשבה בשנתיים נוספות בהתקיים התנאים הקבועים בהוראה. דירקטוריון הבנק לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, יהיה רשאי להאריך את תקופת ההשבה, מעבר לשנתיים הנוספות, ככל שהחקירה הרלוונטית טרם הסתיימה וטרם התבררה מידת אחריותו של נושא המשרה.

3.2 הבנק מבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים, באופן הבא: בהתייחס לנושאי משרה הנמנים על פונקציית הבקרה והדיווח, הכוללים, בין היתר, נושאי משרה העוסקים בסיכונים ובציות, נקבע כי היחס בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע יטה יותר לטובת התגמול הקבוע בהשוואה ליחס זה אצל מי שאינם נמנים על פונקציית הבקרה והדיווח.

4. תיאור הדרכים בהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול:

4.1 הסיכונים העיקריים אותם הבנק מביא בחשבון בעת יישום מדדי תגמול (remuneration measures) הנם אלה הקבועים במסמך "התיאבון לסיכון" של הבנק הכוללים סיכוני אשראי, סיכונים פיננסיים, סיכונים תפעוליים וסיכוני ציות והלבנת הון.

4.2 במטרה ליצור מבנה תמריצים מאוזן ולמנוע נטילת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון נקבעו, במסמכי מדיניות התגמול הקיימים, מספר דרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול, כמפורט להלן:

(א) נקבעה תקרת תקציב למענק השנתי לכל אחד מנושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה באופן אישי; כמו כן, נקבעה תקרה לכלל נושאי המשרה ותקרה לכלל העובדים (שאינם עובדי נוסטרו) והעובדים המרכזיים.

(ב) בהתאם להוראה A301 נקבעו יחסים בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע, כך שבכל מקרה התגמול המשתנה לנושא המשרה ולעובד מרכזי שאינו נושא משרה לא יעלה על 100% מעלות השכר עבור כל נושא משרה.

(ג) בהתאם למסמכי מדיניות התגמול הקיימים, עמידה ביעדים האישיים שיקבעו לנושאי המשרה יכללו בין היתר בחינה של עמידה בתאבון הסיכון של הבנק כפי שיקבע על ידי הדירקטוריון, עמידה במדדי סיכון של הבנק לרבות ציות לחוקים ולהוראות רגולטוריות ועמידה במדד סיכון להלבנת הון וסיכונים תפעוליים.

כמו כן, דירקטוריון הבנק, יבחן מעת לעת, בין היתר, באמצעות ועדת התגמול, את מסמכי מדיניות התגמול הקיימים ואת הצורך בהתאמתם לקבוע בחוק החברות לעניין נושאי משרה וכן הוראה A301 ויודא שהסמכי התגמול הקיימים ומנגנון התגמול מיושמים על פי מסמכי המדיניות והנהלים באופן הולם. כמו כן, יודא הדירקטוריון שהתגמולים בפועל על פי מסמכי מדיניות התגמול הקיימים, מדדי הסיכון ותוצאות מדדי הסיכון עקביים עם המנגנון המתוכנן, ויבצע בהם התאמות על פי הצורך. בכלל זה, יודא הדירקטוריון כי תמריצי התגמול שנקבעו במסמכי מדיניות התגמול הקיימים אינם מעודדים חריגה ממגבלות תיאבון הסיכון של הבנק וממדיניות ההון של הבנק.

4.3 הדרכים בהן מובאים הסיכונים בחשבון בעת קביעת התגמול המשתנה הן מעצם קביעת התקרות השונות לגובה התגמול

המקסימאלי; כמו כן, מובאים הסיכונים בחשבון בדרך של הפחתת התגמול במקרים של אי עמידה במדדי הסיכון.

5. הקשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול:

5.1 מדדי הביצוע העיקריים עבור הבנק ומדדי הביצוע האישיים הנם, כדלקמן:

(א) תשלום המענק השנתי המשתנה מותנה בעמידה בשני תנאי סף מצטברים:

- עמידה בשיעורי תשואה כדלקמן: שנת 2017- 7.8%; שנת 2018- 8.25%; שנת 2019- 8.25% (להלן: "שיעור תשואה מינימאלי")

- עמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בשנת המענק ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון.

"שיעור תשואה" משמעו- רווח כולל כמדוח בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ביחס להון עצמי ממוצע כהגדרתו בהוראות המפקח על הבנקים- הוראות הדיווח לציבור, הוראה מס' 620. בחישוב שיעור תשואה ינוטרלו רווחים/הפסדים שמקורם באירועים חד פעמיים (רווחים/הפסדים פיננסיים דוגמת נוסטרו לא ייחשבו לחד פעמיים) וכן רווחי/הפסדי הון בהתאם לשיקול דעתו של הדירקטוריון. למען הסר ספק, הרווח הכולל יהיה לאחר קיזוז של הוצאות בגין תשלום מענק למנכ"ל, לנושאי המשרה ולעובדים ולרבות לעובדים המרכזיים ולאחר לקיחה בחשבון של ההוצאות בגין האופציות לנושאי משרה (ולכל גורם אחר, אם וככל שקיימים או שיהיו), כפי שאלו רשומים או יירשמו בספרי הבנק. נטרול רווחים/הפסדים שמקורם באירועים חד פעמיים, רווחי/הפסדי ההון ינוטרלו בהתאם לשיקול דעתו של הדירקטוריון.

ככלל, המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יתבסס על הענקת תגמול של עד שלוש משכורות חודשיות על פי שיקול דעת אשר יהיה מבוסס, בין היתר, על שילוב של הביצועים הבאים: ביצועי נושא המשרה, ביצועי היחידה בבנק שאליו נושא המשרה משתייך וביצועי הבנק בכללותו. בנוסף, יהיו ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק לנושאי המשרה מענק משתנה נוסף מעבר ל-3 המשכורות החודשיות האמורות עד לתקרת המענק השנתי שנקבע לנושא המשרה, על פי פרמטרים מדידים אשר יקבעו בסמוך לתחילת כל שנת מענק כאשר במדדים אלו יכללו יעדים שונים.

5.2 הדרך בה סכומים בגין תגמול אישי קשורים לביצועים של הבנק בכללותו הנה על ידי קביעת תנאי הסף לתשלום המענק המשתנה וגובהו המקסימאלי של המענק שניתן להעניק; גובה התגמול האישי נקבע על פי עמידה ביעדים אישיים שנקבעו מראש ויעדים מדידים.

5.3 התגמול המשתנה שיוענק לנושאי המשרה (למעט יו"ר) הינו בהלימה לעמידתם ביעדים שנקבעו להם הקשורים לביצועי התאגיד ולביצועיו האישיים של נושא המשרה, כדלקמן:

(א) מנכ"ל:

- הענקה של עד 3 משכורות חודשיות על פי שיקול דעת אשר, יהיה מבוסס, בין היתר, על שילוב של ביצועי המנכ"ל וביצועי הבנק בכללותו.

- בנוסף, ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להעניק למנכ"ל מענק שנתי משתנה נוסף, מעבר ל-3 המשכורות לעיל עד לתקרת המענק השנתי המשתנה על פי פרמטרים מדידים אשר יקבעו בסמוך לתחילת כל שנת מענק על ידי הדירקטוריון לאחר אישור ועדת התגמול ובכפוף למגבלות ולכללים הקבועים בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים הפיננסיים.

(ב) נושאי משרה:

- הענקה של עד 3 משכורות חודשיות על פי שיקול דעת אשר, יהיה מבוסס, בין היתר, על שילוב של ביצועי נושאי המשרה, ביצועי היחידה בבנק שאליו משתייך נושא המשרה וביצועי הבנק בכללותו.

- בנוסף, ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להעניק לנושא המשרה מענק שנתי משתנה נוסף, מעבר ל-3 המשכורות לעיל עד לתקרת המענק השנתי המשתנה על פי פרמטרים מדידים אשר יקבעו בסמוך לתחילת כל שנת מענק על ידי הדירקטוריון לאחר אישור ועדת התגמול ובכפוף למגבלות ולכללים הקבועים בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים הפיננסיים.

5.4 מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה כוללת אפשרות להעניק מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה (למעט מנכ"ל)

ויו"ר) בשנה בה שיעור התשואה בפועל נמוך משיעור התשואה המינימאלי אך לא פחות משיעור תשואה של 6% ובכפוף לעמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי ההון. היקף המענק הכולל כאמור לעיל מוגבל לסכום לא מהותי שלא יעלה על 150,000 ש"ח תוך קביעת תקרה של עד משכורת אחת לנושא משרה.

5.5 מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה מאפשרת להעניק בonus מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים באופן הבא (בתחילת כל שנה על המנכ"ל יהיה להציג לאישור ועדת התגמול את העקרונות לחלוקת בonus המצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים):

מנכ"ל הבנק יהיה רשאי להעניק בonus מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים בסכום שלא יעלה על 1,150,000 ₪ בתנאים הבאים:

(א) עד 40% מסכום הבonus יחולק לאורך שנת המענק על פי יעדים שיקבעו על ידי המנכ"ל במטרה להניע את העובדים להצטיינות, בכפוף לעמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון.

(ב) יתרת סכום בonus המצטיינים תחולק אך ורק במקרה בו לא חולק תגמול שנתי משתנה מאחר והבנק לא עמד בתנאי הסף בכפוף לתנאים הבאים: שיעור תשואה שנתי באותה שנת מענק לא פחת משיעור תשואה של 6%; עמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בשנת המענק ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון; חלוקת יתרת סכום המענק תחולק לעד 20% מהעובדים והעובדים המרכזיים שאינם עובדי דילרים ו/או עובדי נוסטרו; המענק יחולק עד למשכורת חודשית אחת לעובד ולרבות לעובד מרכזי ולא יותר מ- 20,000 ₪ לעובד ולרבות לעובד מרכזי.

5.6 על אף האמור בסעיף 5.5 (א) (ב) לעיל ולמען הסדר הטוב יובהר, כי בשנת 2017, לאור הפריקטים המשמעותיים שאותם קידם הבנק במהלך השנה אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון העברה חד פעמית של 300 אלפי ₪ מסעיף 5.5 (א) לסעיף 5.5 (ב) לעיל בכדי לחלק לעובדים מצטיינים (לא כולל עובדים מרכזיים) לשנת 2017, גם אם הבנק לא יעמוד בתנאי הסף המזכה בחלוקת יתרת בonus למצטיינים (עמידה בשיעור תשואה של 6%) אך יעמוד ביתר התנאים לחלוקת יתרת בonus מצטיינים.

6. הדרכים בהן הבנק מתאים את התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

6.1 במסמכי מדיניות התגמול הקיימים נקבע הסדר לפריסת התגמול המשתנה, הסדר המחזק את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים ארוכי טווח, ולפיו תשלום המענק המשתנה, כולל הסדר לפיו ככל שהתגמול המשתנה שהוענק לנושא המשרה אינו עולה על 40% מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה, הפריסה והדחייה של התגמול המשתנה תהיה כדלקמן: 40% ממנו יידחה ויפרס על פני שנתיים בקו ישר ותשלומו של כל תשלום יותנה בעמידה בשיעור תשואה של 6% ומעלה לגבי השנה בה אמור להשתלם התשלום ובכך שלא יהיה במתן אותו חלק מהתגמול המשתנה הנדחה כדי לפגוע ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על בנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון. ובשנה מסוימת שיעור התשואה יהיה נמוך מ- 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון אזי התשלום הנדחה לא ישולם וידחה לשנה הבאה (להלן: "מועד התשלום המעודכן"). במקרה בו שיעור התשואה בדוחות הכספיים המתפרסמים בסמוך לפני מועד התשלום המעודכן יהיה נמוך משיעור תשואה של 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון, אותו חלק מהמענק המשתנה הנדחה יבוטל ונושא המשרה לא יהיה זכאי לקבלו.

6.2 ככל שהתגמול המשתנה שהוענק לנושא המשרה עלה על 40% מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה, הפריסה והדחייה של התגמול המשתנה יהיה כדלקמן: 50% מהתגמול המשתנה יידחה ויפרס על פני שלוש שנים בקו ישר ותשלומו של כל תשלום יותנה בעמידה בשיעור תשואה של 6% ומעלה לגבי השנה בה אמור להשתלם התשלום ובכך שלא יהיה במתן אותו חלק מהתגמול המשתנה הנדחה כדי לפגוע ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על בנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון. היה ובשנה מסוימת שיעור התשואה יהיה נמוך מ- 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון אזי התשלום הנדחה לא ישולם וידחה לשנה הבאה (להלן: "מועד התשלום המעודכן"). במקרה בו שיעור התשואה בדוחות הכספיים המתפרסמים

בסמוך לפני מועד התשלום המעודכן יהיה נמוך משיעור תשואה של 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון, אותו חלק מהמענק המשתנה הנדחה יבוטל ונושא המשרה לא יהיה זכאי לקבלו.

ההסדר חל על כלל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה. אלא אם כן, התגמול המשתנה שהוענק לנושא משרה ו/או עובד מרכזי שאינו נושא משרה בגין שנת המענק לא עלה על שישית (1/6) מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה ו/או עובד מרכזי שאינו נושא משרה באותה שנה ואז ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להחליט שאין צורך בדחיית תשלום כלשהו בגין אותו תגמול משתנה.

6.3 עוד נקבעה במסמכי מדיניות התגמול הקיימים התניה שלפיה נושא המשרה, עובד ועובד מרכזי שאינו נושא משרה, יחזיר לבנק, בתנאים המפורטים במדיניות, סכומים ששולמו לו כחלק מתנאי הכהונה והעסקה, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק (Claw back). כמו כן, הוספה התניה כי כל תגמול משתנה יוענק וישולם בכפוף להתניה שהינו בר השבה בהתקיימותם של קריטריונים מוגדרים הקבועים במסמכי מדיניות התגמול הקיימים. בהתייחס לעובדים ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה תקופת ההשבה תהיה קצובה ל- 5 שנים ממועד הענקת המענק המשתנה. לגבי עובדים מרכזיים שהינם נושאי משרה כהגדרתם בחוק החברות, תוארך תקופת ההשבה בשנתיים נוספות בהתקיים התנאים הקבועים בהוראה. דירקטוריון הבנק לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, יהיה רשאי להאריך את תקופת ההשבה, מעבר לשנתיים הנוספות, ככל שהחקירה הרלוונטית טרם הסתיימה וטרם התבררה מידת אחריותו של נושא המשרה.

7. צורות תגמול משתנה

7.1 בהתאם להוראה 301A, נקבעו יחסים בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע, כך שבכל מקרה התגמול המשתנה לנושא המשרה לא יעלה על 100% מעלות השכר עבור כל נושא משרה, בכפוף למפורט להלן ולמגבלות ולכללים הקבועים בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים.

7.2 התגמול המשתנה על פי מסמכי מדיניות התגמול הקיימים כולל תגמול בדרך של תשלום מזומן בלבד ואינו כולל מניות או מכשירים מבוססי מניות וצורות אחרות.

7.3 מעבר לתגמול המשתנה השנתי, כפי שפורט בהרחבה לעיל, מסמכי מדיניות התגמול הקיימים כוללים אפשרות להעניק מענקים מיוחדים כגון:

(א) מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה (למעט יו"ר ומנכ"ל) – ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה כאמור לעיל בשנה בה שיעור התשואה בפועל נמוך משיעור התשואה המינימאלי אך לא פחות משיעור תשואה של 6% ובכפוף לעמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי ההון. היקף המענק הכולל מוגבל לסכום לא מהותי שלא יעלה על 150,000 ש"ח תוך קביעת תקרה של עד משכורת אחת לנושא משרה.

(ב) בונוס מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים (בתחילת כל שנה על המנכ"ל יהיה להציג לאישור ועדת התגמול את העקרונות לחלוקת בונוס המצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים): מנכ"ל הבנק יהיה רשאי להעניק בונוס מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים בסכום שלא יעלה על 1,150,000 ₪ בתנאים כמפורט בסעיף 5.5. לעיל.

בשנת 2017 התכנסה ועדת התגמול 8 פעמים כאשר התגמול ששולם לחבריה במהלך השנה עמד על כ- 100,152 אלפי ₪ (כולל מע"מ).

טבלה מספר 38 - תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח

להלן פירוט של סכום התגמול של נושאי המשרה הבכירה בגין שנת הדיווח (באלפי ש"ח)

עובדים מרכזיים אחרים		נושאי המשרה הבכירה		שווי כולל של תגמול בגין שנת הדיווח
נדחה	לא נדחה	נדחה	לא נדחה	
-	976	-	13,439	תגמול קבוע - מבוסס מזומן
-	10	-	150	תגמול משתנה - מבוסס מזומן

עובדים מרכזיים אחרים		נושאי משרה בכירה		תיאור
סכום	מספר	סכום	מספר	
1 תגמול ששולם				
-	-	-	-	א. מספר העובדים שקיבלו תגמול משתנה במהלך שנת הדיווח
10	1	150	6	ב. מספר וסך הכל הבונוסים המובטחים שהוענקו במהלך שנת הדיווח
-	-	142	1	ג. מספר וסך הכל תשלומי הפיצויים ששולמו במהלך שנת הדיווח
2 תגמול נדחה				
-	-	140	1	א. סך הכל יתרת התגמול הנדחה שטרם שולם (במזומן)
-	-	-	-	ב. סך הכל תגמול נדחה ששולם בשנת הדיווח
-	-	140	1	ג. הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול נדחה והתגמול המוחזק, שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות.

לא הוענקו מענקים בעת חתימה ולא שולמו פיצויים במהלך שנת הדיווח. כמו כן בשנת הדיווח לא שולמו תגמולים נדחים. לפרטים בדבר תוכנית תגמול למנכ"ל וליו"ר [ראה ביאור 34 לדוחות הכספיים](#).

מונח	תיאור קצר
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
אינפלציה	מונח כלכלי המתאר תהליך של עלייה כללית ומתמשכת של רמת המחירים במדינה או בשוק מסוים
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אמצעי שליטה	על פי חוק בנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981, כל אחת מאלה: (1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר; (2) הזכות למנות דירקטור בתאגיד, ולעניין זה: (א) יראו את מי שמנה דירקטור בתאגיד כבעל הזכות למנותו; (ב) חזקה על תאגיד שנושא משרה בו נתמנה לדירקטור בתאגיד אחר, ועל מי ששולט באותו תאגיד, שהם בעלי הזכות למנותו; (3) הזכות להשתתף ברווחי התאגיד; (4) הזכות ליתרת נכסי התאגיד בעת חיסולו לאחר סילוק חביויותיו.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.
אשראי פגום	אשראי אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.
באזל II/III	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
גידור	עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה
הון עצמי רובד 1	הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299

מונח	תיאור קצר
הון רובד 2	<p>"מדירה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".</p> <p>שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible- CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושימורו למניות הבנק בקורות אירוע מכונן (point of non viability). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.</p>
	הון רגולטורי
הלוואה לדיור	<p>הלוואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק:</p> <p>(1) ההלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ;</p> <p>(2) ההלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח;</p> <p>(3) ההלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים;</p> <p>(4) ההלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1 ו-2.</p>
	הלוואה ממונפת
הסכמי CSA	<p>(1) אשראי שניתן למימון עסקה הונית</p> <p>(2) היחס בין סך החוב של הלווה ל-EBIDTA של הלווה עולה על שיעורים שקבע הבנק, בין היתר בהתחשב ברמות המקובלות בענף או במגזר ספציפי</p> <p>(3) לווה המאופיין ביחס גבוה של חוב לשווי נקי</p> <p>(4) רמת המינוף, לאחר המימון, כפי שהיא נמדדת באמצעות יחסי המינוף, גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף או מרמות היסטוריות</p>
הפרשה פרטנית	<p>הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמזעור סיכוני האשראי בפעילות זאת, על-ידי התחשבות יומית, לרוב המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.</p> <p>הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהווה בשיעור הריבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד ולסיווג החוב פגום, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת ע"י הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, ע"י יחידות ניהול סיכוני האשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.</p> <p>ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, ההפרשה הפרטנית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.</p>
	הפרשה קבוצתית
חברת דירוג	<p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.</p> <p>חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידיהן. בישראל פועלות שתי חברות דירוג – "מעלות" ו"מדורג".</p>
חח"ד - חשבון חוזר דביטורי	חשבון עובר ושב עסקי עם מסגרת אשראי.
חשיפות חוץ מאזניות	<p>חשיפות אלו נובעות ממחויבויות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר:</p>

מונח	תיאור קצר
	<p>- התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; - מסגרות אשראי לא מנוצלות; - התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; - התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. - ועוד. בדוחות הכספיים גילוי על התחייבויות חוץ מאזניות של הבנק באות לידי ביטוי במסגרת ביאור 31.</p>
יחס הלימות הון	<p>יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נקט הבנק במהלך הפעילות.</p>
יחס כיסוי נזילות	<p>יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.</p>
יחס מינוף	<p>מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוסס באחוזים.</p>
כתבי התחייבות נדחים	<p>כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.</p>
לווה	<p>בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיעה הבנק. לצורך בחינת חשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לוויים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".</p>
מגנ"א - מערכת גילוי נאות אלקטרוני	<p>מערכת מידע לקליטתם והפצתם דרך רשת האינטרנט, של מכלול הדיווחים הנדרשים מגופים הכפופים לפיקוחה של הרשות: תאגידים, מנהלי קרנות נאמנות, נאמנים, חברות יועצי השקעות, חברות לניהול תיקים וחתמים.</p>
מס"ב - מרכז הסליקה הבנקאי	<p>חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חיוכים וזיכויים אלקטרוניים</p>
מק"מ-מלווה קצר מועד	<p>נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא ריבית.</p>
משך חיים ממוצע (מח"מ)	<p>משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפידיון הסופי. ככל שמשך החיים הממוצע ארוך יותר שווי הוגן של המכשיר מושפע יותר משינויים בשיעורי הריבית ומגורמים כלכליים אחרים ולפיכך מסוכן יותר.</p>
נגזר	<p>נגזר הוא מכשיר פיננסי או חוזה אחר, בעל 3 מאפיינים: 1. שוויו משתנה בהתאם לשינוי בשיעור ריבית, במחיר פיננסי מוגדר, במחיר סחורה מוגדר, בדירוג אשראי או בבסיס דומה. 2. אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו הנמוכה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה לשינויים בגורמי שוק. 3. הוא מסולק במועד עתידי.</p>
נגזר אשראי	<p>חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.</p>
נדבך 1	<p>הקצאת הון מזערי כנגד סיכויי אשראי, סיכויי שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.</p>
נדבך 2	<p>מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital)</p>

מונח	תיאור קצר
נדבך 3	<p>המשימה (Adequacy Assessment Process) המערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים.</p> <p>משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.</p>
נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)	<p>נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחץ מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללות בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקן 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכונים תפעוליים. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.</p>
סיכון אשראי	<p>סיכון אשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם האשראי.</p>
סיכון אינפלציה	<p>הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.</p>
סיכון בסיס אחר	<p>חשיפה לשינוי של מחירים – כגון: מחירי מניות, אופציות וכד'.</p>
סיכון נזילות	<p>רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.</p>
סיכון מטבע	<p>רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.</p>
סיכון ריבית	<p>סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.</p>
סיכון שוק	<p>סיכון להפסד או לירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.</p>
סינדיקציה של הלוואה	<p>עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. עסקאות מסוג זה מבוצעות לעיתים קרובות כאשר קבוצות של מלווים ממנות יחד אותן הלוואות כך שהסכום שמועמד ללווה גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות. תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי לקוחות ויישוב יתרות.</p>
סליקה	
קבוצת לוויים	<p>הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לוויים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לוויים אחת.</p>
קווי הגנה	<p>ממשל ניהול הסיכונים, מסתמך על שלושה קווי הגנה: קו ראשון: הנהלות קווי העסקים; קו שני: פונקציית ניהול סיכונים, חשבונות, ייעוץ משפטי; קו שלישי: ביקורת פנימית.</p>
שווי הוגן	<p>ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מוצר לבין מוכר מוצר. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית:</p> <ul style="list-style-type: none"> - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;

מונח	תיאור קצר
	- רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.
שיעור המימון (LTV)	שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון ההלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.
ALM - Asset liability management	ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.
CCR - Counterparty Credit Risk	סיכון אשראי צד נגדי - מהווה תת סיכון של סיכון האשראי הכולל אליו חשוף הבנק, ומבטא את הסיכון שצד נגדי בעסקת חוזה פיננסי ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של העסקה ולא יעמוד בתשלומים הנדרשים על פי תנאי העסקה. סיכון אשראי של צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד ומשתנה לאורך חיי העסקה. ערך השוק של העסקה משתנה באופן רציף בהתאם לתנודות גורמי השוק העומדים בבסיסה, ויכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים בעסקה.
CRM - Credit Risk Mitigation	הפחתת סיכון אשראי - מקזזי סיכון המותרים לקיזוז עפ"י הוראות באזל II (בעיקר: ביטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.
CVA - Credit Valuation Adjustment	חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.
DVA - debt valuation adjustment	התאמות חשבונאיות בגין סיכון אשראי של הבנק שנכללו בשווי ההון של ההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.
ECAI - External Credit Assessment Institution	חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה היא ישות, שאינה סוכנות אשראי לייצוא (ECA), המנפיקה דירוגי אשראי חיצוניים ושהוכרה על ידי הפיקוח על הבנקים כמי שעמדה בדרישות הכשירות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי".
EDTF -Enhanced Disclosure Task Force	צוות משימה לשיפור הגילוי שהוקם על ידי ה-FSB. מטרת הגוף הינה לשפר את איכות הגילויים על הסיכונים, שיפור יכולת ההשוואה והשקיפות.
FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FSB -Financial Stability Board	גוף בינלאומי אשר מפקח על המערכת הפיננסית הבינלאומית. מטרתו, לקדם את היציבות במערכת הפיננסית.
ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
KPI – Key Performance Indicator	מטרה עסקית רצויה המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים נגזרת מהמגבלות של התיאבון לסיכון.
RTGS – Real Time Gross Settlement	מערכת תשלומים לסליקה מיידית וסופית של תנועות כספיות בין בנקים לגורמים עסקיים נוספים.
SREP - Supervisory Review Process	התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים.
	במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.
VaR - Value at Risk	הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש; השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההון

של הנכסים וההתחייבויות. מטרות המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.

מקורות מימון, 83

נ

נגזרים, 18, 24, 25, 33, 34, 45, 48, 57, 61, 63, 64
נזילות, 3, 7, 60, 79, 80, 81, 82, 84, 97, 98
ניירות ערך, 5, 24, 25, 30, 34, 37, 55, 60, 61, 63, 64, 77, 97, 84
נכסי סיכון, 3, 17, 31, 96, 97, 98
נכסים אחרים, 24, 45, 48, 63, 64, 95
נכסים משועבדים, 3

ס

סייבר, 95, 76
סיכון אשראי, 3, 17, 27, 30, 32, 34, 37, 45, 48, 52, 53, 97, 98, 99
סיכון מימון, 85
סיכון נזילות, 97, 98
סיכון רגולטורי, 77
סיכון ריבית, 97, 98
סיכון שוק, 17, 97, 98
סיכון תפעולי, 17, 27, 30, 68, 69

ע

עתידיים, 5, 6

פ

פיקדונות הציבור, 25, 63, 86

ש

שווי הוגן, 16, 18, 45, 48, 57, 71, 73, 97, 98

ת

תגמול, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94

א

אינדקס, 3, 101
אשראי לדיו, 3, 9, 44

ב

באזל, 5, 7, 9, 15, 26, 27, 37, 38, 55, 79, 95, 96, 97, 99
בטחונות, 34, 37, 55
בקורות, 38, 76, 96

ג

גידור, 60, 65, 95

ה

הון מניות, 16, 18, 20, 25
הון עצמי רובד 1, 8, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 26, 30, 95
הון רובד 2, 8, 15, 16, 21, 26, 96
הלבנת הון, 77, 78, 89
הלוואות לדיו, 9, 78
הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, 15, 24, 96

מ

מבנה וארגון, 36
מגבלות, 7, 8, 9, 15, 62, 65, 74, 77
מגזרי פעילות, 31
מדדי ביצוע עיקריים, 3
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים, 15
מוסדיים, 78, 85
מיזוגים, 5, 15
מיזוגים ורכישות, 5, 15
מינוף, 7, 8, 28, 33, 35, 96, 97
מיסים נדחים, 18, 19, 23
ממשל תאגידי לניהול הסיכונים, 36
מסגרות אשראי, 79, 96
מפקידים גדולים, 82